

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ **ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ**

ΠΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ **ΒΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ**

εφαρμογές γραμματισμού

Διάρκεια
Προγράμματος
40 ώρες

ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Διάρκεια
Ενότητας
2-4 ώρες

Ένα παιδί 6 μηνών

- Μπορεί να πιάνει τα αντικείμενα και να τα παρακολουθεί να κινούνται.
- Του αρέσει να ακούει τη φωνή που λέει μια ιστορία πριν από το νανούρισμα.
- Αρχίζουν να του τραβούν την προσοχή εικόνες με ζωηρά χρώματα, και προσπαθεί να τις πιάσει και να τις βάλει στο στόμα.

Ένα παιδί 9 μηνών

- Πιάνει καλύτερα τα αντικείμενα, τα παρατηρεί και τα δαγκώνει.

Τα βιβλία γι' αυτή την ηλικία πρέπει να είναι ανθεκτικά, μη τοξικά, με ζωντανά χρώματα, και να περιέχουν εικόνες οικείων στο παιδί αντικειμένων.

Ένα παιδί 12 μηνών

- Αρχίζει να περπατά και να μιλάει. Ψάχνει κρυμμένα αντικείμενα.
- Μπορεί να κρατήσει το βιβλίο, με τη βοήθεια κάποιου μεγαλύτερου, και να γυρίσει όλο και περισσότερες σελίδες.

Τα βιβλία πρέπει να έχουν βολικό για το παιδί σχήμα και μέγεθος, και να είναι ανθεκτικά. Απλά ρυθμικά στιχάκια και θέματα με μικρά ζώα και δραστηριότητες της οικογένειας (ύπνος, παιχνίδι, φαγητό) συνήθως ελκύουν τα παιδιά.

Είναι σημαντική η σωματική επαφή με τον ενήλικα κατά τη διαδικασία της ανάγνωσης.

Ένα παιδί 15 μηνών

- Μιμείται τις εκφράσεις που βλέπει γύρω του. Θέλει να κινείται συνέχεια.
- Αγαπάει τα βιβλία με σύντομες και απλές φράσεις, τις οποίες μαθαίνει να επαναλαμβάνει.

Ένα παιδί 18 μηνών

- Χειρίζεται καλύτερα τα αντικείμενα και έχει ένα λεξιλόγιο που αποτελείται από ποικίλες λέξεις. Μιμείται τον επιτονισμό της γλώσσας.
- Του αρέσουν τα βιβλία με αστεία ρυθμικά στιχάκια για ζώα και πράγματα της καθημερινότητας.

Ένα παιδί 24 μηνών

- Αρχίζει να ενώνει τις λέξεις σε προτάσεις.
- Σέρνει τα βιβλία του γύρω γύρω στο σπίτι και μιμείται αναγνωστικές κινήσεις. «Διαβάζει» στις κούκλες του.
- Του αρέσουν ιστορίες που του δίνουν την ευκαιρία να ταυτιστεί με πρόσωπα, που προκαλούν το γέλιο, που περιγράφουν μικρές δοκιμασίες τις οποίες οι ήρωες ξεπερνούν.
- Όταν κάποιος κάνει μαζί του βόλτα, μπορεί να του δείχνει και να του διαβάζει ταμπέλες, επιγραφές, σήματα.

Ένα παιδί 30 μηνών

- Έχει αρκετή αυτονομία και λεξιλόγιο που συνεχώς εμπλουτίζεται. Καταλαβαίνει πολύ περισσότερα από όσα μπορεί να εκφράσει. Αρχίζει να περιγράφει μια δραστηριότητα που έκανε ή που θα κάνει.
- Του αρέσουν ιστορίες που διηγούνται στιγμές της καθημερινής ζωής με ήρωες παιδιά της ηλικίας του, αλλά και βιβλία φαντασίας με περιπέτειες. Τα κείμενα πρέπει να είναι απλά ή να απλουστεύονται κατά την ανάγνωση, ώστε να μπορούν να απομνημονεύονται έπειτα από πολλές αναγνώσεις και το παιδί να συμπληρώνει τις φράσεις όταν ο ενήλικας τις αφήνει μισές. Τα παραδοσιακά παραμύθια, ιδιαίτερα εκείνα που έχουν ήρωες ζώα που μιλούν και εξηγούν τα γεγονότα, βοηθούν το παιδί να εξωτερικεύσει και να διασκεδάσει τους φόβους του. Του αρέσει να διαλέγει το ίδιο την ιστορία που θα του διαβάσουν και ζητά πολλές επαναλήψεις.

Όσο το παιδί μεγαλώνει, αποκτά ανεξαρτησία στην επιλογή βιβλίων και διαβάζει μόνο του. Όμως πάντα του αρέσει να ακούει τους γονείς του να του διαβάζουν.

ΔΙΑΒΑΣΜΑ ΜΕ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

1. Μπορεί να γίνεται συγκεκριμένη ώρα της ημέρας, καθημερινά π.χ. μετά το φαγητό ή πριν από τον ύπνο.
Αν όμως το παιδί είναι απασχολημένο με μια άλλη δραστηριότητα προτιμά εκείνη τη στιγμή, δεν επιμένουμε γιατί υπάρχει κίνδυνος να αντιπαθήσει τη διαδικασία αυτή.
2. Πρέπει να γίνεται ζωηρά, αλλά όχι φωνάζοντας. Δεν πρέπει να αλλοιώνουμε τη φωνή μας κάνοντάς την παιδικότερη. Μπορούμε, ανάλογα με το περιεχόμενο, να αλλάζουμε το ρυθμό της ανάγνωσης: πιο αργά, πιο σιγά, πιο απαλά, πιο γρήγορα όταν η κίνηση επιταχύνεται. Μπορούμε ακόμα να κάνουμε παύσεις για να δημιουργήσουμε μεγαλύτερη ένταση. Ενθαρρύνουμε το παιδί να συμμετέχει παράγοντας ήχους μαζί μας: τις φωνές των ζώων, τον ήχο της βροχής...
3. Ξεκινάμε διαβάζοντας και δείχνοντας τον τίτλο, το εξώφυλλο και το όνομα του συγγραφέα. Ζητάμε από το παιδί να πει τις ιδέες του για το πιθανό περιεχόμενο του βιβλίου. Συζητάμε μαζί του για ιστορίες που έχουμε ήδη διαβάσει και μας φέρνει στο νου ο τίτλος. Αν δεν καταλαβαίνει κάποια λέξη, την εξηγούμε.
Σε κάθε σελίδα δείχνουμε τις εικόνες –αρχίζουμε από τις ανθρώπινες μορφές και τα ζώα– και συζητούμε για το πιθανό περιεχόμενο της ιστορίας και της εξέλιξής της. Φροντίζουμε το παιδί να μπορεί να βλέπει καθαρά τη σελίδα. Στα κατάλληλα σημεία μπορούμε να του κάνουμε ερωτήσεις, όπως: «Τι νομίζεις ότι θα συμβεί μετά;», «Και ο Χ τι θα κάνει;», «Ποιον λες ότι θα συναντήσει;». Προτρέπουμε το παιδί να κάνει κι εκείνο ερωτήσεις· είναι ευκαιρία να αναπτυχθεί διάλογος. Έπειτα από δυο τρεις αναγνώσεις μπορούμε να παίζουμε με το παιδί τους ρόλους. Στο τέλος του βιβλίου μπορούμε να συζητήσουμε τις απόψεις μας για την ιστορία που διαβάσαμε.
4. Ενθαρρύνουμε το παιδί να διηγηθεί την ιστορία που διαβάσαμε σε κάποιον άλλο.
5. Διαβάζουμε μαζί του σε «κενούς» χρόνους αναμονής, π.χ. σ' ένα ταξίδι. Θα του δημιουργήσουμε έτσι μια καλή συνήθεια.
6. Έχουμε πάντα στη διάθεσή του βιβλία, σε χώρο που να υπάρχει συνεχής πρόσβαση.

7. Η ανάγνωση με δυνατή φωνή μαθαίνει στα παιδιά να ακούνε προσεκτικά και τους αναπτύσσει την επιθυμία να μάθουν να διαβάζουν.
8. Η φωνή που διηγείται δημιουργεί αίσθημα ασφάλειας και παρηγοριάς. Επιπλέον αναπτύσσεται ένας ιδιαίτερος δεσμός τρυφερότητας ανάμεσα στον αναγνώστη και στον ακροατή.
9. Αν οι ενήλικες του σπιτιού έχουν τη συνήθεια να διαβάζουν, τη συνήθεια αυτή την αποκτούν και τα παιδιά. Αν στο σπίτι υπάρχουν βιβλία, τότε οι πιθανότητες το παιδί να γίνει φανατικός αναγνώστης είναι πολλές.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ
2^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

Το παρόν έργο εντάσσεται στο ΕΠΕΑΕΚ 2 του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,
Μέτρο 1.1 Ενέργεια 1.1.2 και συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ κατά 75%

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

ΠΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Στην ενότητα αυτή επιδιώκεται η καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας, η εξοικείωση με ποικίλα είδη βιβλίων, καθώς και η εξάσκηση στη συνεργατική ανάγνωση και στην επιλογή βιβλίων μέσα από επικοινωνιακές και γλωσσικές πρακτικές. Δίνεται έμφαση στις ηλικίες 5-7 ετών, γιατί θεωρείται ότι τότε τίθενται οι βάσεις του γραμματισμού και της θετικής σχέσης με το βιβλίο.

Ειδικότερα, επιδιώκεται η αποτελεσματική χρήση αυθεντικών κειμένων, όπως:

- εξώφυλλα και οπισθόφυλλα βιβλίων,
- κείμενα και εικόνες από βιβλία για παιδιά,
- κριτικές βιβλίων δημοσιευμένες στον ημερήσιο τύπο και περιοδικά,
- καταλόγους βιβλιοθηκών,
- φυλλάδια εκδοτικών οίκων.

Επιπλέον επιζητείται η κατάκτηση τεχνικών συνεργατικής ανάγνωσης και η αντίληψη της διαδικασίας αυτής ως πηγής απόλαυσης για όλη την οικογένεια.

από το βιβλίο του Αλέξη Κυριτσόπουλου Σαββατοκύριακα, εκδόσεις Άγρα

ΠΗΓΑΝ ΣΠΙΤΙ ΚΑΙ ΔΙΑΒΑΣΑΝΕ - ΔΗΛΑΔΗ Ο ΜΠΑΜΠΑΣ ΔΙΑΒΑΣΕ
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΩΡΑΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ.
ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΕΔΕΙΧΝΕ ΤΟΥ ΜΠΑΜΠΑ ΠΟΥ ΝΑ ΔΙΑΒΑΣΕΙ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΞΗΓΟΥΣΕ ΤΙΣ ΖΩΓΡΑΦΙΕΣ.

Διάρκεια
Προγράμματος
40 ώρες

Διάρκεια
Ενότητας
14-18 ώρες

ΣΥΖΗΤΩ ΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΜΟΥ

Συζητούμε στην ομάδα για τα βιβλία που μας αρέσουν και που θα θέλαμε να διαβάσουμε.

Συζητούμε στην ομάδα για τα βιβλία, κόμικς και περιοδικά που διαβάζαμε στην παιδική μας ηλικία και τα καταγράφουμε.

Συζητούμε τις αναγνωστικές συνήθειες της οικογένειάς μας (ως παιδιά και ως ενήλικοι): συχνότητα ανάγνωσης, είδη εντύπων, χρόνος...

Συζητούμε τα στοιχεία που πιστεύουμε ότι κάνουν ένα βιβλίο ενδιαφέρον για μας και για τα παιδιά μας.

Καταγράφουμε τα είδη των εντύπων που διαβάζουμε.

Συζητούμε για το ενδιαφέρον των παιδιών μας γι' αυτά.

Φέρνουμε το αγαπημένο βιβλίο των παιδιών μας στην ομάδα.

- Διαβάζετε με το παιδί σας; Τι, σε ποιες περιστάσεις και πόσο συχνά; Με ποιον τρόπο; Και οι δύο γονείς;
- Τι είδους κείμενα διαβάζετε; Θυμάστε κάποιο βιβλίο που διαβάσατε μαζί με το παιδί σας και το περιεχόμενό του; Ποια βιβλία προτιμά και για ποιους λόγους; Το έχετε συζητήσει; Σας ζητά την επανάληψη της ανάγνωσης κάποιου βιβλίου ή προτιμά καινούργιες ιστορίες;
- Τι κάνει το παιδί την ώρα της ανάγνωσης; Θυμάστε κάτι που να έχει σχολιάσει; Ποιοι είναι οι αγαπημένοι του ήρωες; Το παιδί θυμάται το περιεχόμενο του βιβλίου που διαβάζετε; Κάνει προβλέψεις για τη συνέχεια της ιστορίας;
- Αφηγείστε στο παιδί ιστορίες; Τι είδους;
- Αγοράζετε έντυπα για παιδιά; Τι είδους; Πόσο συχνά; Πώς τα επιλέγετε;

ΘΕΤΩ ΣΤΟΧΟΥΣ

Καταγράφουμε περιπτώσεις κατά τις οποίες συνεργαζόμαστε με κάποιον άλλο στην αποκωδικοποίηση κειμένων.

Καταγράφουμε τους λόγους για τους οποίους διαβάζουμε.

Συζητούμε και **καταγράφουμε** τι έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο να γίνουμε αναγνώστες.

Συζητούμε για την ανάγνωση ως πηγή πληροφόρησης αλλά και ως απόλαυση.

ΞΕΚΛΕΙΔΩΝΟΝΤΑΣ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

—Επήγες εις την Πόλη, ψυχή μου, είπεν ο παππούς, όταν ετελείωσαν αι περιπτύξεις και τα φιλήματα, και στέγνωσαν τα δάκρυά μου. —Επήγες εις την Πόλη. —Είδες πολύν κόσμον!

—Ναι, παππού. Είδα την Συληβριά με το Παραπόρτι αψηλά αψηλά και με κάτι μύλους που έχουν φτερά και γυρίζουν με τον άνεμο!

—Άστα αυτά! Είπεν ο παππούς. Επέρασες από την χώρα, που ψήν' ο ήλιος το ψωμί; Και είδες τους Σκυλοκέφαλους;

—Όχι, παππού! Δεν τους είδα. Πού είναι αυτοί οι Σκυλοκέφαλοι;

—Να, κομμάτι παρ' εδώ από την χώρα που ψήν' ο ήλιος το ψωμί. Είπεν ο παππούς, σημειών το «παρ' εδώ» εις τον ορίζοντα διά δεικτικής χειρονομίας, ως κάμνουν οι γεωγράφοι, όσοι επεσκέφθησαν τα μέρη περί ων διδάσκουσι.

—Απ' εμπρός είναι άνθρωποι —εξηκολούθησεν ο παππούς— και από πίσω σκύλοι. Απ' εμπρός σε καλοπιάνουν και από πίσω σε τρώνε! Γι' αυτό, ψυχή μου, καλλίτερα που δεν επήγες.

Γεώργιος Βιζυηνός, *Το μόνον της ζωής του ταξείδιον*, Ερμής, Αθήνα 1991

... Στο τέλος, καθένας μας είχε διαλέξει τέσσερα πέντε βιβλία. Τα δικά μου ήταν όλα ωραία, αλλά κυρίως το ένα με είχε ενθουσιάσει. Ήταν ένα καταπληκτικό βιβλιαράκι με υπέροχες φωτογραφίες. Μιλούσε για τη θάλασσα. Εγώ, δεν έχω δει ποτέ τη θάλασσα στην πραγματικότητα...

... Χτες βράδυ αποκοιμήθηκα έχοντας το βιβλίο μου στο χέρι, τη θάλασσα στα όνειρά μου κι ένα μεγάλο κύμα πάνω στην καρδιά...

... Ξαναπιάνω το βιβλίο μου και γυρίζω τις σελίδες μία μία. Κοιτάω τις εικόνες. Διαβάζω πού και πού τις λεζάντες, ποτέ όλο το κείμενο. Δε μου αρέσει το διάβασμα. Ούτε χρειάζεται. Οι φωτογραφίες μού φτάνουν. Τρεις απ' αυτές είναι καταπληκτικές και δε χορταίνω να τις κοιτάζω.»

Φιλίπ Μπαρμπώ, *Ο τυφλοπόντικας*, Νεφέλη, Αθήνα 1988

[Ο συνεργάτης μου] Πάντα μου 'λεγε: «Σωτήρη, για να γίνεις καλός καλλιτέχνης πρέπει να μάθεις γράμματα». Κι αρχίνησε να με μαθαίνει να συλλαβίζω. Εγώ, για να μάθω πιο γρήγορα, πήγαινα ταχτικά στο Δεύτερο Νεκροταφείο, που ήτανε κοντά στη γειτονιά μας, και έκανα προπόνηση στους σταυρούς των πεθαμένων, γιατί εκεί τα 'βλεπα τα γράμματα σταθερά και μεγάλα.

Σωτήρης Σπαθάρης, *Απομνημονεύματα και η τέχνη του Καραγκιόζη*, Άγρα, Αθήνα 1992

Συζητήστε τα κείμενα αυτά.

Συζητήστε και **καταγράψτε** τις δικές σας εμπειρίες από βιβλία και αφηγήσεις όταν ήσασταν παιδιά.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΣΥΖΗΤΩ ΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΜΟΥ

Συζητούμε για τα κριτήρια με τα οποία επιλέγουμε βιβλία για τα παιδιά μας.

Συζητούμε για τα στοιχεία των βιβλίων που επηρεάζουν την απόφασή μας για την αγορά ενός βιβλίου.

Καθορίζουμε τα στοιχεία αυτά.

Συζητούμε για βιβλία που αρχικά μάς είχαν πείσει αλλά εκ των υστέρων θεωρήσαμε κακή την επιλογή τους και καθορίζουμε τους λόγους.

Φέρνουμε στην ομάδα ανάλογο υλικό σχετικό με κριτική και παρουσίαση παιδικών βιβλίων: κριτικές από ποικίλα έντυπα, καταλόγους εκδοτικών οίκων.

ΠΑΡΑΤΗΡΩ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΝΩ**Α. Εξώφυλλα – Οπισθόφυλλα**

Έχετε στα χέρια σας τα εξώφυλλα και τα οπισθόφυλλα έξι βιβλίων που όλα αναφέρονται με διαφορετικούς τρόπους στα ζώα (καρτέλες 1α-στ

Παρατηρήστε και **συγκεντρώστε** όλες τις πληροφορίες που μπορείτε να πάρετε από το εξώφυλλο και το οπισθόφυλλο.

Προσδιορίστε για το κάθε βιβλίο αν είναι βιβλίο γνώσεων, εικονογραφημένη ιστορία ή παραμύθι.

Κατόπιν **αιτιολογήστε** γιατί θα το διαλέγατε ή θα το απορρίπτατε για το παιδί σας με βάση αυτά τα στοιχεία.

Διαβάζοντας τη σύντομη περίληψη που υπάρχει σε κάθε οπισθόφυλλο, **υπογραμμίστε** εκείνα τα σημεία που διατυπώνονται με τέτοιον τρόπο ώστε σας προκαλούν την περιέργεια να αγοράσετε το βιβλίο.

Συζητήστε πόσο σημαντικό είναι για σας να αναγράφεται η προτεινόμενη ηλικία ανάγνωσης από τον εκδότη.

- Σας έτυχε να αφήσετε στη μέση ένα βιβλίο που διαπιστώσατε ότι τελικά σάς κούραζε ή ήταν χωρίς ενδιαφέρον –ακόμα και αν είχατε ακούσει θετικά σχόλια γι' αυτό το βιβλίο; Πώς αντιδράτε αν το παιδί σας αφήσει στη μέση την ανάγνωση ενός βιβλίου;

Β. Εικονογράφηση

Η αισθητική και η τυπογραφία ενός βιβλίου είναι αξεχώριστες από την αξία του περιεχομένου του. Καλλιεργούν και ευφραίνουν όσο το κείμενο. Όσοι θεωρούν «πολυτέλεια» την καλώς εννοούμενη αισθητική φροντίδα στο βιβλίο, απλώς κάνουν κακά βιβλία, αδικούν και τραυματίζουν τα κείμενα.

Αλέκος Λεβίδης, Ζωγραφική για βιβλία 1974-1998, Άγρα, Αθήνα 1998

- Έστω ότι στο παιδί σας αρέσει η *Κοκκινοσκουφίτσα*. Πόσο καθορίζει την επιλογή σας ανάμεσα στις εκατοντάδες εκδοχές του ίδιου παραμυθιού η εικονογράφηση;

Έχετε στα χέρια σας μερικές εικονογραφικές εκδοχές της *Κοκκινοσκουφίτσας* (καρτέλες 2α-γ).

Παρατηρήστε και **αιτιολογήστε** γιατί σας αρέσει ή επιλέγετε τη συγκεκριμένη εικονογράφηση για το παιδί σας.

Σχολιάστε πώς και ποιες από τις παρακάτω ιδιότητες της *Κοκκινοσκουφίτσας* αποδίδει ο κάθε εικονογράφος: περίεργη και ανυπάκουη, ξανθιά, γλυκιά και χαρωπή, μοναχική, μελαγχολική και ευαίσθητη, αφελής, καθόλου αφελής.

Γ. Κριτικές εφημερίδων και περιοδικών

Στην προσπάθειά τους να επιλέξουν βιβλία, οι δάσκαλοι και οι γονείς συμβουλευονται προφανώς τις στήλες στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο, στις οποίες γίνεται κριτική της παιδικής λογοτεχνίας.[...] Η κριτική της παιδικής λογοτεχνίας απευθύνεται όχι στον πραγματικό αναγνώστη του βιβλίου που είναι το παιδί, αλλά σ' έναν διαμεσολαβητή ενήλικα ο οποίος υποτίθεται ότι ενδιαφέρεται για την πολιτισμική αγωγή του παιδιού και την αναγνωστική του πρόοδο. Όσο καλά κι αν γνωρίζει το παιδί στο οποίο θα καταλήξει το βιβλίο, την ώρα που διαβάζει την κριτική, εκείνο που υπερिσχύει στη σκέψη του είναι το δικό του παιδαγωγικό ιδεώδες και οι δικές του απόψεις για το τι είναι καλό και χρήσιμο στο παιδί.[...] Η κριτική της παιδικής λογοτεχνίας μάς βοηθά οπωσδήποτε στην επιλογή των βιβλίων, με την προϋπόθεση ωστόσο ότι είμαστε υποψιασμένοι για τις περιπλοκές του συστήματος βιβλίο – κριτικός – υπεύθυνος ενήλικας – παιδί.

Βενετία Αποστολίδου, *Κριτήρια επιλογής λογοτεχνικών βιβλίων για σχολική χρήση*, Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, 1997

Έχετε στα χέρια σας κείμενα από κριτικές παιδικών βιβλίων στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο (καρτέλες 3α-δ).

Διαβάστε τα κείμενα και **χωρίστε τα** σε δύο ομάδες: θετικές κριτικές, αρνητικές κριτικές.

- Πώς σχολιάζετε το αποτέλεσμα;

Διαβάστε τις θετικές κριτικές και **υπογραμμίστε** εκείνα τα σημεία που διατυπώνονται με τέτοιον τρόπο ώστε σας προκαλούν την περιέργεια να αγοράσετε το βιβλίο.

Διαβάστε τις κριτικές και **υπογραμμίστε** εκείνα τα σημεία που σας δημιουργούν αρνητική εντύπωση για το βιβλίο, ακόμα κι αν η κριτική είναι θετική.

- Όταν διαβάσετε μια κριτική υπάρχουν κάποια πράγματα που προσέχετε ιδιαίτερα κι αποτελούν για σας κριτήριο αγοράς ή όχι του βιβλίου;
- Σε ποιες από τις κριτικές η εικονογράφηση αποτελεί ειδικό βάρος για τον κριτικό;

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΑΚΟΥΝ ΟΙ ΜΙΚΡΟΙ ΚΑΙ ΝΑ ΔΙΑΒΑΖΟΥΝ ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ

ΞΕΚΛΕΙΔΩΝΟΝΤΑΣ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

A. Ενδιαφέροντα σημεία για τους ενήλικες στα παιδικά βιβλία

Χαρακτηρίζουμε «παιδικά» τα βιβλία που διαβάζουμε στα παιδιά και συχνά με αυτό τον τρόπο κρατάμε μια απόσταση από το περιεχόμενό τους, δεν αφηνόμαστε να μας παρασύρουν με τη γοητεία που μπορεί να κρύβεται στην εικονογράφησή τους, στο κείμενό τους ή στις πληροφορίες τους.

Αναζητήστε αποσπάσματα από παιδικά βιβλία που, διαβάζοντάς τα, σας βοήθησαν να βρείτε σε αυτά ένα κομμάτι του δικού σας εαυτού, των πραγμάτων που ονειρεύεστε, φοβάστε, ψάχνετε, θέλετε να μάθετε.

Συζητήστε αν η ανάγνωση ενός παιδικού βιβλίου κάτω υπό αυτό το πρίσμα σας οδηγεί στην αλλαγή της ανάγνωσης ή της αφήγησής σας στο παιδί σας. Με ποιον τρόπο;

B. Βιβλία για όλη την οικογένεια

Χαρακτηρίζουμε κάποια βιβλία, βιβλία για «μεγάλους» ενώ αν μοιραζόμασταν την ανάγνωση τους μαζί με τα παιδιά θα κερδίζαμε την χαρά της επικοινωνίας αλλά και θα τους προτείναμε αναγνωστικές συνήθειες.

Έχετε στα χέρια σας αποσπάσματα από βιβλία τέχνης, βιβλία με χάρτες, τουριστικούς οδηγούς.

- Στο έργο του Chagall *Το Παρίσι από το παράθυρο* (καρτέλα 4α, εικόνα 1), ποια στοιχεία του πίνακα νομίζετε ότι θα κινούσαν το ενδιαφέρον του παιδιού σας;
- Γιατί πιστεύετε ότι το έργο του Μιχαήλ Δαμασκηνού *Προσκύνησις των Μάγων* (καρτέλα 4α, εικόνα 2α, και καρτέλα 4β, εικόνα 2β) θα μπορούσε να προκαλέσει την προσοχή ενός παιδιού;

«Το θέαμα του ουρανού μ' αναστατώνει. Ταράζομαι όταν βλέπω μέσα σ' έναν απέραντο ουρανό το μισοφέγγαρο ή τον ήλιο». Τα λόγια ανήκουν στον Χουάν Μιρό, που ζωγράφισε αυτό το έργο με τίτλο *Αστερισμοί ερωτευμένοι με μια γυναίκα* (καρτέλα 4γ, εικόνα 3).

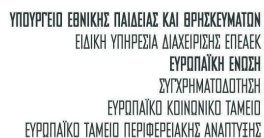
- Τι θα προτεινάτε στο παιδί σας να κάνετε αφού θα είχατε παρατηρήσει τον πίνακα και διαβάσει αυτή την πρόταση;
- Πότε είναι η κατάλληλη ευκαιρία για να διαβάσετε μαζί με το παιδί σας ένα χάρτη;
- Πού μπορούμε να οδηγηθούμε μέσα από την κουβέντα;
- Πώς θα διαβάζατε μαζί με τα παιδιά σας το χάρτη που έχετε στα χέρια σας; (καρτέλα 5)
- Έχετε στα χέρια σας ένα απόσπασμα από έναν αρχαιολογικό τουριστικό οδηγό (καρτέλα 6). **Ξαναγράψτε** το κείμενο αλλάζοντας εκείνες τις λέξεις ή παραλείποντας εκείνες τις πληροφορίες που θεωρείτε ότι είναι δύσκολες για τα παιδιά σας και κατόπιν φανταστείτε πόσο πιο ενδιαφέρουσα θα γινόταν η περιήγησή σας σ' έναν αρχαιολογικό χώρο αν διαβάζατε μαζί τους τις πληροφορίες από τον οδηγό σας.

ΔΙΕΥΡΥΝΩ ΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΜΟΥ

Δραστηριότητες

1. Προσπαθήστε να **καταγράψετε** όσους ήρωες μυθολογίας ή παιδικών ιστοριών γνωρίζετε και δίπλα να αναφέρετε ένα χαρακτηριστικό τους, ακόμα κι αν δε θυμάστε καλά την ιστορία ή δεν τη διαβάσατε ποτέ ολόκληρη. Είναι όμως παραδείγματα και ιστορίες που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε στην καθημερινή σας ομιλία με τα παιδιά σας.
2. «Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένα βασιλόπουλο που είχε ένα μαγικό δαχτυλίδι...» Για πες μου τώρα τι νομίζεις ότι θα μπορούσε να κάνει το βασιλόπουλο μ' αυτό το δαχτυλίδι;

Φτιάξτε κι άλλες τέτοιες υποθετικές φράσεις χρησιμοποιώντας μοτίβα παραμυθιών και ιστοριών που ξέρετε και **συζητήστε** στην τάξη πώς θα μπορούσατε να εντάξετε αυτό το είδος λόγου στην καθημερινή σας σχέση με τα παιδιά σας.

Το παρόν έργο εντάσσεται στο ΕΠΕΑΕΚ 2 του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,
Μέτρο 1.1 Ενέργεια 1.1.2 και συνχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ κατά 75%

Ένα καινούριο βιβλίο της σειράς "Τα πιο όμορφα παραμύθια του κόσμου", εικονογραφημένο από τους μεγαλύτερους καλλιτέχνες της ρώσικης σχολής, της οποίας η ζωγραφική παράδοση οφείλει τις αιωνόβιες ρίζες της στην ιερατική μαγεία των εικόνων. Υποβλητικά αριστουργήματα, πλούσια σε λεπτομέρειες και με βαθιά εκφραστική ακρίβεια, για να δώσουν καινούρια φτερά στη φαντασία των μεγάλων και μικρών αναγνωστών.

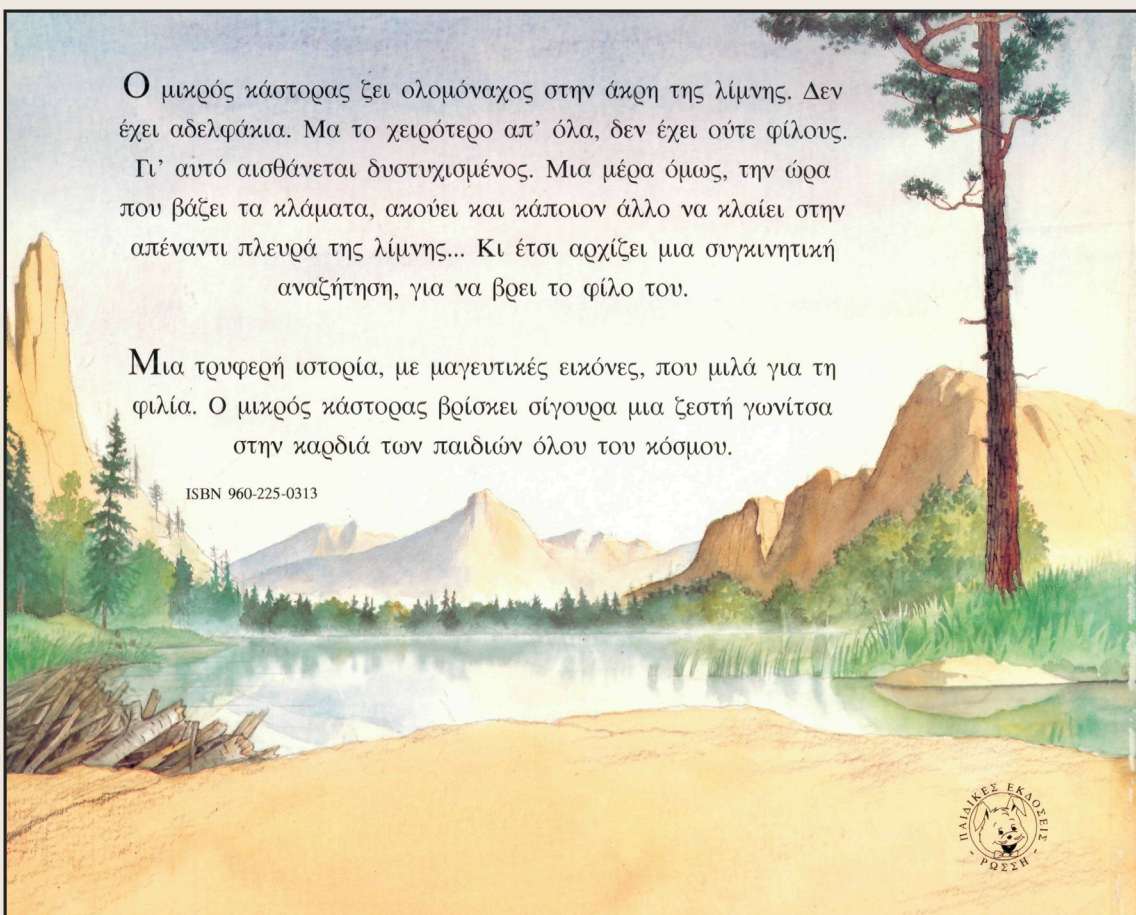
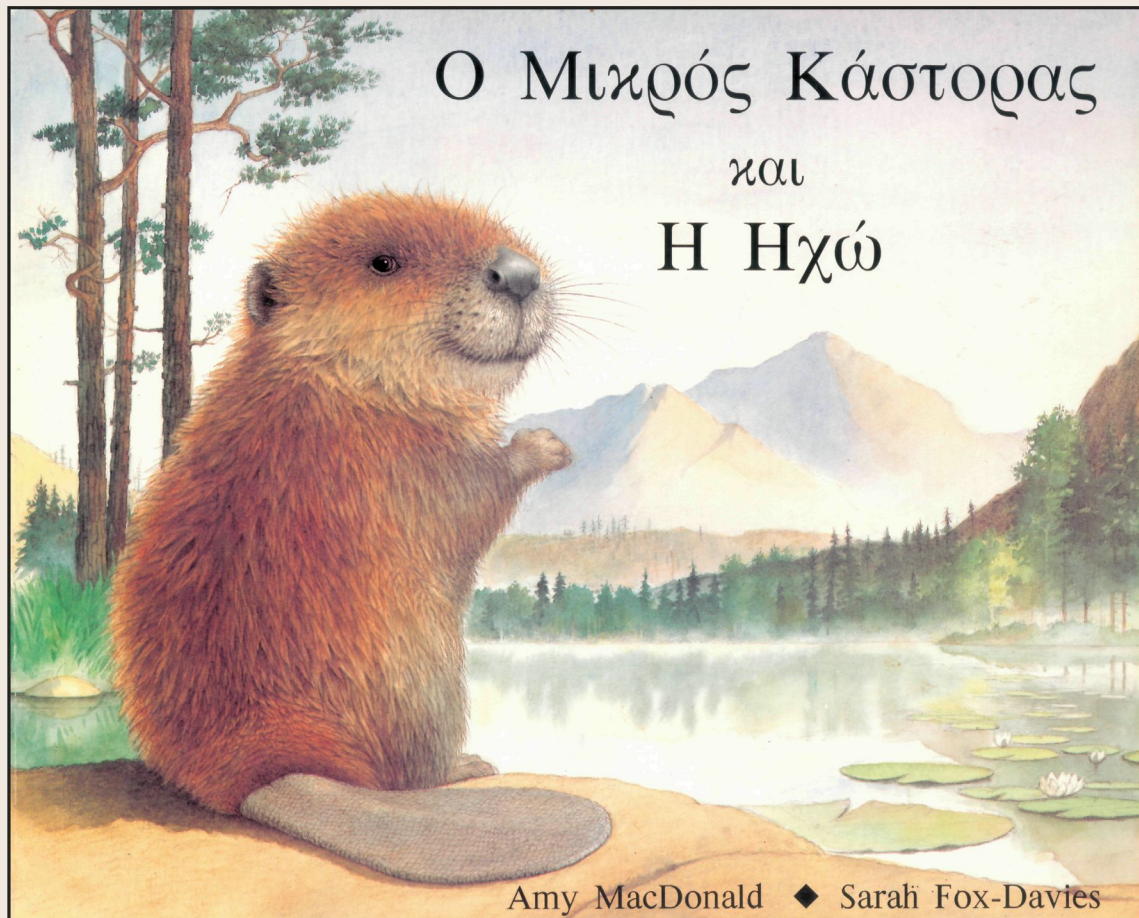

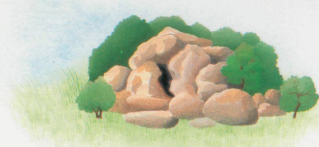
Οι αξέχαστοι αλληγορικοί μύθοι του μεγάλου Έλληνα μυθολογού, από τους οποίους εμπνεύστηκαν αργότερα ο Φαίδρος, ο Λα Φοντιέν και ο Trilussa, έχουν για πρωταγωνιστές τα ζώα. Ποιος δε θυμάται Τη χελώνα και το λαγό ή Το τζίτζικ και το μυρμήγκι; Με τις εξαιρετικές και ραφινάτες εικόνες του, ο Μιχαήλ Φιοντόροφ μάς βοηθάει να αναπλάσουμε έναν κόσμο έξω από το χρόνο, μια πολύτιμη, γεμάτη φαντασία κληρονομιά, τόσο για ενήλικες όσο και για παιδιά.

ISBN 960-360-098-9

Βοηθ. Κωδ. Μηχ. 1098

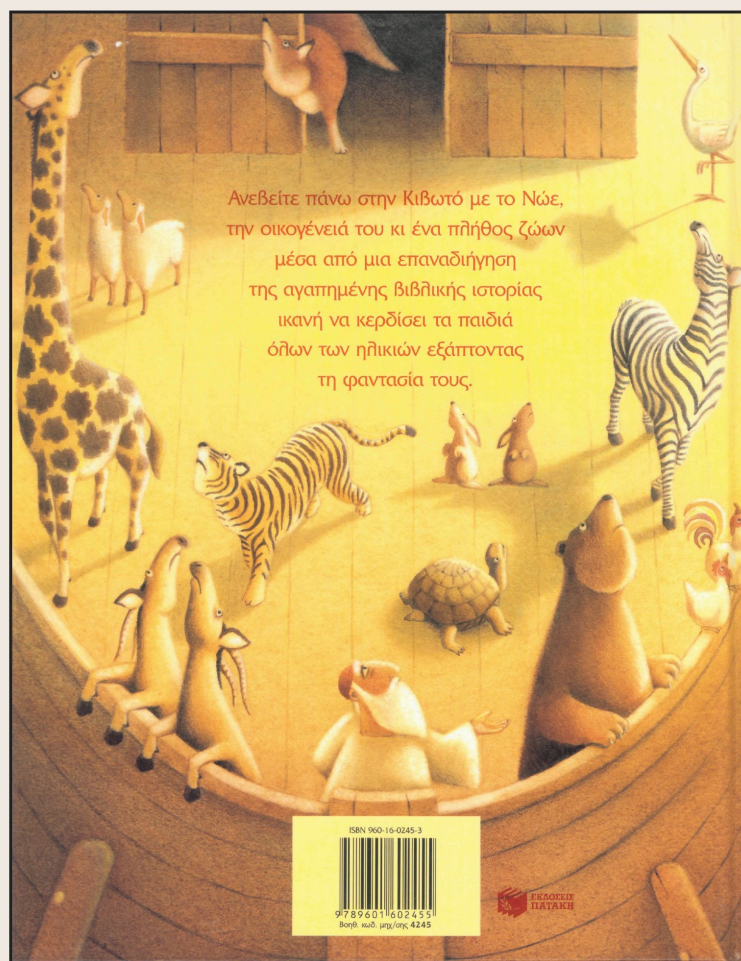
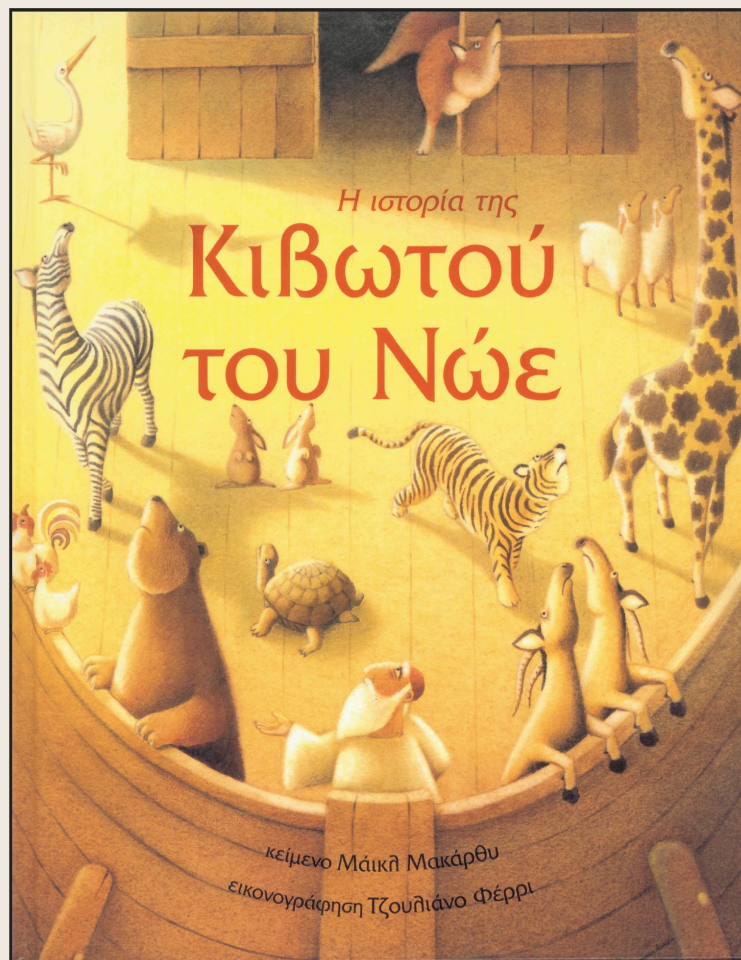
«Κάτω από τη γη», εικονογραφημένο από τον Danièle Bour.
Μέσα στο χώμα κάτω απ' τα φύλλα, στο βάθος των λαγουμιών και των στοών, μέσα στην άμμο της ακροθαλασσιάς ή της ερήμου, βλέπεις τα έντομα να κινούνται, τον σκαντζόχοιρο να μετακινείται, τη μαρμότα να κοιμάται, τον κάβουρα να τρέχει να κρυφτεί...

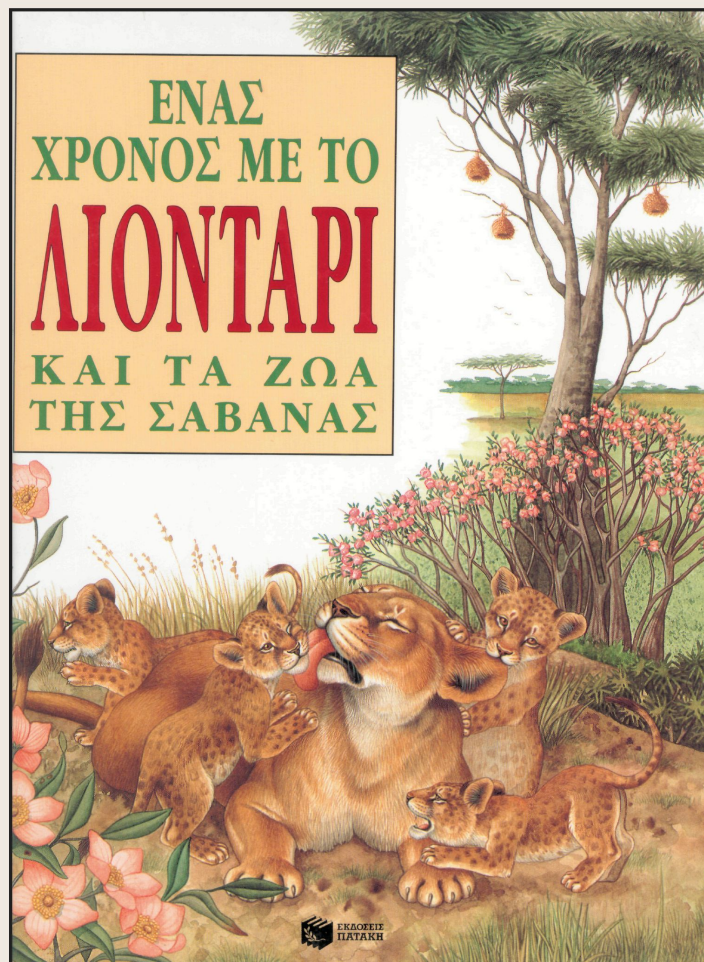
Μόλις σηκώσεις τα διαφανή φιλμς, αποκαλύπτονται άλλες όψεις των πραγμάτων και τα εξηγούν καλύτερα.

Για παιδιά 3 έως 6 χρόνων, την «ηλικία των πρώτων ερωτήσεων» και των Π Ρ Ω Τ Ω Ν Α Ν Α Κ Α Λ Υ Ψ Ε Ω Ν.
Μια σειρά βιβλία τόσο καινούργια, που πρέπει ν' ανοίξετε ένα για να διαπιστώσετε τη μαγεία!

αΔ
Διεύθυνση Δελφανάσης εκδότης
Χαρ. Τρικούπη 106 & Σμολένσκυ
114 72 Αθήνα
Τηλ. 384 23 25, 381 32 52

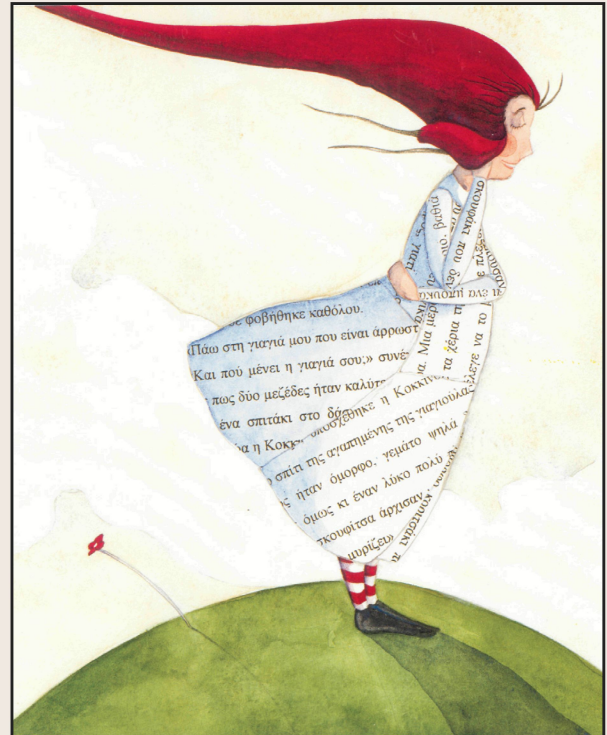

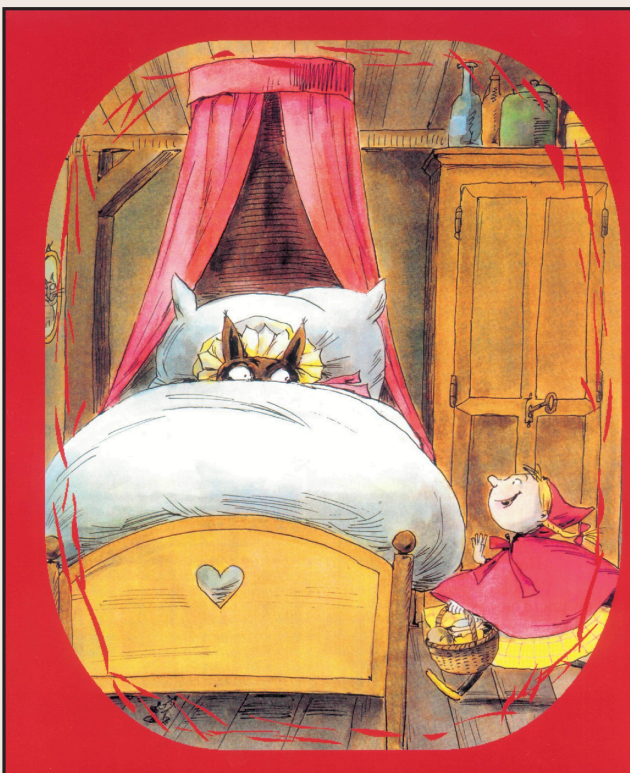

Τζέιμς Θέρμπερ: κείμενα εικονογράφηση
Το κοριτσάκι κι ο λύκος, από τη συλλογή: *Μύθοι*
για την εποχή μας, εκδόσεις Νεφέλη, 1988

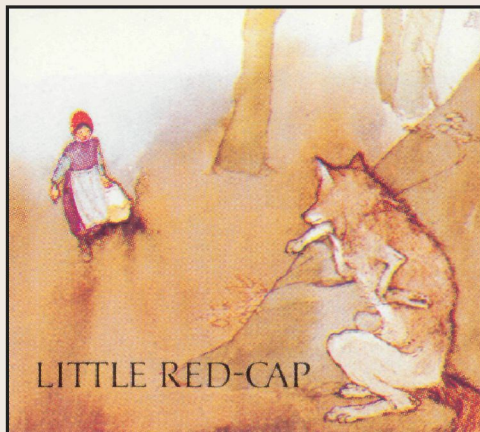
εικονογράφηση: Βασίλης Παπατσαρούχας,
Η κοκκινোসκουφίτσα, από τη σειρά: *Μικρά μεγάλα*
παραμύθια, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 2003

Τα πρώτα μου παραμύθια Larousse,
εκδόσεις Μεταίχμιο

εικονογράφηση: Τζόνναθαν Λάνγκλεϋ

εικονογράφηση: Λίσμπητ Ζβέργκερ
εκδόσεις Άμμος

εικονογράφηση: Benjamin Tabart, από έκδοση του 1804

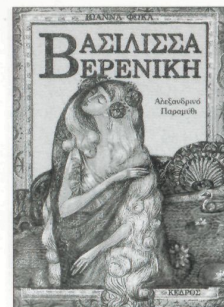
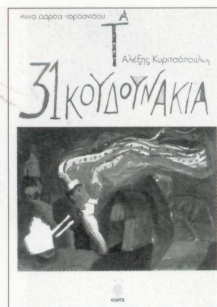
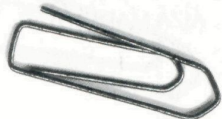

εικονογράφηση: Walter Craine, από έκδοση του 1875

Η κοκκινούσκουφίτσα, εκδόσεις Modern Times

ΣΥΝΔΕΤΗΡΕΣ

Μια ανόητη γεωγραφία

ΜΑΡΙΑ ΜΑΜΑΛΙΓΚΑ

Εικ. Λάζαρος Ζήκος

Εστία, σελ. 48, € 6,24

Σαν τα παλιά στιχάκια των ημερολογίων του τοίχου, αλλά με περισσότερο πνεύμα, οι στίχοι αυτού του βιβλίου καρφώνονται στο μυαλό σου με το που τους διαβάζεις.

Σαφώς και φτάνει και οι ζωγραφιές του Λάζαρου Ζήκου, που σε ταξιδεύουν από μόνες τους, αλλά και η ποίηση της κ. Μαμαλιγκά – αυτή η ανόητη γεωγραφία που εκτείνεται από τη Χάλκη ως το Μιλάνο κι από τη Χιλιάδου στο πουθενά – ούτως ή άλλως είναι παιγνιώδης, ολοζώντανη και, γιατί όχι, μερικές φορές και αποκαλυπτική... Γιατί όπου και να πιάσεις, από το ποιηματάκι του «Εκουγχρονιστή» που, *Ήταν ένας γιδοβοσκός από το Καρπενήσι/ που 'θελε το κοπάδι του να εκουγχρονιστεί./ Με σε φάκελα μ' ευχές/ ταχυδρόμησε που λες/ χίλια ερίφια απ' την ανατολή στη δύση, ως τον ύμνο του «Τηλεθεατή» που, Ήταν ένας βεδουίνος σε μια όαση/ που 'βλεπε όλη την ώρα τηλεόραση./ Γι' αυτό οι άλλοι μία μέρα/ του φορέσανε κεραία/ και κοιτάζανε αυτόν μέσα στην όαση, καταλαβαίνεις ότι δεν μπορεί, όλο και κάτι παραπάνω θα πρέπει να ξέρει η κ. Μαμαλιγκά.*

Λεωνίδας Μαριδάκης

Τα 31 κουδουνάκια

ΑΝΝΑ ΔΑΡΔΑ-ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ

Εικ. Αλέξης Κυριτσόπουλος

Κέδρος, σελ. 64, € 16,00

Πετάει όποιος ξεχνάει να αγαπά;

Την απάντηση θα την βρείτε στο πάρκο, πλάι στη λίμνη με τις πάπιες και τους κύκνους, εκεί που το άσπρο άλογο του παραμυθιού διαλαλεί καθημερινά τα παγωτά που πουλάει το αφεντικό του, χτυπώντας τα 31 κουδουνάκια που βγάζουν μια εξαιρετική μελωδία και μαζεύουν χίλια παιδιά κι όλα του δάσους τα ζώα και τα πουλιά.

Σε μια στιγμή όμως τα χάνει όλα αυτά. Σε αντάλλαγμα, πραγματοποιεί τη μεγαλύτερη επιθυμία του: να διασχίσει πετώντας τους αιθέρες. Εφτά χρόνια πετούσε το μικρό άσπρο άλογο από τη μία άκρη της γης και του ουρανού ως την άλλη... Εφτά χρόνια γύρισε παντού, γέμισε ο νους του πράγματα και θαύματα. Παραβγήκε αεροπλάνα, ανέβηκε σ' αερόστατα, και στάθηκε σαν άγαλμα πάνω σε τρένα και βαπόρια που διέσχιζαν τους ωκεανούς. Όσοπου ένα βράδυ που ξάπλωσε σ' ένα σύννεφο να κοιμηθεί, σκέφτηκε πως είχε λίγο βαρεθεί, τότε θυμήθηκε ξαφνικά το σπίτι του, το στάβλο του, το πάρκο του. Πώς άραγε θα τα ξαναβρεί;

Λεωνίδας Μαριδάκης

Βασίλισσα Βερενίκη

ΙΩΑΝΝΑ ΦΩΚΑ

Κέδρος, σελ. 68, € 13,99

Βραβευμένη με το Κρατικό Βραβείο 2002, βιβλίου γνώσεων για παιδιά, η Βασίλισσα Βερενίκη βασίζεται σε ένα παλιό αλεξανδρινό παραμύθι.

Η Βερενίκη ήταν η πριγκίπισσα της Κυρήνης. Όσο μεγάλωνε, γινόταν όλο και πιο όμορφη, τόσο όμορφη ώστε κάποιοι έλεγαν ότι μοιάζει με τις Χάριτες ενώ άλλοι με τις Νηρηίδες. Ο Πτολεμαίος, ο πρίγκιπας της Αιγύπτου, μαγεμένος από την ομορφιά της, την έκανε γυναίκα του.

Όταν, όμως, εκείνος έγι-νε βασιλιάς, έφευγε μακριά από την Αίγυπτο, σε διάφορες εκστρατείες. Η Βερενίκη, μη μπορώντας να αντέξει την απουσία του, έπεσε σε βαριά θλίψη. Για να γυρίσει ο άντρας της, προσευχόταν κάθε μέρα στη θεά Αφροδίτη. Κι όταν ο Πτολεμαίος γύρισε, εκείνη προσέφερε στη θεά ό,τι πολυτιμότερο είχε: την ολόχρυση πλεξούδα της, την οποία η ίδια η Αφροδίτη με το άρμα της την ανέβασε στον ουρανό και την ακούμπησε δίπλα στον αστερισμό του Βώτη. Πρόκειται για την «Κόμη της Βερενίκης», έναν αστερισμό που λάμπει κάθε άνοιξη στο μέσο του ουρανού μέχρι τις μέρες μας.

Αιμιλία Τσίρου

Σαρακατσάνικα παραμύθια

Εικ. Παύλου Σάμιου

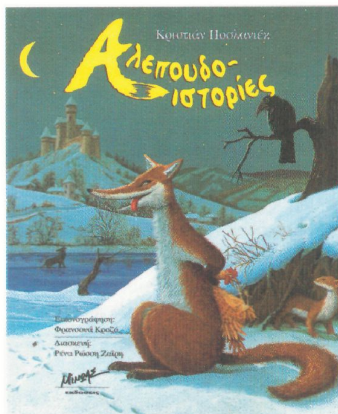
ΙΔΡΥΜΑ ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ

ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗ

Άγρα, σελ. 100, € 18,00

Πρόκειται για 17 παραμύθια που Σαρακατσάνοι όλων των ηλικιών αφηγήθηκαν στον δανό ερευνητή Carsten Höeg στις αρχές του προηγούμενου αιώνα. Στις αφηγήσεις αυτές ανακαλύπτουμε μύθους που γνωρίζουμε και ήρωες που ακούσαμε για πρώτη φορά από τους παππούδες μας. Οι ιστορίες αυτές κινούν το ενδιαφέρον του αναγνώστη κάθε ηλικίας με την πρωτοτυπία τους και την παραλλαγή των γνωστών μύθων. «Ο Δακρυγιάννης», «Το κλεμμένο παιδί», «Η πάλη των δράκων» και «Η Παναγιά η Παρηγορήτσα» και οι άλλοι μύθοι μετατρέπονται από προφορικές παραδόσεις σε γραπτά παραμύθια. Οι εικόνες του βιβλίου υπερβαίνουν κατά πολύ τις συνήθεις καλές εικονογραφίες, είναι εξαιρετικές και ταυτόχρονα τόσο απλές, όσο και οι ιστορίες των Σαρακατσάνων παραμυθιάδων, των οποίων τις ιστορίες διαβάζουμε. Τα σχόλια στο τέλος του βιβλίου μας παραπέμπουν στο βασικό μοτίβο του κάθε μύθου και αναφέρουν πού αυτός ξανασυναντάται παγκοσμίως.

Αιμιλία Τσίρου

Κριστιάν Πολάσνιεκ
Αλεπουδοιστορίες
Εικονογράφηση: Φρανσουά Κροζά
Διασκευή: Ρένα Ρώσση-Ζαΐρη
Εκδ. Μίνωας, Αθήνα 2000, 62 σελίδες

Πονηρή και συμπαθητική, κλέφτρα και μοναδική, τρελούτσικη και ψεύτρα... Ποια είναι; Η αλεπού. Διασχίζει δάση, λιβάδια, ποταμούς, μπαίνοντας συνεχώς σε καινούργιες περιπέτειες. Πότε κάνει εχθρούς και πότε φίλους, άλλους τούς κοροϊδεύει κι από άλλους την τελευταία στιγμή ξεφεύγει. Παρ' όλη της την πονηριά και την εξυπνάδα, είναι φορές που πιάνεται κοροϊδο.

Γνωστές, περισσότερο ή λιγότερο, ιστορίες και μύθοι με ήρωα την αλεπού αποτελούν το θέμα του βιβλίου. Τα παραστατικά και χαριτωμένα κείμενα θα εξάψουν τη φαντασία των παιδιών και θα προκαλέσουν γέλιο. Η θαυμάσια εικονογράφηση συμπληρώνει με τρόπο ρεαλιστικό τις περιπέτειες της αλεπούς. Η διασκευή στα ελληνικά είναι έμμετρη και βοηθά στην απομνημόνευση και τον εντοπισμό από τα μικρότερα παιδιά λέξεων και εκφράσεων. Εξάλλου το βιβλίο αυτό μπορεί να αποτελέσει αφορμή να ασχοληθούν τα παιδιά ευρύτερα με τη ζωή και τις συνήθειες της αλεπούς, ζώου χαρακτηριστικού και της ελληνικής πανίδας, αλλά και ήρωα πολλών αισώπειων μύθων.

Τα παιδιά γράφουν

Σχολή Χιλ: «Περπατώντας στην Αθήνα – Ένας οδηγός της πόλης για παιδιά». Εκδόσεις «Καλειδοσκόπιο», 1999.

ΟΔΗΓΟΣ

Τα βιβλία γνώσεων για παιδιά αποτελούν μια ιδιαίτερη κατηγορία του παιδικού βιβλίου, τα οποία, χάρη στη σύγχρονη τεχνολογία δεν έχουν μόνο άρτια αισθητική εμφάνιση, αλλά και ένα πλούσιο εικονογραφικό υλικό που συνδυάζεται με το κείμενο, με τρόπους ευρηματικούς και απόλυτα χρηστικούς. Τα βιβλία γνώσεων αποτελούν μια δυναμική ανερχόμενη παρουσία στον εκ-

«Περπατώντας στην Αθήνα» με ξεναγούς τους μαθητές.

δοτικό και συγγραφικό προβληματισμό, ενώ παράλληλα η εδώ και μερικά χρόνια, θέσπιση Κρατικού Βραβείου για παιδικά βιβλία αυτής της κατηγορίας, προσφέρει το δικό της κύρος σε όσους αποφασίζουν να ασχοληθούν με τέτοιας μορφής βιβλία.

Το βιβλίο «Περπατώντας στην Αθήνα» ανήκει σε αυτήν την εκδοτική κατηγορία και έχει την ιδιαιτερότητα ότι γράφτηκε από τα ίδια τα παιδιά.

«Η πόλη μου»

Οι μαθητές της Ε' και ΣΤ' τάξης (της σχολικής χρονιάς 1995–96) του παλαιότερου ιδιωτικού σχολείου της Ελλάδας, της Σχολής Χιλ στην Πλάκα, δούλεψαν στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος «Η πόλη μου». Κινήθηκαν πάνω στους βασικούς άξονες: ιστορία, περιβάλλον και καθημερινή ζωή στην πόλη της Αθήνας.

Οι πληροφορίες που μάζεψαν, οι φωτογραφίες που τράβηξαν, οι ξεναγήσεις που συμμετείχαν, όπως και διάφορα παιχνίδια που σκέφτηκαν, για να μπορέσουν μέσα και από αυτά, να γνωρίζουν ουσιαστικότερα και καλύτερα το παρελθόν και το παρόν της πόλης τους, αποτελούν το υλικό που πάνω του στηρίχτηκε η έκδοσή. Από αυτήν την απο-

ψη, το έργο διαθέτει όχι μόνο πρωτοτυπία και συλλογική συγγραφή, αλλά και εκείνη την παιδική ματιά που μπορεί να ξεφρνιάζεται, μα και να ξαφνιάζει.

Σφαιρική εικόνα

Με τρόπο απλό και ευρηματική σελιδοποίηση, το υλικό έχει κατανεμηθεί σε εύχρηστα κεφάλαια, που δίνουν μια σφαιρική εικόνα της Αθήνας. Από την ιστορική διαδρομή της πόλης μέχρι τα σημαντικότερα αξιοθέατά της, από τη χλωρίδα της μέχρι τις γειτονιές της, από ξεναγήσεις σε συγκεκριμένα σημεία του χθες ή του σήμερα έως

πληροφορίες γύρω από θέματα διασκέδασης – όλα προσφέρονται σε χρηστική μορφή, έτσι ώστε το βιβλίο να μπορεί άνετα να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο ξενάγησης.

Συλλογική εργασία

Πέρα από την όποια αποτελεσματικότητά του και την αισθητική του ποιότητα, αξίζει να τονιστεί ότι το βιβλίο δημιουργήθηκε από τα ίδια τα παιδιά κι έτσι μπορεί να θεωρηθεί ως ένα απόλυτα τεκμηριωμένο δείγμα μιας συλλογικής εργασίας ανηλικών, οι οποίοι με τη σωστή καθοδήγηση, μπορούν να δημιουργήσουν ουσιαστικά έργα και να αποδείξουν το τι μπορεί να φέρει εις πέρας ένα σωστό εκπαιδευτικό σύστημα.

Παράδειγμα

Μια όμορφη ιδέα, σε μια σωστά θεμελιωμένη εφαρμογή της, που μπορεί να αποτελέσει το παράδειγμα για τη δημιουργία και άλλων παρόμοιων οδηγιών.

Ετσι κι αλλιώς η Ελλάδα έχει πολλούς τόπους που αξίζει να τους γνωρίσουν τα παιδιά. Αλλωστε αγαπώ και προστατεύω τον τόπο μου, σημαίνει ότι πρώτα τον έχω γνωρίσει βαθιά

ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

για παιδιά

«Περιμένω νέα σου...»

Όταν οι φίλες ανακαλύπτουν τον κόσμο μέσα από την αλληλογραφία

Αγγελική Βαρελλά

Καλημέρα, Ελένη

Εικονογράφηση Ελντ Σολομωνίδη - Μπαλάνου.
Εκδόσεις Πατάκη, 2003, σελ. 210, τιμή 8 ευρώ

Μαρούλα Κλιάφα

Ο δρόμος για τον Παράδεισο είναι μακριός

Εκδόσεις Κέδρος, 2003, σελ. 136, τιμή 7 ευρώ

Της ΜΑΡΙΖΑΣ ΝΤΕΚΑΣΤΡΟ

Κάνοντας μια μικρή προσοπική αναδρομή, θυμάμαι στο Παρίσι την Αλκη Ζέη να μου λέει: Αρνού θέλεις να σπουδάσεις Λογотеχνία για παιδιά και νέους πρέπει να διαβάσεις τους καινούργιους ελληνες συγγραφείς που εκδίδουν στον Κέδρος! Ήταν στο τέλος της δεκαετίας του '70. Επεί εμάθα την Κίρα Σίνου, τον Ζορζ Σαρρή, τον Καλλιότο, την Κλιάφα. Και από τότε διαβάω τα βιβλία που γράφουν, τα συστήνω και δουλεύω πολλά από αυτά με τους μαθητές μου στο σχολείο.

Βερόνικα και Ελένη

Με την ευκαιρία της έκδοσης του μυθιστορήματος *Ο δρόμος για τον Παράδεισο είναι μακριός*, της Μαρούλας Κλιάφα, θα υπενθυμίσουμε δύο από τα παλαιότερα βιβλία της που στην εποχή τους έκαναν μια τομή: *Είλα να παίξουμε πάλι* (σε συνεργασία με τη Ζωή Βαλσάση) είναι ένα από τα λίγα χρηστικά βιβλία αναφορές

Η κυρία Μαρίζα Ντεκαστρο είναι παιδαγωγός και συγγραφέας βιβλίων για παιδιά.

σα από τα γράμματα που ανταλλάσσουν οι κοπέλες διαβάζουμε για την καθημερινότητα της καθημέρας και σκεφτόμαστε: τι κοινά έχουν οι δυο τους, εκτός από την ηλικία; Μπορούν να γίνουν φίλες; Ή μήπως η όλη σχέση τους ακουμπάει στο φανταστικό επίπεδο; Ποια είναι η απόσταση που τις χωρίζει; Την αναλαμβάνονται;

Ας δούμε τον λόγο τους. Ο λόγος της Βερόνικα είναι αυθόρμητος, χειμαρρώδης, έντονα βιωματικός και ως ένα βαθμό πολιτικοποιημένος. Μιλάει για την αλβανική κοινωνία που άφησε πίσω, τον Έμπερ Χάτζα, το κόμμα και τις διώξεις των αντικαθεστωτικών, τον ρατσισμό των νεοελλήνων, τις δυσκολίες του μετανάστη. Η Ελένη μιλάει ανέμελα μέσα από την ασφάλεια που της δίνει η οικονομική επιφάνεια της οικογενείας της: ιδιωτικό σχολείο, αγόρια, τραγουδιές, αγνορές και ακριβά δώρα. Ο λόγος των δύο κοριτσιών άλλοτε συγκλίνει, όταν και οι δύο ψάχνουν τον δρόμο προς την ενηλικίωση, και άλλοτε αποκλίνει επειδή η καθημέρα ξεκινά τη ζωή από διαφορετική αφετηρία. Για παράδειγμα, η Βερόνικα βλέπει τη ζωή της να συνεχίζεται στην Ελλάδα αλλά δεν ξέρει ποιο θα είναι το μέλλον στη νέα πατρίδα και ποια η μελλοντική σχέση της με την Αλβανία. Η Ελένη, από την άλλη, προβάλει τον κόσμο του καλοβαλεμένου παιδιού. Η ίδια όμως τα ξησίζει στη φαντασία της όλα αυτά αφορ, ταυτόχρονα, κρύβει ως το τέλος αυτό που καθορίζει την αληθινή ζωή της: την ορφάνια και την αναπηρία της.

Από την εικονογράφηση της Ελντ Σολομωνίδη - Μπαλάνου για το βιβλίο της Αγγελικής Βαρελλά

σημοποιεί επίσης την αλληλογραφία δύο πρώην συμπατριωτών και Αρσενικών ως μέσον για να πλησιάσει ο αναγνώστης την εποχή πριν και ως τους πρότους Ολυμπιακούς Αγώνες. Οι κοπέλες αναφέρονται σε γεγονότα που προστομάζουν το μεγάλο γεγονός καθώς και σε πρόσωπα που συμμετέχουν στη διοργάνωση: στο Παρίσι, όπου ζει η άρροστη Αλεξανδριανή, γνωρίζει πολλούς και διάφορους, από τον Κουμπερτέν ως τον Βικέλα, και η Ελπίδα, οικοδοσκό-λίσσα στην Αθήνα, τον Παλαμά, τον Σαμάρα, τον Σπύρο Λούη και άλλους παράνοντες. Στο βιβλίο όλα περιγράφονται γύρω από τους επικείμενους Αγώνες, διανημένα με μικρές πινελιές καθημερινότητας μέσα στο ιστορικό πλαίσιο αναφοράς. Είναι πάντα ενδιαφέρον να διαβάζει κανείς μυθιστορήματα που αναπλάθουν παλαιότερες εποχές, με την προϋπόθεση ότι αυτό γίνεται με οικονομία. Το μυθιστόρημα αυτό ξεχειλίζει από πληροφορίες, κείμενα, ποιήματα, τίτλους βιβλίων, λέξεις παλιές, συνήθειες παλιές, ιστορικά πρόσωπα, ονόματα... Όλα είναι τόσο πολλά, που διαβάζοντας το βιβλίο μάς δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι οι ηρώιδες και η αλληλογραφία τους είναι μόνο το πρό-σχημα για να μάθουμε τα της εποχής. Οι ηρώιδες και οι ήρωες μοιάζουν να ζουν μόνο για να στηρίξουν το όραμα των Αγώνων, να εξηγήσουν πολιτικά γεγονότα και να δώσουν το σπιν-γκ της εποχής. Μήπως το βάρος των πολλών πληροφοριών εμποδίζει τα παιδιά να απολαύσουν το κείμενο;

Αρσενικές

Η Αγγελική Βαρελλά, στο ιστορικό μυθιστόρημα *Καλημέρα, Ελπίδα*, χρη-

Αρμενίζοντας στη δάσασα

ΕΠΙΜΟΡΦΗ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: ΕΛΕΝΗ ΣΑΡΑΝΤΗΤΗ

«**Αράξαμε σ' ακρογιαλιές γεμάτες αράματα νυχτερίνα με κελιδόματα πουλιών, νερά που αφήνανε στα χέρια τη νύμφη μιας μεγάλης εντιχίας. Μα δεν τελειώναν τα ταξίδια**»

Σεφέρης - Μυθιστόρημα, Δ. Αργοναυτές

Και τα ταξίδια μέσω των βιβλίων δεν τελειώνουν ποτέ. Απεναντίας Συνεχώς αρχινούν. Με τα βιβλία του σημερινού αιώνα, ο βιβλίσκος φθάσαμε μέχρι τη Γη του Πυρός αρμενίζοντας με την κορβίττα «Σίρατιγος Μπακαβόν» και με το «La Bella» παράσαμε από το Ακρωτήριο των Εντεκα Χιλιάδων Παρθέμων στο Ακρωτήριο του Παθού κι από εκεί στον Ειρηνικό. Για τα μικρότερα παιδιά συνομιλήσαμε με ζωή και πουλιά, ταξιδεύσαμε με σύννεφα. Θυμηθήκαμε ήρωες και λαμπροτημένους Θεούς,

Βιβλία για παιδιά προσχολικής ή πρώτης σχολικής ηλικίας

ΛΕΥΚΑ ΜΟΛΦΕΣΗ

Ο Αγγελόπουλος και οι δυο του αδελφές

ΕΚΔΟΤΡΙΑ: ΔΡΟΣΕΛΙΑ ΜΠΡΙΝΤΣΙΟΥ
«ΤΕΡΠΙΝΟΥΣ», ΣΕΛ. 57, ΠΟΛΥΓΡ. € 12

Ζούσε κάποτε ένας λύκος που είχε δυο αδελφές, την Πόλη και την Πάτη. Καλά περνούσαν στην εξοχή, αν και τα δυο κορίτσια του γκρίνιαζαν λιγάκι του αδελφού τους, που ήταν μικρός και τεμπέλης, ενώ αυτές τον πείδαν προσηκόμενο και ζωρό. Και υπέδινον. Γι' αυτό και Τεμπέλικος τον φώναζαν στην απειρία τους επάνω. Όμως αυτό το λυκόπουλο, εξαιρετικό, βρωμάρικο και ανεμένο, ξεχώριζε σε έναν λύκο συνετή και συμμέτοχο, ένα πλαίσιο γεμάτο φαντασία και δημιουργικότητα. Βέβαια δεν έγινε έτσι

Ο Μικρός Ηλως ή-
ταν ένα αγοράκι χρυ-
σώφρενο. Ξανά, γε-
λαστό, αστεγμένο. Γι'
αυτό και τον βάφτι-
σαν Μικρό Ηλω. Η
μάνα του, τα παιδιά
και τα δέντρα, όλα τα
πλάσματα τον αγαπούσαν κι εκείνος ολό-

ANNE MIRMAN

Ο Μικρός Ηλως

ΜΠΡ: ANNA ZEPHOI, ΕΚΔΟΤΡ: DIDIER JEAN ET ZAD
«ΝΙΚΟΣ», ΣΕΛ. 28, € 10

μπήκαμε σε ζούγκλες, σε χωριά της Βραζιλίας, τριγυρίσαμε στους θρόνους της αρχαίας Αθήνας, γελάσαμε και συγκινηθήκαμε με τον Πινόκιο, περάσαμε βράδια και βράδια ακούγοντας μύθους και θρύλους για τις φωνές των Ινδιάνων Αλγκονκίνων και των Σιων, στρωθήκαμε στο κεντήγι των ανεμίζων με τον Λον Κιχότι από τη Μάντσα, διασταυρώσαμε τις καρδιές μας με άγνωστους ανθρώπους, θαυμάσαμε φεγγάρια, πουλιά και σκοτεινά κύματα, πολιτεύες πλοίοι, σκίες. Ναι, δεν τελειώνουν τα ταξίδια, ούτε και τα βιβλία.

ως εκ θαύματος, έπαθε κι έμπε, είδε κι ένιωσε. Κι άμα νιώδετε, αγαπώ. Κι άμα αγαπώ, γίνεται και λιγάκι ποιητής. Τους λένε στον αμάτι που αγαπημένον σου. Που τους έχει ήδη προσφέρει μερ-
διο από τους θαύμας της ψυχής σου, όπως ο Τεμπέλικος έδωσε απλόχερα τη χαρά στις αδελφούλες του, οι οποίες Αγγελίκο τώρα φωνάζουν τον μικρούλη. Τεσσέρις χαριτωμένες ιστορίες, ευθύ-
μες, με περιπέτειες, με γραφή εκρηκτα-
κή, με λέξεις που ξεκαρδίζουν από φρο-
φρόνια και από εκείνο το ιδιαίτερο παι-
χνίδιμα ενδιήμας που τις απομακρύνει από οποιοδήποτε διδακτισμό.

κάρτέλα 35

της παιδικής λογοτεχνίας

γύρι. Μια αγάπη που δεν κράτασε για πά-
ντα, αλλά το θάμα είχε συντελεσθεί...
Συγκινητικό, αθώο, μιλά απλά για τη
δύναμη της αγάπης, έχει ορατότητα εικο-
νογραφία, ακτινοβολεί καλοσύνη.

ANN OUSINTORF

Αλόν, το μωρό της ζούγκλας

ΜΠΡ: ΧΡΕΣΤΙΑ ΜΑΝΙΑ
«ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ», ΣΕΛ. 40, ΠΟΛΥΓΡ. € 12

Η Σερφάντα, που είναι μαρούλα και μικρή, τριγυρνά στο δάσος για να μαζέψει μερικά από εκείνα τα πανέμορφα λουλούδια, τις αλούς, που αγαπά η μητέρα της και που θα της τα προσφέρει στα γενέ-
θλια της. Αντί όμως για λουλούδια φέρνει ένα μωρό. Ένα κοριτσάκι. Το είχε όσες α-
πό ένα επιπλέον φίδι κι επειτα το είχε ρωτήσει «Μα τίς γυνέκες μόνο κι έφημο μέρα στη ζούγκλα...» και σε λίγο σκέφτη-
κε πως αυτό θα ήταν το ωραιότερο δώρο για τη μητέρα της, η οποία δεν σιχαίνεται να
λέει στα παιδιά της πως «ανά και ο θη-
σαυρός της και τ' αβρίδα της κομμάτι». Μα η μητέρα, που ανασταίνει οχτώ παι-
διά, δεν συμπεριέχει τον ενδοσυσταρ-
τή Σερφάντα και αρνείται να κρατήσει το μωρό. Τελικά καμψίται. Εν μέρει α-
πό την επιμονή όλων, εν μέρει γιατί το
μωρό είναι χαριτωμένο, κυρίως, όμως, γιατί το αγαπάσε. Το βαπτίζουν Αλόν, α-
πό τα λουλούδια το πιο αγαπημένο της. Τώρα η μαμά κοιά την Αλόν και μονο-
λογεί: «Τα παιδιά μου είναι ο θαύματος μου, τα ακριβέστερα κομμάτια μου...».

Όμορφη, ευχάριστη γραμμένη ιστορία, προβάλλει την εικόνα ενός κόσμου θερ-
μού, ανοιχτοκαρδού, όπου τα ανθρώπινα αλληλεγγύης έχουν τον πρώτο λόγο. Η
εικονογράφηση, χάρμα ιδέοθι.

ΕΛΙΑΝΑ ΧΟΥΡΝΟΥΖΙΔΟΥ

Μια ιστορία από τα σύννεφα

ΕΚΔΟΤΡΙΑ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΒΕΡΟΥΤΤΟΥ
«ΚΕΛΕΡΟΣ», ΣΕΛ. 48, ΠΟΛΥΓΡ. € 12

Ορατός ο Μανώλης στην ιστορία της Ελ-
ιάνας Χουρνούζιδου με τις ζωγραφίες της
Κατερίνας Βερούττου. Όπως όλα τα παι-
διά, έτσι και ο Μανώλης όταν βρεθήκα-
νε στην εξοχή «...έκανε τον ανεμό μετρητή
αφού χορήσσε φρέξιμο και παιχνίδια, ξά-

πλούσε στη χλόη και
κοιτάζε το γαλάζιο
ουρανό...». Ανοίγει
και τα σύννεφα χιο-
νάτα, ταξιδεύουν παρ-
ωνίας διάφορα οχή-
ματα. Γίνονται ζώα ή
άνθρωποι, αυτοκίνη-
τα, παπούτσια, λαχανικά. Κι έπειτα άλλα-
ζαν. Μόνο στην απλότητα ο Μανώλης τα
παρέρχεται, δεν έπαυσε το βλέμμα από
τα σύννεφα. Όσοι αρέθεται. Και ταξιδέ-
ψε. Με τα σύννεφα. Σίγον απείρναντο κόσμο.
Και τι δεν είδε και πόσα δεν έμαθε. Για
πολιτισμούς που χάθηκαν και για άλλους
που άντεξαν. Για βασίλεια που έδωσαν και
για πλάσματα που ταξίδευαν ασταμάτητα.
Ναίσι στο διάβα τους, όπως ταπεινά, δάση
και οικισμοί, ανακαλύπτει για το μεγάλο
άγνωστο, πόλεμο και έργα εριντικά, η
ζωή, όμως, του ανθρώπου παντού ίδια. Και
η ελπίδα ίδια κι αυτή. Και ο συντροφι-
μός. Αυτό και μας μιλά η Χουρνούζιδου
βάζοντας το σύννεφο να λέει στον Μανώ-
λη: «...Κάθε ξένος είναι ένα κομμάτι από
εμένα, που προσπαθεί να έρθει σε επαφή
με το κομμάτι που του λείπει».

STEVEN GUARNACCIA

(ΔΑΣΚΕΥΗ)

Η Χρονομετρία και οι τρεις Αρκαίους

ΑΓΙΟΣ: ΝΙΚΟΣ ΚΟΥΝΟΥΡΗΣ
«ΜΕΤΑΜΩΣ», ΣΕΛ. 30, € 12

Το έργο αυτό του
Steven Guarnaccia τι-
μήθηκε με το βραβείο
του 2000 στην έκδοση
παιδικού βιβλίου της
Μιλανόνα, διαί «Η
Χρονομετρία και οι
τρεις Αρκαίους», οι πα-
πύλας λαϊκό παρα-
μύθι, εδώ σε αυτό το βιβλίο εντυπωσιάζει
με το καινούριο βλέμμα και πνεύμα του
δημοσκόπου. Θα θυμάστε ίσως τον μπα-
μπα Αρκαίο, τη μαμά Αρκαίο και τη
Αρκαίοδα και την κατελίστα, τη
Χρονομετρία, που περνούσε από το
σπίτι τους και όπως η οικογένεια απο-
σταζε: μπηκε, θρονισμένη για τα καλά,
έφαγε, ήπιε, κοιμήθηκε, έδω στον επέ-
στροφαν οι Αρκαίους κι εκείνη τρώγαζε
και το 'βαλε στα πόδια - κι ακόμα τρέχει...
Στη διασκευή αυτή του Guarnaccia
(καλλιτεχνικός διευθυντής των «New

ΣΥΝΕΧΙΣΤΕΙ ΣΤΗ ΣΕΛ. 18

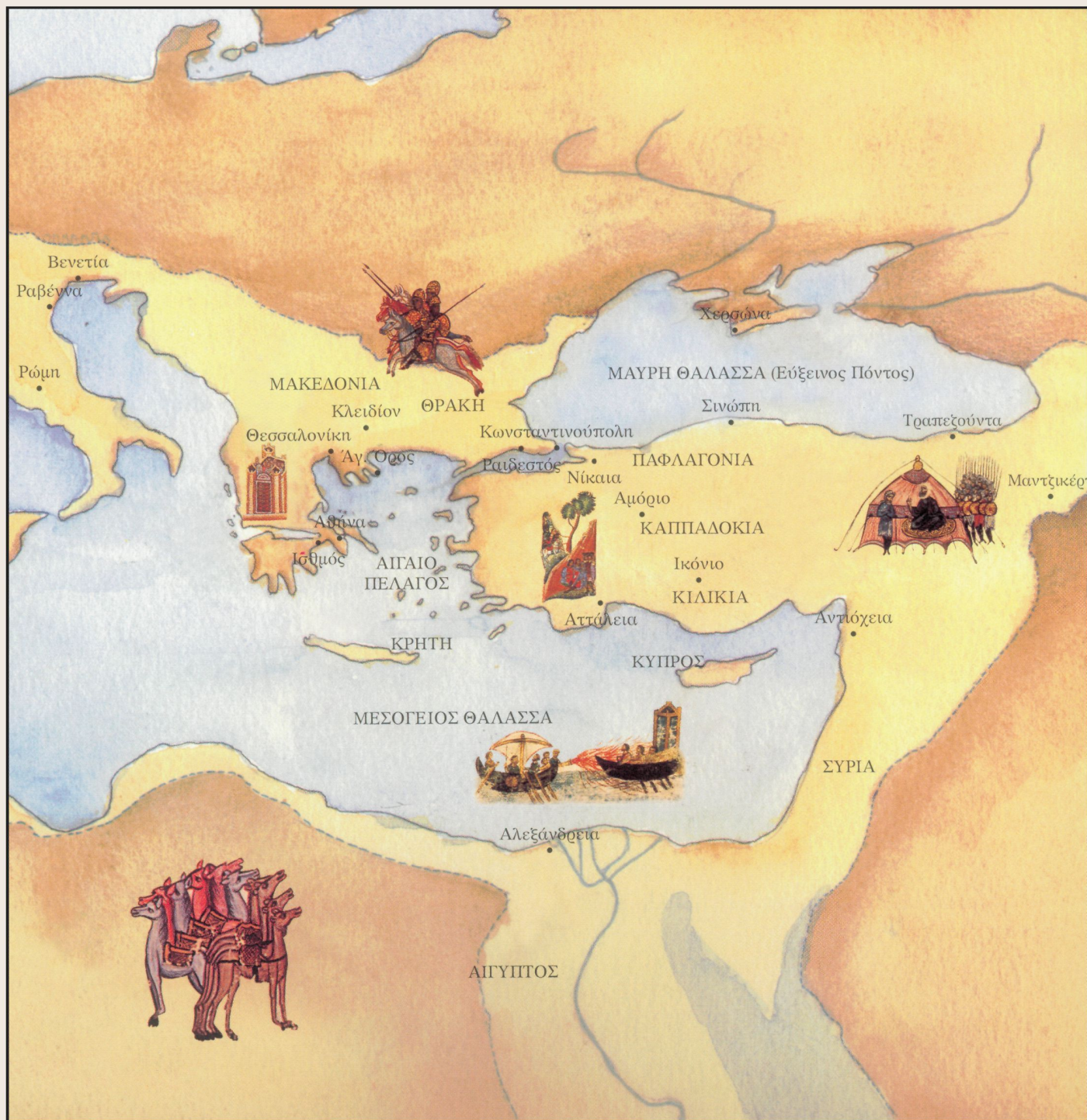

εικ 1

εικ 2α

Από τη σειρά Στους δρόμους του Βυζαντίου 2, εκδόσεις Καλειδοσκόπιο

Το μαντείο

Το μαντείο αρχικά λειτουργούσε μια ημέρα κάθε χρόνο. Αργότερα, οι χρησμοί δίνονταν μια ημέρα κάθε μήνα, κατά τη διάρκεια των εννέα μηνών που βρισκόταν ο Απόλλωνας στους Δελφούς. Ο ενδιαφερόμενος έπρεπε πρώτα να εξαγινιστεί στο ιερό νερό της Κασταλίας και να πληρώσει κάποια εισφορά. Ύστερα, ένα ζώο θυσιαζόταν στο βωμό έξω από το ναό. Εάν η θυσία ήταν ευσίωνη, ο πιστός εισερχόταν στο ναό και θυσίαζε σε έναν εσωτερικό βωμό. Τέλος, το ερώτημά του μεταβιβαζόταν στην Πυθία στο άδυτο του ναού. Η Πυθία ήταν μια γυναίκα άνω των πενήντα. Από τη στιγμή που έπαιρνε αυτή τη θέση έπρεπε να παραμείνει αγνή. Λουζόταν στην Κασταλία πηγή, έκαιγε φύλλα δάφνης και κριθάλευρο και ύστερα ανέβαινε σε έναν τρίποδα μέσα στο άδυτο. Η αντίληψη ότι φυσικοί ατμοί έβγαιναν από ένα χάσμα και την ενέπνεαν είναι κατά πάσα πιθανότητα μεταγενέστερη επιινόηση, παρότι μπορεί θαυμάσια να έπεφτε σε μια εκστατική κατάσταση την οποία προκαλούσε μόνη της. Οι απαντήσεις της Πυθίας ερμηνεύονταν από τους Προφύτες αλλά, και μετά από αυτή την ερμηνεία, μπορούσαν να είναι αμφίσημες, όπως διαπίστωσε ο Κροίσος. Γι' αυτό ο Απόλλων ονομαζόταν και Λοξίας. Οι περισσότερες απαντήσεις ήταν πιο άμεσες και πρότειναν συγκεκριμένη δράση για θέματα πολιτικής και θρησκευτικά ζητήματα. Η προσφυγή στις προφητείες παρείχε μια αποδεκτή λύση σε ιδιαίτερα δύσκολα προβλήματα, ειδικά κατά την αρχαϊκή περίοδο. Ο ρόλος του μαντείου στα πολιτικά πράγματα αργότερα ελαττώθηκε. Ο Απόλλων μερικές φορές ήταν πολύ ωμός. Η πόλη του Αιγίου, μετά από τη νίκη της σε κάποια ναυμαχία, ρώτησε αν υπήρχαν άλλοι Έλληνες που να είναι καλύτεροι από αυτούς. Η απάντηση είχε ως εξής: «Η γη του πελασγικού ΑΓΡΟΥΣ είναι καλύτερη, όπως είναι καλύτερα και τα άλογα της Θεσσαλίας, οι γυναίκες της Σπάρτης και οι άνδρες που πίνουν το καθαρό νερό της Αρέθουσας. Ακόμη καλύτεροι είναι αυτοί που ζουν ανάμεσα στην ΤΙΡΥΝΘΑ και την Αρκαδία με τα πολλά κοπάδια, οι Αργείοι με τους λιπούς θώρακες και τα πολεμικά δώρατα. Εσείς οι Αιγείς δεν είστε ούτε τρίτοι ούτε τέταρτοι ούτε δωδέκατοι, αλλά δεν είστε καν σε σειρά αξιομνημόνευτη».

Από τον αρχαιολογικό οδηγό της Κεντρικής, Δυτικής και Βόρειας Ελλάδας, εκδόσεις Leadercom

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

ΠΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

εφαρμογές γραμματισμού

Στις δραστηριότητες-παιχνίδι το παιδί, σε συνθήκες απόλυτης ελευθερίας και χωρίς να φοβάται το λάθος, υπακούοντας όμως σε κανόνες, αυτούς του παιχνιδιού, δραστηριοποιείται, κοινωνικοποιείται, συναλλάσσεται, διαβάζει, γράφει, κατανοεί. Μέσω των δραστηριοτήτων η ανάγνωση και η γραφή γίνονται ευχάριστες διαδικασίες.

Τα παιδιά εμπλέκονται τα ίδια στις ιστορίες που ακούνε ή διαβάζουν, ανακαλύπτουν στοιχεία κοινά με τους ήρωες, εκφράζουν συναισθήματα, φαντάζονται, συνομιλούν, τελικά εμπλουτίζουν τον κόσμο τους ακόμα περισσότερο. Όσο πιο πολλά βιβλία προσεγγίσουν, τόσο περισσότερο αναπτύσσεται και εμπεδώνεται η δεξιότητα της ανάγνωσης και της γραφής. Η εναλλαγή των πρακτικών ανάγνωσης βοηθά ώστε η ανάγνωση βιβλίων να μη γίνει μια καταναγκαστική διεκπεραίωση.

Κάθε φιλιαναγνώστης, είτε παιδί είτε ενήλικας, παρακινήθηκε να διαβάσει από κάποιο δάσκαλο ή συμμαθητή του σε κάποια στιγμή της ζωής του. Η αναγνωστική συμπεριφορά δεν μπορεί να αποκτηθεί παρά μόνο αν το διάβασμα αποτελεί μέρος του συστήματος αξιών της οικογένειας ή της ομάδας αναφοράς με την οποία το παιδί επιθυμεί να ταυτιστεί.

Διάρκεια
Προγράμματος
40 ώρες

ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Διάρκεια
Ενότητας
6-8 ώρες

1. Ο γονιός διαβάζει ένα βιβλίο στο παιδί.

Το παιδί φέρνει στο γονιό ένα βιβλίο ή ένα κείμενο από το σχολείο/νηπιαγωγείο. Το ξεφυλλίζουν μαζί, κοιτάζουν τις εικόνες, συζητούν για το περιεχόμενο, για το συγγραφέα, τον εικονογράφο –και, τέλος, ο γονιός διαβάζει στο παιδί το βιβλίο. Έχει σημασία ο τρόπος που ο γονιός διαβάζει το βιβλίο (παραστατικός, δείχνει με το δάχτυλό του, σταματά σε σημεία δράσης και συζητά για τη συνέχεια...).

2. Επίσκεψη στο βιβλιοπωλείο της γειτονιάς.

Ο γονιός μαζί με το παιδί πηγαίνουν στο κοντινό τους βιβλιοπωλείο για να διαλέξουν ένα βιβλίο όσον αφορά τους τρόπους επιλογής βιβλίων βλ. την ενότητα «Αναγνωστικές δραστηριότητες οικογένειας».

3. Αξιοποίηση του εξώφυλλου και του οπισθόφυλλου ενός βιβλίου.

Γονιός και παιδί διατυπώνουν υποθέσεις για το περιεχόμενο του βιβλίου από την εικονογράφηση του εξώφυλλου. Ο γονιός διαβάζει το οπισθόφυλλο στο παιδί και συζητούν για το περιεχόμενο και τις υποθέσεις που έκαναν.

4. Αξιοποίηση του τίτλου του βιβλίου.

Ο γονιός διαβάζει τον τίτλο του βιβλίου στο παιδί και συζητούν για το περιεχόμενό του. Κάνουν υποθέσεις.

5. Ο γονιός μαζί με το παιδί αναζητούν σε περιοδικά και άλλα έντυπα εικόνες που να δείχνουν δράση.

Π.χ. σε κατάλογο από κατάστημα με παιδικά είδη μπορούν να βρουν τη φωτογραφία ενός μωρού που το ταΐζουν. Ο γονιός ρωτά το παιδί για το τι συμβαίνει στη φωτογραφία (Ποιος ταΐζει το μωρό; Τι το ταΐζουν; Τι θα κάνει μετά η μαμά; Το μωρό το απολαμβάνει; κ.ο.κ.) Τις απαντήσεις αυτές ο γονιός τις καταγράφει σε ένα χαρτί ως πλήρεις προτάσεις. Αφού τις διαβάσει, τις αφήνει στο παιδί για να τις βάλει με όποια σειρά θέλει. Τέλος, κάνουν σύνθεση με τη φωτογραφία και τα κειμενάκια και τα κολλούν σε ένα χαρτόνι για να μπορούν να επανέλθουν αργότερα. Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να γίνει με περισσότερες από μία εικόνες.

6. Ο γονιός ζητά από το παιδί να κόψει εικόνες με πράγματα από διάφορα περιοδικά.

Αφού τα κόψει, του ζητά να κολλήσει κάθε πράγμα σε μια σελίδα μισό Α4 δεξιά στη γωνία του χαρτιού. Στη συνέχεια ο γονιός γράφει στο κέντρο της σελίδας τη λέξη. Όσες σελίδες έχει κάνει τις

σελιδοποιεί και τις δένει σε βιβλιάρaki. Διαβάζουν μαζί το βιβλίο τους και του δίνουν τίτλο, π.χ. αν τα αντικείμενα είναι φαγητά ή παιχνίδια ή πράγματα του σπιτιού. Αυτό το βιβλίο χρησιμοποιείται προκειμένου το παιδί να εξοικειωθεί με τη γραφή και την ανάγνωση, αλλά και για τη συνειδητοποίηση της αλφαβήτας.

7. Κατασκευή παιχνιδιού με κάρτες.

Γονιός και παιδί φτιάχνουν κόβουν εικόνες από περιοδικά, που να αρχίζουν με διαφορετικό γράμμα κάθε φορά (π.χ. μία γάτα, ένα μήλο). Κολλούν τις εικόνες σε μικρά τετράγωνα χαρτόνια. Σε άλλο χαρτόνι ο γονιός ή το παιδί γράφει με μαρκαδόρο το αρχικό γράμμα της λέξης-εικόνας (π.χ. Γ, Μ). Όταν θα έχουν πολλές κάρτες με γράμματα και εικόνες, μπορούν να παίξουν το εξής παιχνίδι: Ο πρώτος παίχτης ξεκινά και ρίχνει μια καρτέλα, γράμμα ή εικόνα. Ο άλλος παίχτης πρέπει να ρίξει την αντίθετη κάρτα. Δηλ. αν ο ένας παίχτης ρίξει κάρτα με γράμμα, ο άλλος παίχτης ρίχνει κάρτα με εικόνα που να αρχίζει από αυτό το γράμμα. Το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρι να τελειώσουν οι κάρτες. Σε όλη τη διάρκεια του παιχνιδιού ο κάθε παίχτης λέει το όνομα ή το γράμμα της κάρτας δυνατά. Κερδίζει ο παίχτης που θα έχει επιτυχία σε όλες τις κάρτες.

8. Μαγνητοφώνηση μιας μικρής ιστορίας από ένα βιβλίο.

Ο γονιός διαβάζει μια μικρή ιστορία από ένα βιβλίο και τη μαγνητοφωνεί. Προσέχει κατά τη μαγνητοφώνηση το γύρισμα των σελίδων, κάνοντας μια μικρή παύση. Το παιδί παίρνει το βιβλίο και το κασετόφωνο και ακούει την ιστορία.

9. Βρίσκω τη λέξη.

Ο γονιός και το παιδί φτιάχνουν καρτέλες με λέξεις, όποιες θέλουν, και τις βάζουν σε ένα κουτί από παπούτσια. Ύστερα μπορούν να παίξουν το εξής παιχνίδι. Τραβά ο κάθε ένας μια λέξη από το κουτί χωρίς να τη βλέπει ο άλλος. Δεν τη φωνάζει, αλλά προσπαθεί με διάφορες προτάσεις να βοηθήσει τον άλλο να βρει τη λέξη, π.χ. «Η λέξη μου έχει πέντε γράμματα, αρχίζει από Λ», «Η λέξη μου είναι κάτι που τρώγεται» κτλ. Κερδίζει ο παίχτης που βρίσκει τις περισσότερες λέξεις.

Παραλλαγή: Ομαδική ιστορία: Τα μέλη της οικογένειας τραβούν με τη σειρά. Με αφορμή τη λέξη που βρίσκουν, φτιάχνουν μια φράση που αποτελεί κομμάτι μιας ιστορίας. Κάποιος από τους παίχτες αναλαμβάνει να καταγράψει την ιστορία.

10. Κυνηγητό στο αλφάβητο (Παιχνίδι).

Παίχτες: γονιός και παιδί. Υλικά που χρειάζονται: χαρτί και μολύβι. Ο κάθε παίχτης γράφει την αλφαβήτα κάθετα στο χαρτί του. Και οι δύο παίχτες προσπαθούν να βρουν λέξεις από μία κατηγορία και να τις βάλουν στη σωστή θέση, π.χ. λέξεις από πράγματα του σπιτιού, λέξεις για τα Χριστούγεννα ή τις Απόκριες, λέξεις με φαγητά ή ρούχα. Κερδίζει ο παίχτης που συμπληρώνει τα περισσότερα γράμματα.

11. Κατασκευή φωτογραφικού άλμπουμ.

Γονιός και παιδί βρίσκουν φωτογραφίες από διάφορες φάσεις της ζωής του παιδιού και τις κολλούν σε ένα χαρτόνι ανάλογα με την ηλικία. Κάτω από κάθε φωτογραφία γράφουν μαζί πότε είναι, ή πού, ή τι κάνει.

12. Γονιός και παιδί φτιάχνουν και εικονογραφούν ιστορίες.

Παράδειγμα: Με αφορμή το βιβλίο *Το μυστήριο με τα μπλε βέλη*, ένα βιβλίο στο οποίο ο μπαμπάς-ήρωας είναι ο εικονογράφος και το παιδί-ήρωας είναι αυτό που γράφει την ιστορία, γονιός και παιδί αποφασίζουν να φτιάξουν κι αυτοί ένα δικό τους βιβλίο.

Αφού συζητήσουν, καταλήγουν στο θέμα-ιστορία, π.χ. αποφασίζουν να φτιάξουν μια ιστορία για ζώα. Με ερωτήσεις του γονιού προς το παιδί (ποια ζώα παίρνουν μέρος στην ιστορία, πού βρίσκονται, γιατί, τι κάνουν, πώς ζουν...), βρίσκουν τα στοιχεία της ιστορίας. Ο γονιός γράφει αυτά που του λέει το παιδί, διαβάζοντας δυνατά αυτά που γράφει κάθε φορά, σε διαφορετικές σελίδες. Τέλος, αφού διαβάσουν με τη σειρά τις σελίδες του βιβλίου, το παιδί εικονογραφεί μία μία τις σελίδες. Αποφασίζουν για τον τίτλο, το εξώφυλλο, γράφουν τα στοιχεία του βιβλίου (συγγραφείς, εικονογράφοι, οπισθόφυλλο...) και δένουν τις σελίδες μαζί, με κορδόνι ή συρραπτικό.

Φτιάχνουν απλές δαχτυλόκουκλες από χαρτί ή φιγούρες του θεάτρου σκιών για να παίξουν την ιστορία με γονείς και φίλους..

13. Ιστορίες με υλικό από εφημερίδες και περιοδικά.

Γονιός και παιδί ξεφυλλίζουν περιοδικά και εφημερίδες και συζητούν για το περιεχόμενό τους – εικόνες, διαφημίσεις, άρθρα για διάφορα θέματα. Το παιδί διατυπώνει υποθέσεις. Κατόπιν κόβουν διάφορες φωτογραφίες-εικόνες και, αφού τις βάλουν σε μια σειρά και τις κολλήσουν σε ένα χαρτί ή χαρτόνι, δημιουργούν μια ιστορία. Στη συνέχεια κολλούν κάτω από τις εικόνες γράμματα, λέξεις/φράσεις που κόβουν από τα έντυπα αυτά, συνθέτοντας την ιστορία. Τέλος, διαβάζουν μαζί την εικονο-ιστορία ή το κόμικς που έχουν φτιάξει.

14. Παραμυθο-σαλάτες.

Αφού ο γονιός και το παιδί έχουν διαβάσει μαζί περισσότερα από τρία βιβλία, συζητούν πώς μπορούν να φτιάξουν ένα καινούργιο παραμύθι μπλέκοντας τους ήρωες των παραμυθιών. Με τις κατάλληλες ερωτήσεις ο γονιός κινητοποιεί το παιδί στην εμπλοκή όσο το δυνατόν περισσότερων ηρώων.

Γράφουν το παραμύθι σε χαρτί, το εικονογραφούν και το διαβάζουν σε άλλα μέλη της οικογένειας ή φίλους.

15. Διαβάζοντας παραμύθια με ήρωα το λύκο.

Ο γονιός κάθε μέρα μπορεί να διαβάζει και από ένα διαφορετικό βιβλίο με πρωταγωνιστή ένα λύκο. Κατόπιν φτιάχνουν με το παιδί τη δική τους εκδοχή.

Γονιός και παιδί κατασκευάζουν μαζί μια μακέτα του μέρους όπου διαδραματίζεται μια ιστορία που διάβασαν. Χρησιμοποιούν απλά υλικά, κυρίως αντικείμενα άχρηστα: συσκευασίες, φλούδες, καλαμάκια κ.ά.

16. Ασκήσεις φωνολογικής συνειδητοποίησης.**Κατασκευή απλής γαντόκουκλας**

Υλικά: Παλιές κάλτσες, χάντρες, κουμπιά, κλωστές, κομμάτια από νήμα για πλέξιμο, κορδέλες, σπάγκος, μικρά κομμάτια από χρωματιστά χαρτόνια, κόλλα, ψαλίδι, συρραπτικό.

Για να παίξει κανείς με αυτό το είδος γαντόκουκλας, φορά την κάλτσα στο χέρι, φροντίζοντας ο αντίχειρας να βρίσκεται στη φτέρνα της κάλτσας και τα άλλα τέσσερα δάχτυλα στο μέρος όπου μπαίνουν τα δάχτυλα των ποδιών. Ανοιγοκλείνοντας τη χούφτα μέσα στην κάλτσα, δημιουργείται ένα στόμα που μιλάει.

Γονείς και παιδιά μαζί δίνουν σε κάθε κούκλα μορφή, ράβοντας ή κολλώντας χάντρες ή κουμπιά στη θέση των ματιών, στερεώνοντας αυτιά από χαρτόνι, προσθέτοντας μαλλιά, γένια, μουστάκια από σπάγκο, κορδέλες ή νήμα.

Καθώς ο γονιός διαβάζει στο παιδί ένα βιβλίο, μπορεί να σταματά σε ορισμένα σημεία λέγοντας μόνο το πρώτο γράμμα της επόμενης λέξης ή τη συλλαβή, και το παιδί που κρατάει τη γαντόκουκλα στα χέρια του, να της ανοίγει το «στόμα» και να συμπληρώνει τη λέξη. Επίσης ο γονιός σε μερικές λέξεις μπορεί να ζητήσει από το παιδί να του πει πόσες φορές ανοίγει το «στόμα» η γαντόκουκλα. Όταν ο γονιός τελειώσει το διάβασμα, αναλαμβάνει το παιδί να διαβάσει το παραμύθι από την αρχή, κρατώντας πάντα στο χέρι τη γαντόκουκλα.

Κατασκευή κούκλας μαρότ

Υλικά: Σελίδες εφημερίδας ή περιοδικού, χαρτοταινία, μαρκαδόροι ή πλαστικά χρώματα για βάψιμο τοίχων κι ένα μικρό πινέλο, νήματα, ένα μικρό ξύλινο ραβδί ή 3-4 καλαμάκια για σουβλάκι ενωμένα με χαρτοταινία, ρευστή κόλλα, ψαλίδι, ένα κομμάτι ύφασμα. Προαιρετικά: Πούλιες, κουμπιά ή κομμάτια από χαρτόνι.

Γονείς και παιδιά μαζί κάνουν μια σφικτή μπάλα από τσαλακωμένες σελίδες εφημερίδας ή περιοδικού. Την τυλίγουν με χαρτοταινία κάνοντας επάλληλα στρώματα, ώστε να την καλύψουν εντελώς. Μπήγουν το ξύλο στην μπάλα και το στερεώνουν με κόλλα και χαρτοταινία. Με μια μικρότερη μπάλα χαρτιού κάνουν τη μύτη, την οποία κολλούν με χαρτοταινία. Χρωματίζουν το πρόσωπο, τα μάτια, το στόμα, ή τα ζωγραφίζουν με μαρκαδόρους ή κολλούν στη θέση τους πούλιες, κουμπιά ή κομμάτια από χαρτόνι. Φτιάχνουν μαλλιά από κομμάτια νήμα και τα κολλούν. Στο σημείο όπου το ξύλο ενώνεται με το κεφάλι, δένουν κυκλικά το ύφασμα. Η άλλη του πλευρά μένει ελεύθερη: Είναι το ρούχο της κούκλας. Ο παίχτης βάζει το χέρι κάτω από το «ρούχο» και παίζει κρατώντας την κούκλα από το ξύλο.

Απλή κατασκευή δαχτυλόκουκλας

Υλικά: Χαρτί ή χαρτόνι σε διάφορα χρώματα ή τσόχα, κόλλα, κολλητική ταινία ή συρραπτικό, μαρκαδόροι, ψαλίδι, πούλιες (προαιρετικά).

Τυλίγουν γύρω από το δείκτη του παίκτη χαρτί ή χαρτόνι ή τσόχα, το σηματοδίνουν και το κόβουν, αφήνοντας μικρό περιθώριο για να κολλήσουν. Κολλούν τον κύλινδρο ή τον συρράπτουν. Ζωγραφίζουν το πρόσωπο ή το σχηματίζουν κολλώντας πούλιες, κομματάκια χρωματιστού χαρτονιού ή τσόχας. Μπορούν με το συρραπτικό να προσθέσουν μαλλιά, αυτιά, καπέλο...

Μπορούν να κατασκευαστούν δαχτυλόκουκλες για κάθε δάχτυλο: Κάθε δάχτυλο παίζει ένα διαφορετικό ρόλο στην ιστορία.

Το παιδί ετοιμάζει δαχτυλόκουκλες και πάνω σε κάθε δαχτυλόκουκλα γράφει με τη βοήθεια του γονιού από ένα γράμμα του αλφαβήτου. Σχηματίζουν τα ονόματα των ηρώων από παραμύθια που έχουν διαβάσει, λέγοντας από ποια γράμματα αποτελείται η λέξη. Αλλάζοντας τα γράμματα στα δάχτυλα, σχηματίζουν καινούργιες λέξεις. «Παίζουν» σχηματίζοντας περισσότερες λέξεις. Μπορεί και ο γονιός να κατασκευάσει δαχτυλόκουκλες κι έτσι να διαβάζει ο ένας τις λέξεις που σχηματίζει ο άλλος.

Βρίσκουν από τους τίτλους βιβλίων γράμματα.

Αναζητούν από μια στοίβα βιβλίων λέξεις π.χ που να αρχίζουν από Α ή Σ και τις διαβάζουν δυνατά. Μπορούν να αναζητούν το αρχικό γράμμα της λέξης και από εφημερίδες.

Ζωγραφίζουν και δίνουν ανθρώπινη μορφή στα γράμματα. Σε ένα χαρτί γράφουν το αρχικό γράμμα του ήρωα ενός παραμυθιού που έχουν διαβάσει, π.χ. Σποτ. Το αρχικό γράμμα, το Σ, το παιδί και ο γονιός το γράφουν με μαρκαδόρο σε ένα χαρτί και προσπαθούν να του δώσουν νέα μορφή προσθέτοντας πόδια, χέρια, κεφάλι....

Άλλες «κούκλες»

Γονείς και παιδιά μαζί δίνουν μορφή σε φρούτα και λαχανικά (μικρές μελιτζάνες, κολοκυθάκια, μικρά μανταρίνια, βερίκοκα κτλ.) σκαλίζοντας την επιφάνειά τους ή κολλώντας διάφορα στοιχεία. Τα μπήγουν σε καλαμάκια για σουβλάκια.

Σχεδιάζουν τους ήρωες σε χοντρό χαρτόνι, τους κόβουν περιμετρικά, τους ζωγραφίζουν, προσθέτουν μαλλιά από νήμα και κολλούν με χαρτοταινία στην πίσω πλευρά τους πλαστικό ή ξύλινο καλαμάκι.

Μακέτα

Υλικά: Ένα μεγάλο χοντρό χαρτόνι ή κόντρα πλακέ, κουτιά διάφορων σχημάτων και μεγεθών από συσκευασίες, πλαστικά καλαμάκια, μαρκαδόροι, καπάκια κάθε είδους, φελλοί, σφουγγάρι κουζίνας, σύρμα κατσαρόλας, ψαλίδι, ατλακόλ, πηλός ή πλαστελίνη.
Προαιρετικά: Πλαστικά χρώματα και πινέλα.

Παιδιά και γονείς μαζί συζητούν και σημαδεύουν στη μεγάλη επιφάνεια τα σημεία της δράσης. Χρησιμοποιώντας όσο περισσότερα υλικά μπορούν, συνθέτουν το τοπίο. Μπορούν να φτιάξουν δέντρα από σύρμα κουζίνας και σφουγγάρι, τα οποία στερεώνουν σε κομμένα καλαμάκια ή κομμάτια από χοντρό χαρτόνι. Κολλούν τα αντικείμενα στη μακέτα. Χρωματίζουν, αν θέλουν, και προσθέτουν τους ήρωες που φτιάχνουν από πηλό ή πλαστελίνη.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ
2^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

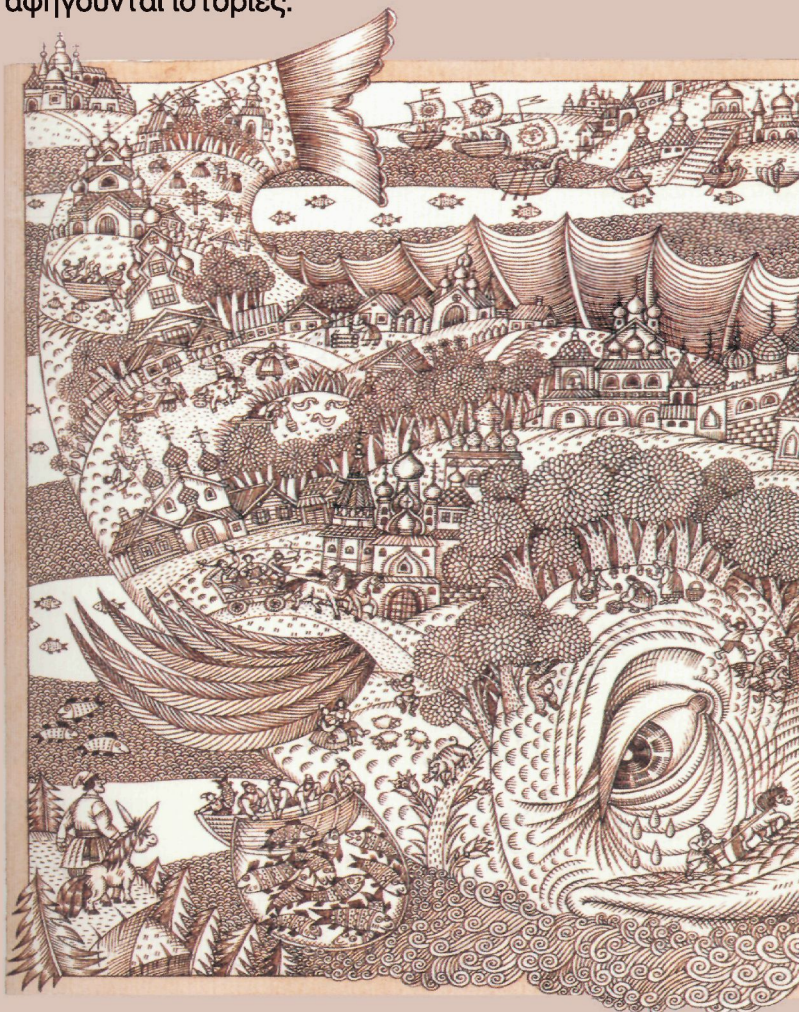
Το παρόν έργο εντάσσεται στο ΕΠΕΑΕΚ 2 του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,
Μέτρο 1.1 Ενέργεια 1.1.2 και συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ κατά 75%

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

ΠΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Στην ενότητα αυτή επιδιώκεται η ανάδειξη του ρόλου της εικονογράφησης στα παιδικά βιβλία και ο τρόπος που ο αφηγητής-γονιός μπορεί να χρησιμοποιήσει την εικονογράφηση για να πλουτίσει και να κάνει πιο συναρπαστική την αφήγησή του, γνωρίζοντας πως οι εικόνες έχουν τη δύναμη να αφηγηθούν και περισσότερες και διαφορετικές ιστορίες απ' αυτές που αφηγούνται τα κείμενα. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται παραδείγματα από γνωστές εικονογραφήσεις παιδικών βιβλίων, αλλά και διάφορα άλλα είδη εικόνων που αφηγούνται ιστορίες.

Διάρκεια
Προγράμματος
40 ώρες

ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Διάρκεια
Ενότητας
4-6 ώρες

ΣΥΖΗΤΩ ΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΜΟΥ

- Ποιος πιστεύετε πως είναι ο ρόλος της εικονογράφησης σ' ένα παιδικό βιβλίο;
- Επιλέγετε βιβλία για τα παιδιά σας με κριτήριο την εικονογράφηση;

Φέρτε βιβλία των οποίων σας αρέσει η εικονογράφηση.

- Ποια εικονογραφικά στοιχεία πιστεύετε πως προσελκύουν ένα παιδί και του δημιουργούν την περιέργεια να διαβάσει ένα βιβλίο; Πιστεύετε πως οι μεγάλοι προσελκύονται από τα ίδια εικονογραφικά στοιχεία; Αν όχι, τι είναι αυτό που τραβάει έναν μεγάλο σ' ένα παιδικό βιβλίο;
- Υπάρχει κάποιο βιβλίο που σας διάβαζαν όταν ήσασταν παιδιά και θυμάστε την εικονογράφησή του; Υπάρχει κάποια αφήγηση από την παιδική σας ηλικία για την οποία θυμάστε τον τρόπο που την αναπαριστούσατε με τη φαντασία σας; Πιστεύετε πως μπορείτε να την αναπαραστήσετε εικονογραφικά σήμερα;

ΞΕΚΛΕΙΔΩΝΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Ο κειμενικός και εικονικός τρόπος αφήγησης μιας ιστορίας

- Πιστεύετε πως αυτό που αφηγούνται οι εικόνες είναι ταυτόσημο μ' αυτό που αφηγούνται οι λέξεις στα παιδικά βιβλία;

Παρατηρήστε τις εικόνες στις καρτέλες 1, 2 και 3 σε σχέση με το κείμενο που εικονογραφούν.

Στην εικόνα 1: Ποια χαρακτηριστικά του χειμώνα προσωποποιεί ο μήνας Δεκέμβριος;

Στην εικόνα 2: Ποιο παραμύθι ανακαλεί στη μνήμη σας η εικόνα αυτή; Ποιες είναι οι ομοιότητες και ποιες οι διαφορές της εικόνας με το παραμύθι αυτό; Ποιος ο ρόλος της κουκουβάγιας στην εικόνα; Ποιο ρόλο του παραμυθιού παίζει η πεταλούδα-βιβλίο και πώς θα τον σχολιάζατε αν διαβάζατε αυτό το βιβλίο στο παιδί σας;

Στην εικόνα 3: Η εικόνα που έχετε στα χέρια σας παρουσιάζει το εσωτερικό ενός παλατιού. Πώς νομίζετε ότι η διαρρύθμιση του χώρου περιγράφει τη χρονική ακολουθία του κειμένου; (μπαίνει στο παλάτι – συναντάει τη γυναίκα του δράκου – εκείνος κρύβεται κι εκείνη αναλαμβάνει να μιλήσει μόνη της στο δράκο).

Το λιοντάρι

Πολύ συχνά τα παιδιά από την τηλεόραση και τις βιντεοταινίες, αλλά και από παιδικά βιβλία ευρέως διαδεδομένα, αποκτούν στερεότυπα ως προς τον τρόπο που πιστεύουν πως απεικονίζονται οι διάφοροι ήρωες των ιστοριών. Αυτό τα οδηγεί να προσπαθούν και τα ίδια να αντιγράψουν τους συγκεκριμένους τρόπους απεικόνισης στις ζωγραφιές τους και να απογοητεύονται όταν αποτυγχάνουν, αλλά και να επιλέγουν πάντα εκείνα τα βιβλία που ανταποκρίνονται σ' αυτά τα στερεότυπα, αδιαφορώντας για άλλα που θα τα ενδιέφεραν εξίσου.

- Σας έχει τύχει να δει το παιδί σας μια βιντεοταινία και κατόπιν να την αναζητήσετε και σε βιβλίο;
- Σε τι πιστεύετε πως διαφέρει η ανάγνωση του βιβλίου από την παρακολούθηση της βιντεοταινίας; Νομίζετε πως το παιδί σας έχει εντοπίσει κάποιες από αυτές τις διαφορές, το έχετε συζητήσει ποτέ μαζί του;

Παράδειγμα (κάρτελα 4α-β):

Έχετε στα χέρια σας εικονογραφήσεις από βιβλία με ήρωες λιοντάρια.

- Ποιες από αυτές πιστεύετε πως λειτουργεί ως πρότυπο απεικόνισης του λιονταριού για τα παιδιά; Για ποιο λόγο;
- Ποιες από τις εικονογραφήσεις νομίζετε πως λειτουργεί καλύτερα σε μικρότερες παρά σε μεγαλύτερες ηλικίες παιδιών;
- Ποια πιστεύετε πως είναι τα χαρακτηριστικά του λιονταριού που πρέπει να αποδίδονται σε μια απεικόνισή του; Πρέπει αυτό να γίνεται πάντα με ρεαλιστικό τρόπο;
- Σε ποιες από τις εικονογραφήσεις η απεικόνιση ενώ δεν είναι ρεαλιστική, αποδίδει πολύ καλά κάποια από αυτά τα χαρακτηριστικά;

ΔΙΕΥΡΥΝΩ ΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΜΟΥ**1. Καλό το παραμύθι σου, αλλά δεν έχει δράκο...**

Οι δράκοι από την αρχαιότητα είναι πρωταγωνιστές στις ιστορίες των ανθρώπων.

Υπάρχουν οι δράκοι της ελληνικής μυθολογίας, οι δράκοι των χριστιανικών χρόνων, οι δράκοι των μύθων άλλων λαών, δράκοι που βγάζουν φωτιές, που έχουν πολλά κεφάλια, οι δράκοι έτσι όπως περιγράφονται στις σύγχρονες ιστορίες για παιδιά και οι πραγματικοί δράκοι: το τέρας του Λόχνης.

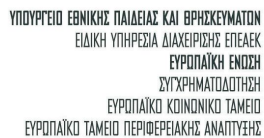
Ψάξτε να βρείτε περιγραφές που να αντιπροσωπεύουν τις παραπάνω κατηγορίες δράκων. **Καταγράψτε** τες και μετά **δείτε** μαζί με τα παιδιά τις απεικονίσεις τους: πάνω σε αρχαιοελληνικά αγγεία, εικόνες αγίων, παιδικών βιβλίων (καρτέλα 5α-δ).

Σε πολλές εικονογραφήσεις παιδικών βιβλίων οι δράκοι εμφανίζονται και με άλλες ιδιότητες.

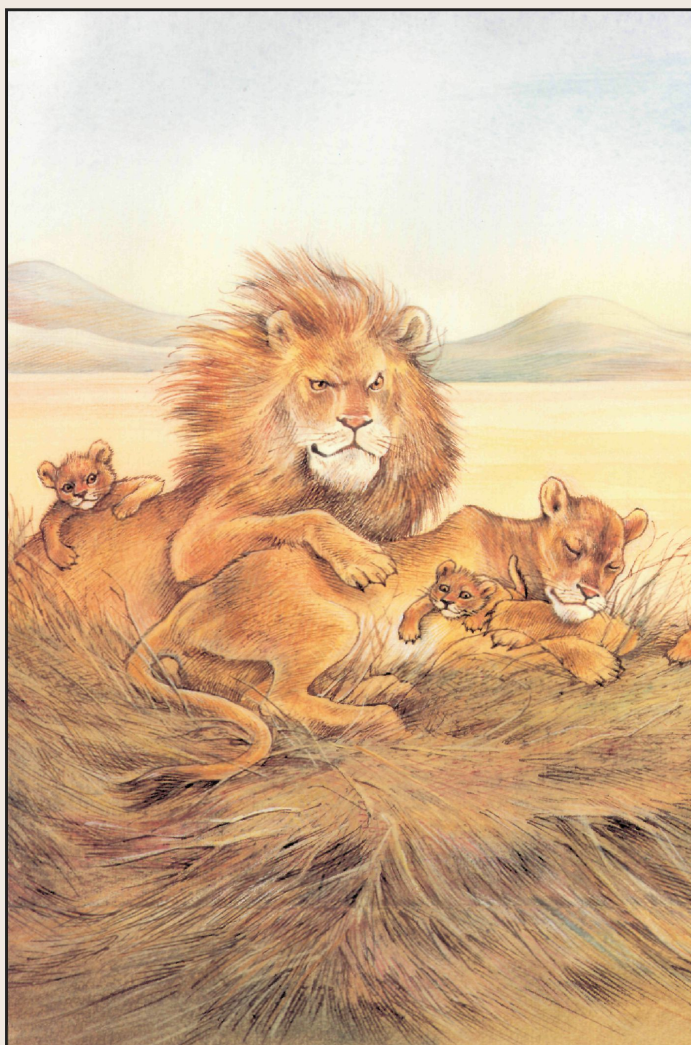
- Ποιες είναι αυτές;

Δείξτε στα παιδιά σας τις διαφορετικές απεικονίσεις δράκων και **διαβάστε** τους τις περιγραφές που έχετε βρει. Μετά **ζητήστε** τους να εικονογραφήσουν ή να φτιάξουν (τρισδιάστατο) το δικό τους δράκο έτσι όπως τον φαντάζονται και να φτιάξουν τη δικιά τους ιστορία με πρωταγωνιστή το δράκο αυτό.

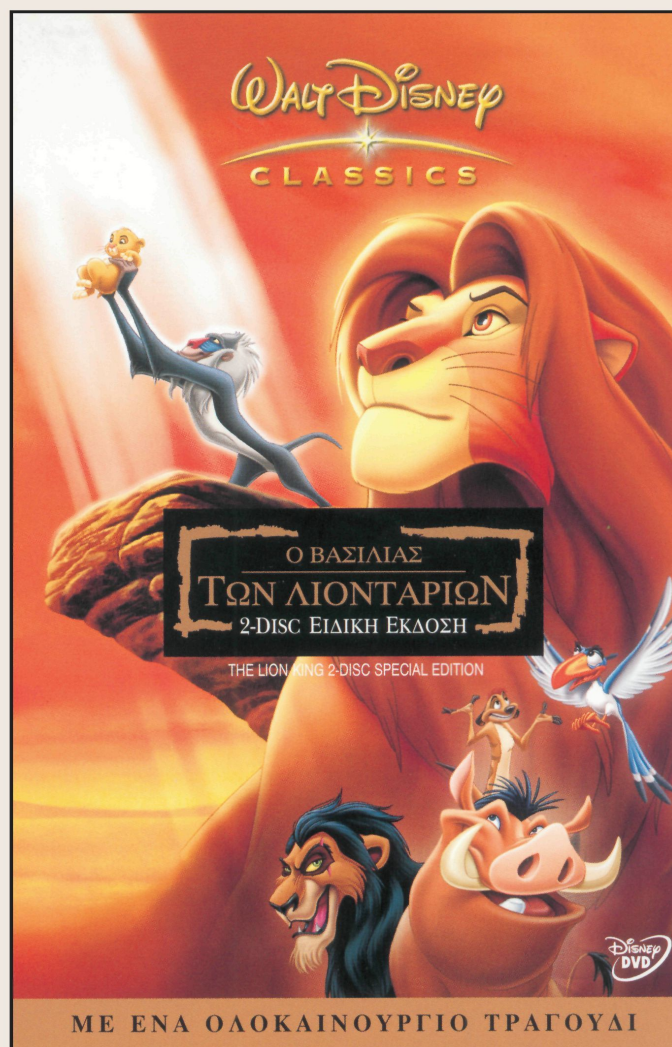
- 2.** Έχετε στα χέρια σας την εικόνα 6, ένα δείγμα εικονογράφησης που μπορεί να αποτελέσει την αφορμή για **να φτιάξετε** μαζί με το παιδί σας μια αντίστοιχη εικονογράφηση για μια ιστορία που φτιάξατε μαζί. Το κολάζ είναι μια τεχνική που αρέσει πολύ στα παιδιά γιατί έχουν την ευκαιρία να διαλέξουν εικόνες από παλιά περιοδικά, εφημερίδες, διαφημιστικά έντυπα, να τις κόψουν, να τις συνθέσουν, να τις κολλήσουν και να φτιάξουν μια καινούργια δικιά τους εικόνα.

Το παρόν έργο εντάσσεται στο ΕΠΕΑΕΚ 2 του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,
Μέτρο 1.1 Ενέργεια 1.1.2 και συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ κατά 75%

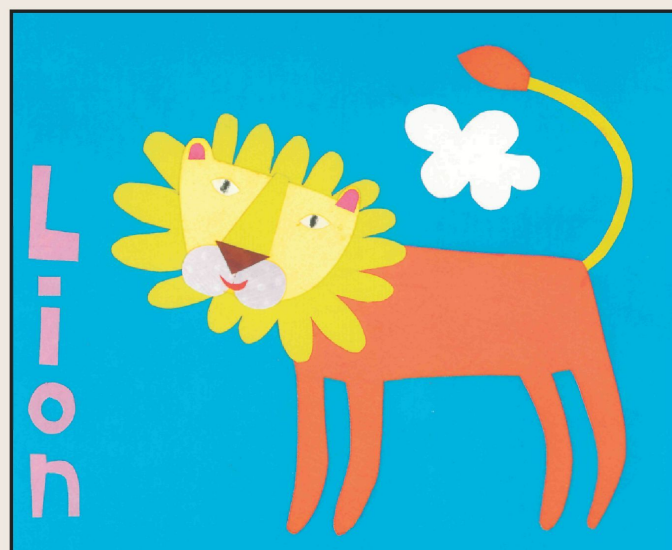
Από το βιβλίο *Ρίνος Σβερκοχοντρίνος*. Κείμενα: Μίχαελ Έντε, εικονογράφηση: Ράινχαρτ Μιχλ, εκδόσεις Πατάκη, 1997.

Εικονογράφηση του *Βασιλιά των Λιονταριών* της Ντίσνεϋ.

Ο Άγιος Μάμας, εικόνα του 15ου αι. από το ναό της Παναγίας Χρυσαινιώτισσας στη Λευκωσία.

Εικονογράφηση: Apolline.

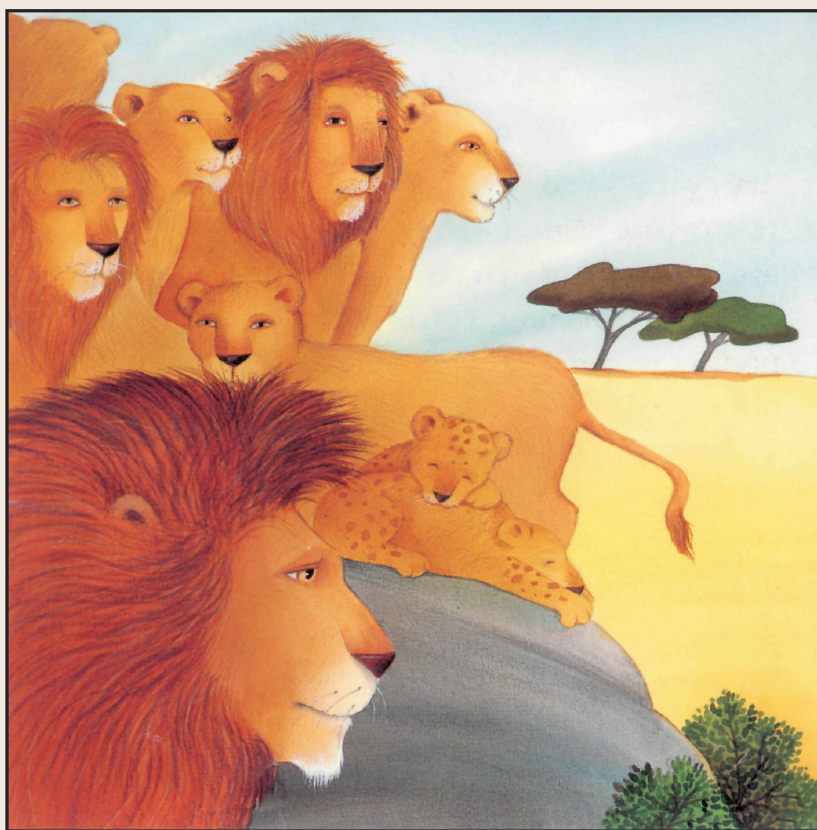
Από το βιβλίο *Εσύ μεγάλος, εγώ μικρός*.
Κείμενα-εικονογράφηση: Γκρεγκούαρ
Σολσιάρεφ, εκδόσεις Πατάκη, 1999.

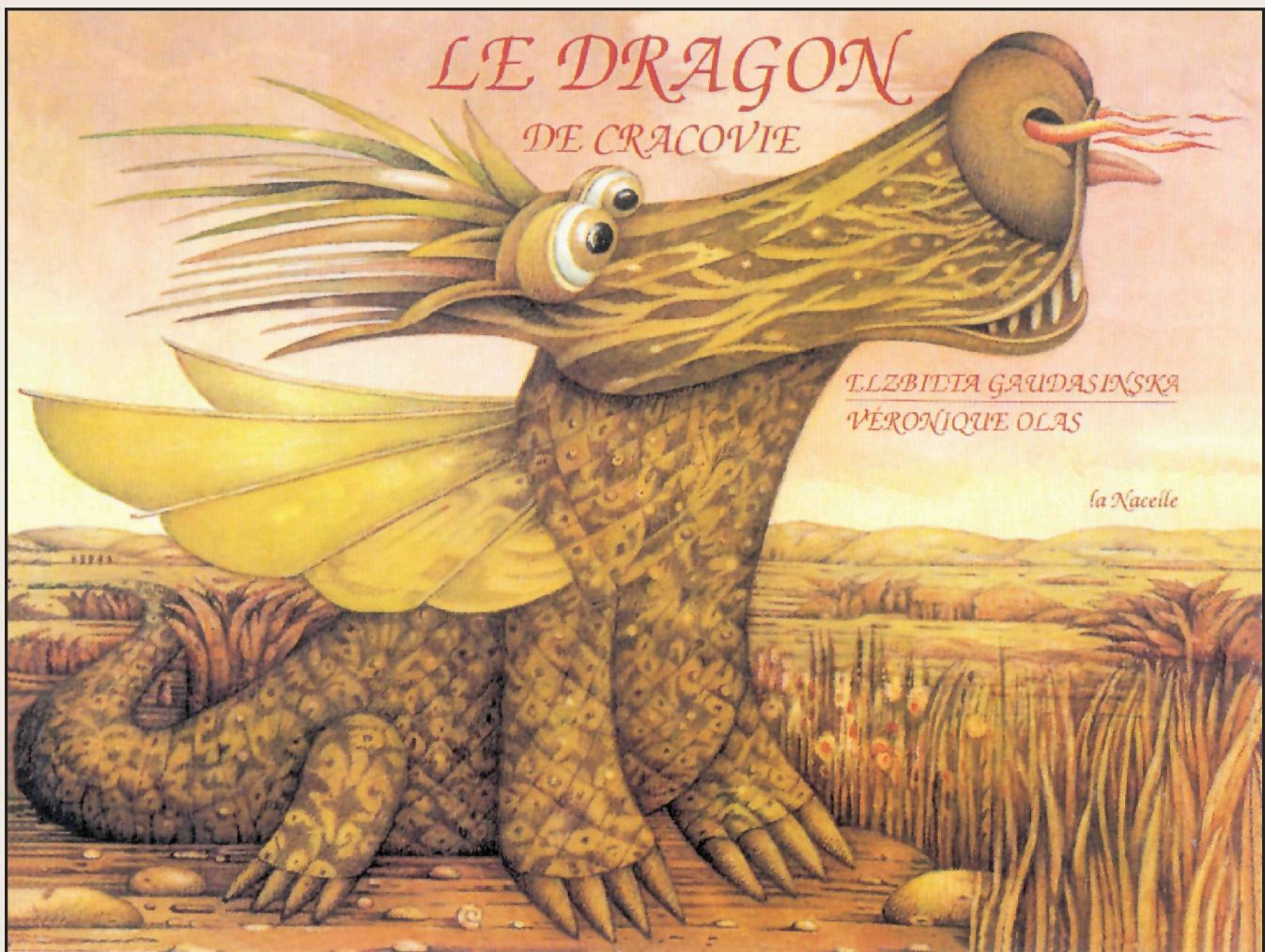
Από το βιβλίο *Ένας χρόνος με το lionτάρι και τα ζώα της σαβάνας*.
Εικονογράφηση: Λορέλλα Ριτσάττι, εκδόσεις Πατάκη, 1992.

Εικονογράφηση: Λωρέν Κορβελιέ.

Από το βιβλίο *Το lionτάρι*, από τη σειρά *Ο μαγευτικός κόσμος των ζώων*. Εικονογράφηση: Franca Trabacchi, εκδόσεις Modern Times.

Από το βιβλίο Ο δράκος της Κρακοβιάς. Κείμενα: Λιγκμπίττα Γκαουντάσινσκα -εικονογράφηση: Βερονίκ Ολάς.

Από το βιβλίο Δεν υπάρχει τίποτα όπως οι δράκοι. Κείμενα-εικονογράφηση: Τζακ Κεντ.

Εικονογράφηση δράκου από την Ουγγαρία.

Εικονογράφηση: Edmund Dulac.

Climbing up over the rocks he found that the smoke was coming from quite a large dragon. Of course Mr Benn guessed that it must be somebody else in fancy dress so he shouted down, 'Hello, that's a wonderful outfit that you're wearing, and how on earth do you make that smoke?'

Flames burst from the dragon's mouth, 'You can't fool me,' he called back, 'I know that you have been sent to kill me.'

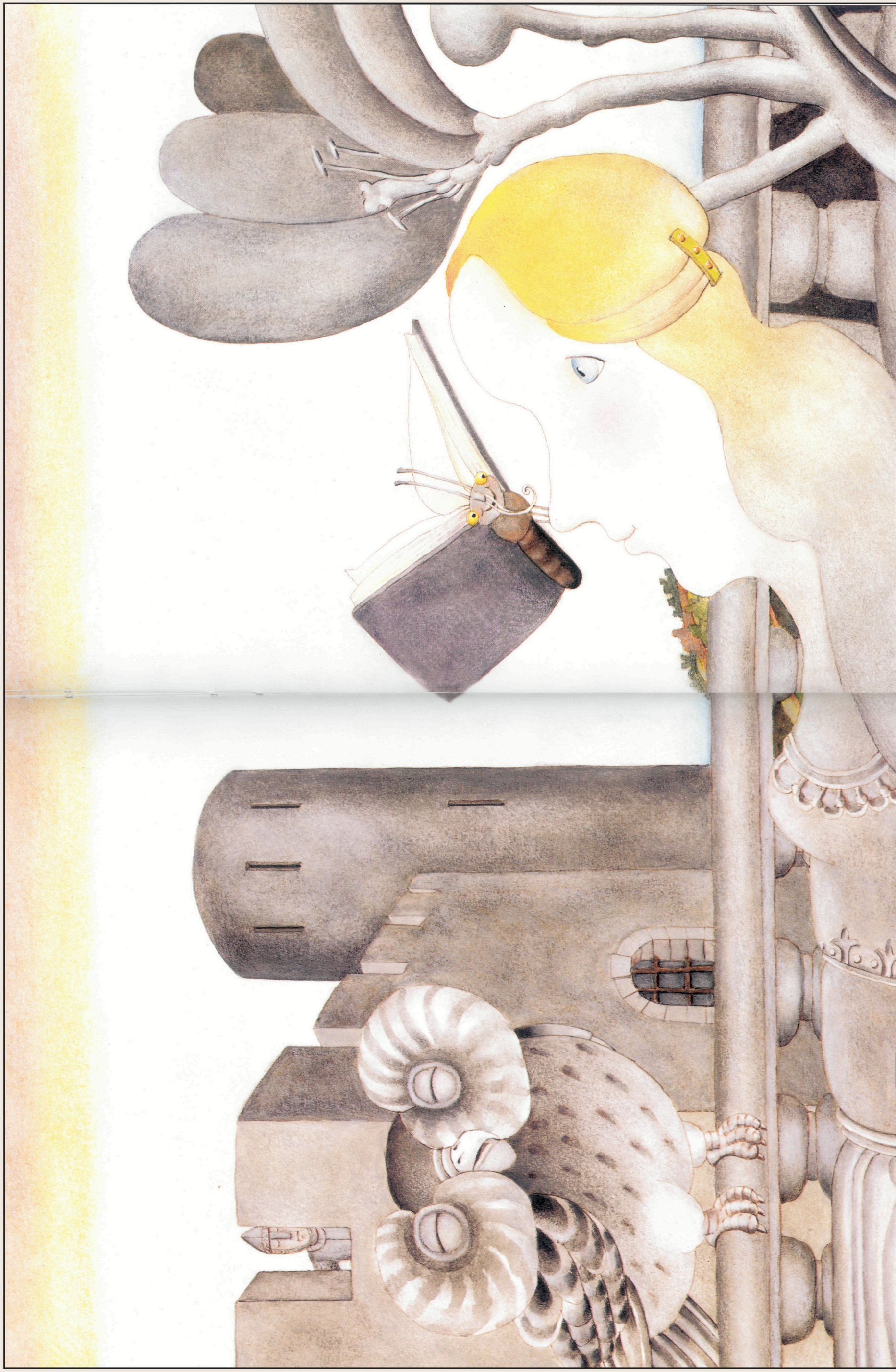
Slowly it dawned on Mr Benn that this was a real dragon and at the same time the dragon realized that this red knight didn't have a sword so he couldn't mean any harm.

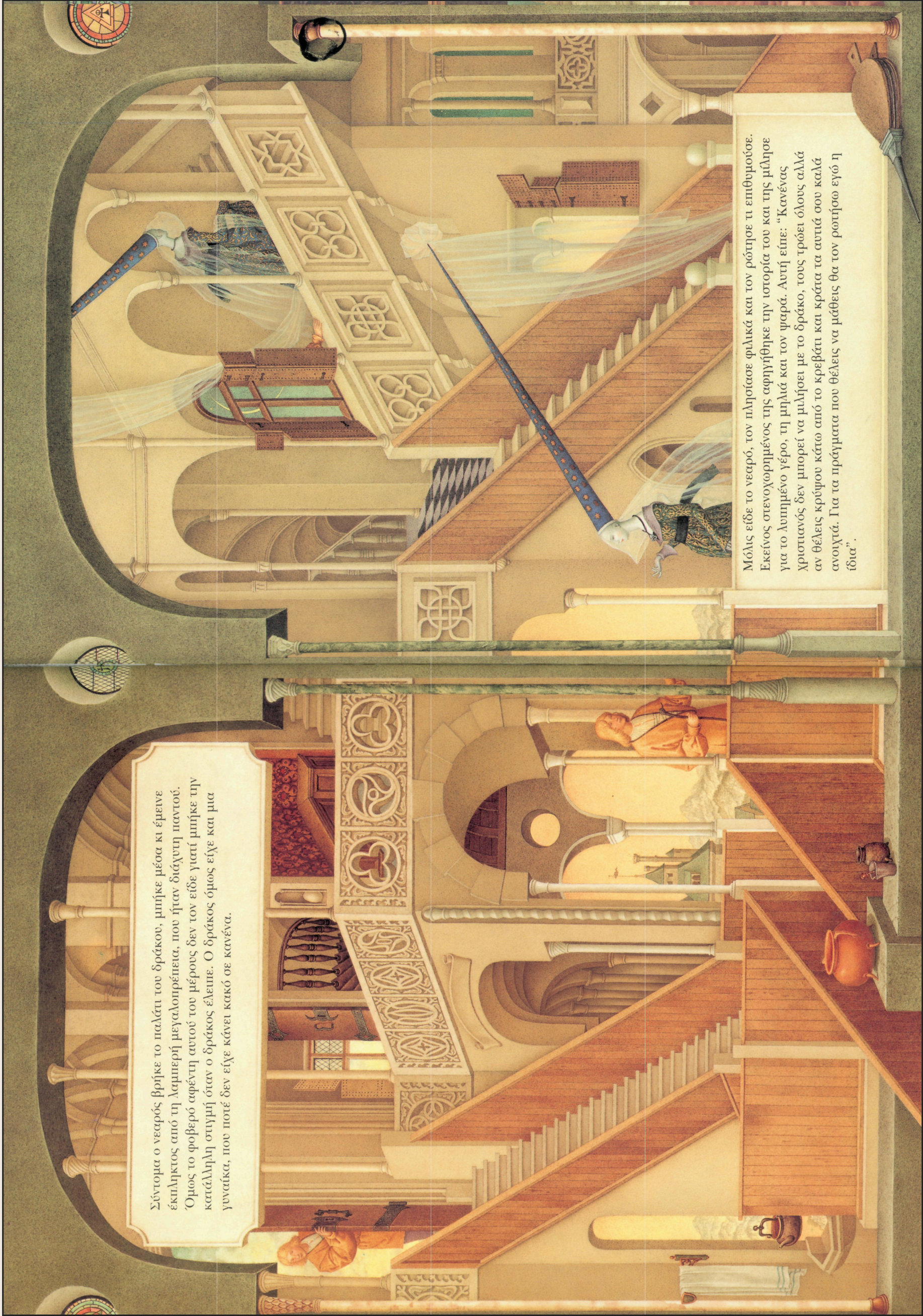

Από το βιβλίο *Μύθοι και θρύλοι απ' όλο τον κόσμο*. Εικονογράφηση: Μιχαέλ Φιοντόροφ, εκδόσεις Αποσπερίτης, 2001.

Από το βιβλίο *Οι μύτες συναντήθηκαν*. Κείμενα: Μίσα Ντάμιαν, εικονογράφηση Ντούσαν Κάλαϊ, εκδόσεις Κάστωρ, 1998

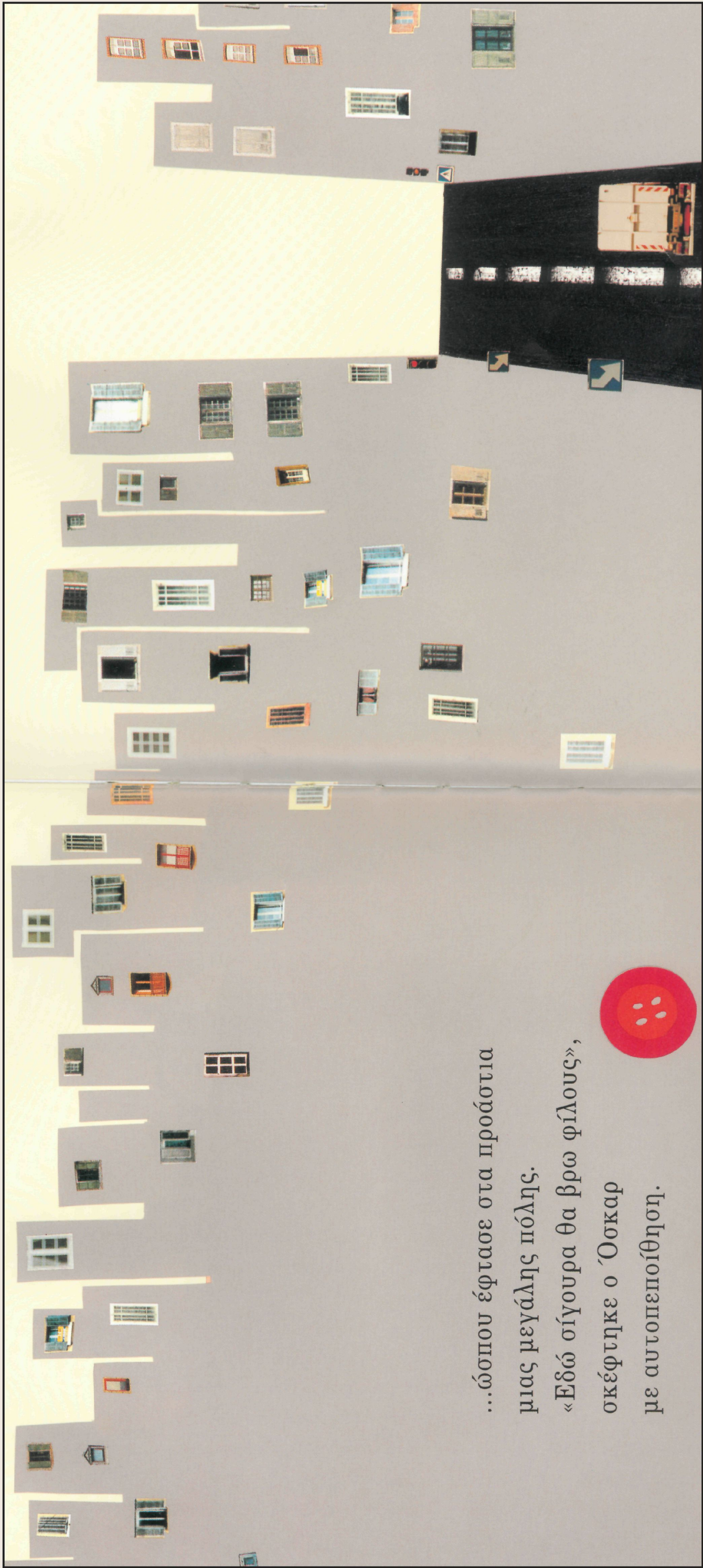

Σύντομα ο νεαρός βρήκε το παλάτι του δράκου, μπήκε μέσα κι έμεινε εκπληκτος από τη λαμπερή μεγαλοπρέπεια, που ήταν διάχυτη παντού. Όμως το φοβερό αφέντη αυτού του μέρους δεν τον είδε γιατί μπήκε την κατάλληλη στιγμή όταν ο δράκος έλειπε. Ο δράκος όμως είχε και μια γυναίκα, που ποτέ δεν είχε κάνει κακό σε κανένα.

Μόλις είδε το νεαρό, τον πλησίασε φιλικά και τον ρώτησε τι επιθυμούσε.

Εκείνος στενοχωρημένος της αφηγήθηκε την ιστορία του και της μίλησε για το λυπημένο γέρο, τη μηλιά και τον ψαρά. Αυτή είπε: “Κανέννας χριστιανός δεν μπορεί να μιλήσει με το δράκο, τους τρώει όλους αλλά αν θέλεις κρύψου κάτω από το κρεβάτι και κράτα τα αυτιά σου καλά ανοιχτά. Για τα πράγματα που θέλεις να μάθεις θα τον ρωτήσω εγώ η ίδια”.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

ΠΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

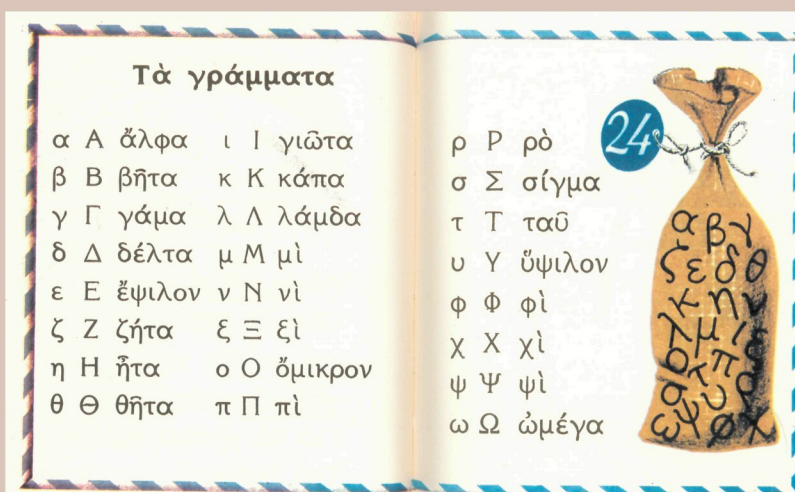
ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ

Στην ενότητα αυτή επιδιώκεται η γνωριμία με τα νέα προγράμματα σπουδών που μπαίνουν σε εφαρμογή από το 2005 και η εξοικείωση με τους στόχους που θέτουν για το μάθημα της γλώσσας στο νηπιαγωγείο και στην Α' τάξη, καθώς και η ανάπτυξη και η εφαρμογή τεχνικών που βοηθούν τα παιδιά να συστηματοποιήσουν τις γνώσεις γραφής και ανάγνωσης που έχουν από την επαφή τους με λειτουργικά καθημερινά κείμενα.

Ειδικότερα, επιδιώκεται η κατανόηση των αρχών που διέπουν τα νέα προγράμματα σπουδών και τα βιβλία που εκπονούνται για τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος στις μικρές τάξεις, καθώς και η αποτελεσματική συνεργασία με το σχολείο.

Μεταξύ άλλων για το σκοπό αυτό παρατίθενται:

- αποσπάσματα από τα Φ.Ε.Κ. με τα προγράμματα σπουδών για τη διδασκαλία γλώσσας,
- άρθρα σχετικά με τη συνεργασία γονιών και σχολείου στην Α' τάξη και στο νηπιαγωγείο,
- λειτουργικά κείμενα καθημερινής χρήσης, όπως επιγραφές, πινακίδες, συσκευασίες, φάκελοι λογαριασμών κ.ά. που προτείνονται στο βιβλίο της Α' δημοτικού που ετοιμάζεται,
- κείμενο για την έννοια της πρώτης γραφής και ανάγνωσης.

Διάρκεια
Προγράμματος
40 ώρες

ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Διάρκεια
Ενότητας
8-10 ώρες

ΣΥΖΗΤΩ ΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΜΟΥ

Συζητούμε στην ομάδα τις αναμνήσεις μας από την πρώτη μας επαφή με το γραπτό λόγο.

Συζητούμε στην ομάδα για τη σχέση των παιδιών μας με το γραπτό λόγο πριν από τη φοίτησή τους στο δημοτικό σχολείο.

Συζητούμε για το πώς και το πότε μάθαμε εμείς γραφή και ανάγνωση, καθώς και για το χρονικό σημείο στο οποίο συνειδητοποιήσαμε ότι κατέχουμε αυτές τις δεξιότητες.

Συζητούμε για τη συμμετοχή μας στη σχέση του παιδιού με το γραπτό λόγο.

Συζητούμε για τη σχέση μας με το σχολείο όπου φοιτούν τα παιδιά μας και το κατά πόσο γνωρίζουμε τη μέθοδο διδασκαλίας που εφαρμόζεται.

Καταγράφουμε τα σημαντικότερα σημεία της συζήτησης.

ΘΕΤΩ ΣΤΟΧΟΥΣ

Με δεδομένο ότι ζούμε σ' έναν κόσμο γραπτού πολιτισμού με μεγάλη ποικιλία κειμένων που πρέπει να διαχειριστούμε κάθε μέρα, συζητούμε και καταγράφουμε τι πιστεύουμε ότι θα βοηθούσε τα παιδιά ως προς την ανάπτυξη των δεξιοτήτων γραφής και ανάγνωσης.

ΞΕΚΛΕΙΔΩΝΟΝΤΑΣ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Α. Αποσπάσματα από τα αναλυτικά προγράμματα νηπιαγωγείου και Α' δημοτικού για τη γλώσσα.

Διαβάζουμε και **συζητούμε** τα κείμενα 1α-1ιβ.

- Ποια είναι τα κύρια σημεία της νέας προσέγγισης;
- Ποιες διαφορές διαπιστώνετε από τη μέθοδο με την οποία εσείς διδαχτήκατε την πρώτη γραφή και ανάγνωση;

Καταγράφουμε τα κύρια σημεία.

Καταγράφουμε τα κατά τη γνώμη μας θετικά και αρνητικά σημεία της μεθόδου και τα συζητούμε.

Β. Απόσπασμα από κείμενο του φυλλαδίου οδηγιών για το υπό επεξεργασία νέο βιβλίο της Α΄ τάξης

Τα μικρά παιδιά έχουν εμπειρίες, γνώσεις και άποψη γύρω από το γραπτό λόγο. Στην ηλικία των 4-5 χρόνων τα περισσότερα έχουν αρκετά ευρύ προφορικό λεξιλόγιο, γνωρίζουν πράγματα σχετικά με τη σειρά των λέξεων και τη συμφωνία των όρων και έχουν επίγνωση του γεγονότος ότι η γλώσσα εξυπηρετεί την επικοινωνία. Όχι μόνο έχουν μάθει να χρησιμοποιούν και να καταλαβαίνουν τη γλώσσα, αλλά επίσης έχουν αποκτήσει βάσεις για την εκμάθηση της ανάγνωσης και της γραφής. Συχνά έχουν συμμετάσχει σε συμβάντα γραμματισμού στο σπίτι τους. Έχουν ενδεχομένως παρατηρήσει τους μεγάλους να πληρώνουν λογαριασμούς, να διαβάζουν περιοδικά, να διαβάζουν και να γράφουν κάρτες ή να γράφουν στον υπολογιστή.

Αν και υπάρχουν διαφορές στο βαθμό άμεσης έκθεσης σε έντυπο υλικό και ειδικότερα σε βιβλία, η πλειονότητα των παιδιών φαίνεται να αντιλαμβάνεται τους σκοπούς για τους οποίους χρησιμοποιείται η ανάγνωση και η γραφή. Κι αυτό γιατί ο γραπτός λόγος αποτελεί μέρος της πραγματικότητας του παιδιού. Βρίσκεται παντού: στην τηλεόραση, σε πινακίδες, σε φωτεινές επιγραφές, στις σακούλες από τα ψώνια, στις συσκευασίες των τροφίμων κ.ο.κ. Γνωρίζουν ήδη ότι ορισμένες λέξεις που βρίσκονται γραμμένες στο άμεσο περιβάλλον τους (ονομασίες τροφίμων, μαγαζιών, δρόμων, παιχνιδιών κ.ο.κ.) φέρουν νόημα και στην πλειονότητά τους τις αναγνωρίζουν. Όποιος κι αν είναι ο βαθμός της εμπειρίας τους, η συντριπτική πλειοψηφία των παιδιών έχει αρχίσει να καταλαβαίνει ότι:

- τα γραπτά κείμενα μεταφέρουν μηνύματα, τα οποία κατανοούν οι αναγνώστες,
- τα κείμενα περιέχουν πληροφορίες ή ιστορίες,
- ο προφορικός λόγος μπορεί να αναπαρασταθεί από τον γραπτό.
- υπάρχουν διαφορετικά είδη κειμένων,
- η ανάγνωση και η γραφή είναι χρήσιμες και σημαντικές δραστηριότητες,
- η ανάγνωση και η γραφή μπορούν να είναι απολαυστικές.

Επιπλέον τα παιδιά έχουν ήδη δικές τους σχηματισμένες αντιλήψεις σχετικά με την ανάγνωση και τη γραφή. Μπορούν να διακρίνουν το περιεχόμενο και τον τρόπο γραφής ενός παραμυθιού από μια διαφήμιση. Κάνουν δικές τους υποθέσεις για το τι είναι γράμματα και λέξεις και για τη σχέση τους με τα αντικείμενα που αναπαριστούν.

[...] Η κωδικοποίηση (γραφή) και η αποκωδικοποίηση (ανάγνωση) είναι απαραίτητες για την αποτελεσματική σχέση με το γραπτό λόγο. Δεν είναι όμως οι μόνες.

Το να οικοδομήσει το σχολείο γραπτό λόγο που στοχεύει μόνο στην κωδικοποίηση/αποκωδικοποίηση –δηλαδή το παιδί να γράφει όχι γιατί αποσκοπεί στο να μεταδώσει ένα μήνυμα, αλλά στην ουσία για να μεταγράψει ή να διαβάσει, όχι για να κατανοήσει το περιεχόμενο ενός κειμένου, αλλά για να ταυτίσει φθόγγους και γράμματα– είναι αρκετά περιοριστικό. Γιατί γραφή σημαίνει παραγωγή κειμένων, και ανάγνωση αντίστοιχα σημαίνει κατανόηση κειμένων. Τόσο η γραφή όσο και η ανάγνωση είναι διαδικασίες σκόπιμες, με νόημα, και συγχρόνως πράξεις αλληλένδετες. Η μετάθεση κατασκευής νοήματος στο μέλλον, δηλαδή πριν από την πλήρη εκμάθηση του αλφαριθμητικού συστήματος, είναι κάτι που δυσκολεύει το παιδί αντί να το βοηθάει. Κι αυτό γιατί στο πέρας αυτής της διαδικασίας μπορεί να έχει χαθεί ένας αυριανός αναγνώστης και συντάκτης ποικίλων κειμένων.

Γενικά, αναγνωρίζουμε σήμερα ότι η ανάγνωση επιτελεί περισσότερους σκοπούς από ό,τι παλαιότερα. Δηλαδή:

- συμβάλλει στην ανάπτυξη του ατόμου,
- επιτρέπει στο άτομο να ικανοποιήσει προσωπικές ανάγκες και να επιτύχει ατομικούς στόχους,
- αποτελεί πηγή ευχαρίστησης και αισθητικής απόλαυσης,
- εμπλουτίζει τις εμπειρίες του ατόμου, προσφέροντας τη δυνατότητα θέασης της πραγματικότητας μέσα από εναλλακτικές οπτικές γωνίες,
- βοηθά το άτομο να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας, να ασκεί κριτική ή να συμμετέχει στην κοινωνική ζωή.

Από λειτουργική άποψη, η ανάγνωση αλλά και η γραφή είναι παρούσες:

- Σε όλη τη διάρκεια της σχολικής ζωής. Το πρόγραμμα σπουδών προβλέπει ότι οι μαθητές θα πρέπει να διαβάζουν βιβλία και έντυπο υλικό τα οποία θα υποστηρίζουν τη διαδικασία της μάθησης. Αναμένεται εξάλλου τα παιδιά να αναπτύξουν τη δεξιότητα της ανάγνωσης, χρησιμοποιώντας πολλά είδη κειμένων σε κάθε γνωστικό αντικείμενο.
- Στους περισσότερους επαγγελματικούς χώρους ζητείται από τους εργαζόμενους να διαβάζουν και να κατανοούν πλήθος κειμενικών ειδών, μεταξύ των οποίων οδηγίες, διαγράμματα,

διευθύνσεις, επιστολές και εκθέσεις, καθώς και να αναλύουν και να ανταποκρίνονται στη γραπτή πληροφορία γρήγορα και με τρόπο ανάλογο.

Δεν είναι υπερβολή να ισχυριστούμε ότι δεν υπάρχει πτυχή της ζωής μας που να μην εμπεριέχει την ανάγνωση/γραφή. Από την άποψη αυτή, ο/η δάσκαλος/-α, εκτιμώντας το ρόλο της ανάγνωσης ατομικά και κοινωνικά, προσωπικά και λειτουργικά, πρέπει να εξασφαλίσει ότι το παιδί θα αναπτύξει την αναγνωστική του δεξιότητα για οποιονδήποτε σκοπό ή ανάγκη επιλέξει, τώρα ή στο μέλλον. Πρέπει να δοθεί στα παιδιά η ευκαιρία να ανακαλύψουν τους λόγους για τους οποίους είναι σημαντικό το διάβασμα γι' αυτά, και έτσι να συνειδητοποιήσουν ότι ο γραμματισμός εξυπηρετεί τόσο τα ενδιαφέροντά τους όσο και τις ανάγκες τους. Το να είναι κανείς ικανός/-ή να διαβάσει, να αναγνωρίζει λέξεις, να τις παρακολουθεί στη σελίδα και επιφανειακά να καταγράφει αυτό που είναι γραμμένο, χωρίς να κατανοεί το περιεχόμενο, δεν είναι αρκετό. Τα παιδιά πρέπει να αποκτήσουν την ικανότητα να χειρίζονται και να αναλύουν αυτό που διαβάζουν και να κατανοήσουν ότι η ανάγνωση τους προσφέρει τη δυνατότητα να εμπλουτίσουν σημαντικά τη ζωή τους.

Τι ακριβώς είναι η ανάγνωση; Είναι δύσκολο να δοθεί συγκεκριμένη περιγραφή της διαδικασίας που αποκαλούμε «ανάγνωση», η οποία να βοηθά τα παιδιά να γίνουν αναγνώστες.

Οι σύγχρονες έρευνες έχουν δείξει ότι η ανάγνωση είναι μια σύνθετη και πολύπλοκη διαδικασία η οποία εμπεριέχει τη σχέση μεταξύ ενός κειμένου και ενός αναγνώστη. Οι αναγνώστες δεν περιορίζονται στο να χρησιμοποιήσουν δεξιότητες και εμπειρίες απλώς για να μεταγράψουν τις γραπτές λέξεις σε αυτό που τους αντιστοιχεί στον προφορικό λόγο. Συνδιαλέγονται με το κείμενο, κατασκευάζουν νοήματα και διερευνούν το μήνυμα. Από τη στιγμή που συνειδητοποιούν ότι η ανάγνωση είναι μια γλωσσική δραστηριότητα, διεπιδρούν με το κείμενο. Υπό αυτό το πρίσμα η ανάγνωση δεν είναι «αποκρυπτογράφηση», δεν είναι η αποκωδικοποίηση μαύρων σημαδιών σε μια σελίδα, όπως νομίζαμε για χρόνια. Στην πραγματικότητα είναι πολύ περισσότερα από αυτό: Είναι η αναζήτηση νοήματος και απαιτεί από τον αναγνώστη ενεργή συμμετοχή.

- Ποια ζητήματα θέτει το κείμενο;
- Πώς νομίζετε ότι μπορείτε πρακτικά να βοηθήσετε τα παιδιά σ' αυτή τη διαδικασία;

Καταγράψτε τις ιδέες σας.

ΔΙΕΥΡΥΝΩ ΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΜΟΥ

Συζητήστε στην ομάδα αν έχετε ανάλογες εμπειρίες.

- Ποια αποτελέσματα πιστεύετε ότι θα είχε μια αντίστοιχη συνεργασία με τον/την εκπαιδευτικό του παιδιού σας;

Συζητήστε αν συμμετέχει το παιδί σας σε συμβάντα γραμματισμού στο σπίτι. Αν ναι, τι έχετε παρατηρήσει σχετικά;

Ετοιμάστε μια δραστηριότητα σχετική.

Συζητήστε τα πορίσματα αυτής της έρευνας.

- Πώς σχετίζεται με τον τρόπο που μαθαίνουν τα παιδιά να διαβάζουν;

Πρακτική εξάσκηση

1. Ζητήστε από τα παιδιά σας να διατυπώσουν υποθέσεις για το περιεχόμενο των λειτουργικών αυτών κειμένων, δείχνοντάς τα ένα προς ένα.

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Τι μπορεί να σημαίνει;
- Ποιος μπορεί να το έφτιαξε/έγραψε; Για ποιο λόγο;
- Σε τι μας είναι χρήσιμο;
- Το έχουν δει κάπου αλλού;

Τέλος, του **το διαβάσετε**, υποδεικνύοντας με το δάχτυλο.

Επαναλάβετε τη διαδικασία και με άλλα απλά κείμενα της καθημερινότητας, μέσα στο σπίτι (ονομασία και τίτλοι εφημερίδων και περιοδικών που διαβάζετε, τηλεφωνικό κατάλογο, τηλεφωνικές κάρτες, λογαριασμούς, διαφημιστικά φυλλάδια, προσκλήσεις, συσκευασίες τροφίμων...). **Ζητήστε** από τα παιδιά να παρατηρήσουν τις διαφορές τους ως προς τη μορφή, το περιεχόμενο, το είδος χαρτιού που χρησιμοποιείται.

2. Κάνοντας έναν περίπατο, ζητήστε από τα παιδιά να υποθέσουν και να ερμηνεύσουν το περιεχόμενο πινακίδων και επιγραφών.

Ζητήστε από το παιδί να βρει με τη βοήθειά σας στο περίπτερο την εφημερίδα ή το περιοδικό που αγοράζετε τακτικά. **Ξεφυλλίστε** μαζί το έντυπο, διατυπώνοντας υποθέσεις για το περιεχόμενό του, και στη συνέχεια **διαβάστε** τίτλους και λεζάντες.

3. Εκτελέστε μαζί μια συνταγή: **Καταγράψτε** μαζί τη λίστα με τα υλικά που θα ψωνίσετε. **Επισκεφτείτε** την αγορά με τη λίστα στο χέρι, **ζητήστε** τους να βρουν το προϊόν, διαγράφοντας ό,τι ψωνίζετε. Εκτελέστε τη συνταγή διαβάζοντας τις οδηγίες βήμα προς βήμα και πάντα δείχνοντας στο κείμενο.

4. Πηγαίνετε μαζί για ψώνια: Παρατηρήστε τις ταμπέλες και τα κείμενα στις συσκευασίες, ζητώντας από το παιδί να υποθέσει το περιεχόμενό τους.

Διαβάστε μαζί οδηγίες παιχνιδιών, απλές οδηγίες χρήσης καθημερινών αντικειμένων (π.χ. μιας κόλλας, ενός απορρυπαντικού), εξηγώντας στα δύσκολα σημεία. **Διαβάστε** μαζί για την επικινδυνότητα κάποιου προϊόντος στη συσκευασία του.

5. Γράψτε μαζί του τις προσκλήσεις για τη γιορτή του.

Έπειτα από κάθε δραστηριότητα **καταγράφουμε** την εμπειρία μας, τη συζήτηση με το παιδί, τα αποτελέσματά της.

Συζητούμε στην ομάδα.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ
2^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

Το παρόν έργο εντάσσεται στο ΕΠΕΑΕΚ 2 του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,
Μέτρο 1.1 Ενέργεια 1.1.2 και συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ κατά 75%

**ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ****1. Ειδικοί σκοποί**

Σύμφωνα με το γενικό σκοπό της διδασκαλίας του μαθήματος της Γλώσσας, ο μαθητής επιδιώκεται να μάθει να χειρίζεται όσο το δυνατόν καλύτερα την ελληνική γλώσσα: να την καταλαβαίνει, να την ομιλεί, να τη διαβάζει, να τη γράφει με άνεση, ώστε να συμμετέχει ενεργά στη σχολική και την ευρύτερη κοινωνία του.

Αναλυτικότερα:

- Να χρησιμοποιεί τη γλώσσα ως κώδικα επικοινωνίας, αλλά και ως σύστημα σκέψης, για να ανακαλύπτει και να κατανοεί νέες γνώσεις και εμπειρίες και να ικανοποιεί έτσι τις πρακτικές, συναισθηματικές, πνευματικές και κοινωνικές του ανάγκες.

- Να κατανοεί ως σημασία και ως πρόθεση το περιεχόμενο κάθε είδους λόγου με το οποίο έρχεται σε επαφή και να χρησιμοποιεί τα γλωσσικά μέσα με τρόπο, ώστε να παράγει λόγο αποτελεσματικό και κατάλληλο για κάθε ειδική περίπτωση επικοινωνίας.

- Να είναι σε θέση να εκφράζει τον εσωτερικό του κόσμο.

- Να συνειδητοποιήσει ότι:

- (α) διαθέτει την ικανότητα να περιγράφει, να τροποποιεί την εξωτερική πραγματικότητα αλλά και να δημιουργεί πραγματικότητα με το λόγο του, στο μέτρο που μεταχειρίζεται τα κατάλληλα γλωσσικά μέσα και ότι

- (β) η δυνατότητα αυτή είναι συνάρτηση της γνώσης και της συνειδητής χρήσης του γλωσσικού συστήματος.

- Να αποκτήσει τις βάσεις μιας κριτικής γλωσσικής επίγνωσης, ώστε να μπορεί να αξιολογεί αντικειμενικά τα μηνύματα.

- Να γνωρίσει και να αγαπήσει ποικίλες μορφές λογοτεχνικών έργων, έτσι ώστε να ευαισθητοποιηθεί και να αποζητά μόνος του τη συντροφιά του καλού λογοτεχνικού βιβλίου.

- Να αποκτήσει αίσθηση και γνώση της γλωσσικής του παράδοσης και να ενισχύσει το γλωσσικό του αυτοσυναισθημα. Να χρησιμοποιεί δημιουργικά τα διαχρονικά στοιχεία που λειτουργούν στη σημερινή ζωντανή γλώσσα.

- Να συνειδητοποιήσει την κοινωνική και τη γεωγραφική ποικιλία της ελληνικής γλώσσας.

- Να εξοικειωθεί με την τεχνολογία των ηλεκτρονικών υπολογιστών έτσι ώστε:

- α) να αποκτήσει ευχέρεια πρόσβασης στις πληροφορίες που παρέχονται μέσω του Διαδικτύου και των πολυμέσων και

- β) να μπορεί να επεξεργάζεται στοιχειωδώς κείμενα σε Η/Υ.

- Να κατανοήσει τη θέση που κατέχει η γλώσσα, γενικά, στον πολιτισμό ενός λαού, τη σημασία της για τα έθνη, και να έρθει σε επαφή και με γλωσσικής υφής πολιτισμικά στοιχεία άλλων λαών.

- Να εκτιμά και να σέβεται τη γλώσσα του άλλου και να συμβιώνει αρμονικά με αλλόγλωσσους.

- Όσον αφορά τον αλλοδαπό μαθητή, τον ενταγμένο σε τάξη, στην οποία χρησιμοποιείται η ελληνική ως μητρική γλώσσα, αυτός πρέπει:

- Μέσα σε πλαίσιο φυσικής επικοινωνίας να εσωτερικεύσει αβίαστα ορισμένες δύσκολες γι' αυτόν γλωσσικές δομές της ελληνικής γλώσσας.

- Να βιώσει μέσα από τη γλώσσα τον ελληνικό πολιτισμό και να υιοθετήσει θετική στάση απέναντί του.

Α. ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ
Α΄- Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η λογική οργάνωση του προφορικού λόγου του μαθητή, η ορθή χρήση απλών δομών και απλού λεξιλογίου.

Στόχοι *	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες ¹
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: Θέτει σε λειτουργία μηχανισμούς ακουστικής και απαντητικής ετοιμότητας (ακροάται, παίρνει το λόγο, δεν ξεφεύγει από το θέμα). Παρακολουθεί διάφορες μορφές του προφορικού λόγου και συμμετέχει αναλόγως. Διηγείται πραγματικά ή φανταστικά γεγονότα. Περιγράφει πρόσωπα, πράγματα και καταστάσεις. Εκφράζει εντυπώσεις, σκέψεις, επιθυμίες, αισθήματα κτλ. Αναγνωρίζει και περιγράφει διαθέσεις, προθέσεις, συναισθήματα. Αφηγείται ιστορίες. Αρθρώνει, προφέρει και τονίζει σωστά. Διατυπώνει καταφατικές, αρνητικές, επιφωνηματικές και ερωτηματικές προτάσεις. Εκτελεί γλωσσικές πράξεις αναφοράς, προτροπής, υπόσχεσης κ.ά. Χρησιμοποιεί σωστά γραμματικούς τύπους και απλό λεξιλόγιο. Χρησιμοποιεί κατάλληλα τους	Βασικά είδη προφορικού λόγου: Αναφορικός λόγος (αφήγηση, περιγραφή κ.τ.ό.) Κατευθυντικός λόγος (παρακλήση, οδηγία, πρόσκληση κ.τ.ό.) Γλωσσικές πράξεις Χρήση του λόγου ανάλογη με την περίπτωση Λεξιλόγιο	Βιωματική εμπλοκή μαθητών σε ποικίλες μορφές λεκτικής επικοινωνίας, όπως είναι: (ανα)διηγήσεις, ελεύθερος διάλογος, συζητήσεις, δραματοποιήσεις, θεατρικά παιχνίδια, παιχνίδια ρόλων, τραγούδια, ποιήματα και ενεργητική συμμετοχή στις εκδηλώσεις της σχολικής ζωής (Μελέτη περιβάλλοντος, Αισθητική και Μουσική Αγωγή). Περιγραφή προσώπων, καταστάσεων και συναισθημάτων (ειρωνεία, χιούμορ, συγκίνηση, εύθυμη διάθεση, προσβολή κτλ.) με αφορμή εμπειρία που έζησε, ή ιστορία που άκουσε. Περιγραφή αντικειμένων (π.χ. μήλου) με τη μορφή αινίγματος. Αφηγήσεις συνοπτικές ή διεξοδικές. Εξοικείωση με τους εκφραστικούς τρόπους και με το λεξιλόγιο που χρησιμοποιούνται σε διάφορες περιστάσεις της ζωής. Π.χ. προφορική πρόσκληση σε εναλλακτικά πλαίσια επικοινωνίας (οικείο, φιλικό, επίσημο κτλ) και ανάλογη προσαρμογή του προφορικού λόγου. Αφήγηση ιστορίας, παραμυθιού, ανέκδοτου, θεατρικού έργου όπως το άκουσε ή με παραλλαγές. Εντυπώσεις από επίσκεψη σε διάφορους χώρους, λ.χ. μουσεία (Μελέτη Περιβάλλοντος). Ασκήσεις ορθής προφοράς λέξεων και φωνητικής επιτέλεσης γλωσσικών πράξεων. Προφορά συνδυασμού φθόγγων π.χ. Πέμπτη, εκστρατεία. Σχηματισμός/συμπλήρωση προφορικών προτάσεων. Άσκηση στη χρήση λέξεων μέσα σε οικείες προτάσεις. Αφήγηση ιστοριών με διάκριση του προτέρου και του υστέρου.

¹ Οι δραστηριότητες με πλάγια γράμματα προτείνονται ως διαθεματικές και ανταποκρίνονται στις προτεινόμενες διαθεματικές έννοιες της 3^{ης} στήλης του πίνακα του αντίστοιχου ΔΕΠΠΣ.

ρηματικούς τύπους, για να τοποθετεί τα γεγονότα στο χρόνο.		
--	--	--

* Καθένας από τους στόχους της αριστερής στήλης των πινάκων μπορεί να αντιστοιχεί σε μία ή και περισσότερες από τις ενδεικτικές δραστηριότητες της δεξιάς στήλης και αντιστρόφως. Οι στόχοι από το ένα μέρος και οι δραστηριότητες από το άλλο αποτελούν ενιαίο σύνολο με ελεύθερες μεταξύ τους ανταποκρίσεις.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ)

3753

Β. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΗ Α΄- Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η κατάκτηση των βασικών δεξιοτήτων ανάγνωσης και κατανόησης γραπτών κειμένων, καθώς και η αναζήτηση, ανεύρεση, κατανόηση και χρήση της πληροφορίας. Οι αναγνωστικές δεξιότητες πρέπει να οικοδομούνται με βάση τον προφορικό λόγο και τις εμπειρίες που φέρουν τα παιδιά.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: Συνειδητοποιεί τη σύνδεση προφορικής και γραπτής γλώσσας. Αντιλαμβάνεται ότι η γραφή χρησιμοποιείται, για να μεταφέρει μήνυμα με τα βιβλία, τις επιγραφές και διάφορα άλλα μέσα. Αναγνωρίζει τη διαφορά ανάμεσα στην εικόνα ενός αντικειμένου και στη γραπτή απόδοσή του με λέξη. Αποκτά φωνημική επίγνωση, ώστε να αναγνωρίζει την ταυτότητα των λέξεων αλλά και ευρύτερα φωνημική επίγνωση ώστε να επιτυγχάνει ορθή και αποδεκτή προφορά των φράσεων και του συνεχούς λόγου, με τον απαιτούμενο ρυθμό και προσωδία. Κατανοεί και κατακτά το βασικό μηχανισμό της ανάγνωσης, που στηρίζεται στη σχέση φωνημάτων – γραμμάτων. Διαβάζει με ακρίβεια και κατανοεί μικρά λεκτικά σύνολα και μεμονωμένες λέξεις. Διαβάζει και κατανοεί μικρό κείμενο, για να αντλήσει πληροφορίες ή να εκτελέσει ορισμένες ενέργειες. - Ακούει και κατανοεί κείμενα που διαβάζει μεγαλόφωνα κάποιος άλλος. Αποδίδει το περιεχόμενο του κειμένου που άκουσε ή διατυπώνει άποψη γι' αυτό. Απομνημονεύει μικρά έμμετρα κείμενα για απαγγελία, μικρούς ρόλους για δραματοποίηση και μικρά λεκτικά σύνολα, τα οποία διευκολύνουν τη μάθηση. Εξοικειώνεται με τους εκφραστικούς τρόπους που χρησιμοποιούνται σε κείμενα τα οποία αντιπροσωπεύουν ποικίλες χρήσεις του λόγου. Διαπιστώνει, αν ένα κείμενο είναι έμμετρο ή πεζό, διαλογικό ή περιγραφικό, εικονογραφημένο ή όχι κτλ. Διακρίνει την απλή από την εμπλουτισμένη περιγραφή, το ουδέτερο από το συναισθηματικό και χιουμοριστικό γράψιμο, το πραγματικό από το	Πρώτη ανάγνωση Κατανόηση κειμένου Συνειδητοποίηση και ορθή άρθρωση φθόγγων Ανάλυση – σύνθεση λέξεων σε συλλαβές και γράμματα Σύνθεση προτάσεων με λέξεις Σιωπηρή ανάγνωση απλών κειμένων Αφήγηση του περιεχομένου ενός κειμένου Ανάγνωση με κατάλληλο ρυθμό φωνής	Αναγνώριση λέξεων – λεκτικών συνόλων σε γραπτά «ερεθίσματα» του περιβάλλοντος χώρου (αφίσες, πινακίδες, συσκευασίες, φυλλάδια κ.τ.ό.). Αποκωδικοποίηση λογογραμμάτων (πινακίδες, σήματα). Αποκωδικοποίηση της λέξης που σημαίνει, π.χ., το ζώο το οποίο εικονίζεται σε συγκεκριμένη εικόνα. (Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Αισθητική Αγωγή) Αναγνώριση του ονόματός του. Καταγραφή από τον δάσκαλο προφορικού κειμένου που υπαγορεύει ο μαθητής και κατάλληλη αξιοποίησή του. Ακρόαση και άρθρωση φθόγγων Ανάλυση – σύνθεση λέξεων σε συλλαβές και γράμματα Διάκριση των λέξεων σε προφορική φράση Σύνθεση προτάσεων με λέξεις Συγκρότηση συλλογών με αφίσες, κάρτες, εφημερίδες – περιοδικά - ημερολόγια κ.ά. (Μελέτη Περιβάλλοντος, Αισθητική Αγωγή, Σχολικές γιορτές). Λεκτικά παιχνίδια - γλωσσοδέτες. Ξεφύλλισμα ενός βιβλίου με εικόνες και αντιστοίχιση των εικόνων με τις λέξεις που τις συνοδεύουν. Ασκήσεις ορθής άρθρωσης των φθόγγων που αντιστοιχούν στα γράμματα. Απόδοση νοήματος κειμένου με λίγα λόγια (εμπλέκονται όλα τα αντικείμενα). Ελεύθερη απόδοση νοήματος (εμπλέκονται όλα τα αντικείμενα). Ανάγνωση ποιήματος ή διαλογικού κειμένου με ανάλογη ρύθμιση της έντασης, της χροιάς, του τόνου και του ρυθμού φωνής. Αναζήτηση μιας συγκεκριμένης λέξης σε λεξικό. Συστηματική άσκηση στην ανάγνωση των διάφορων τύπων κειμένων των διάφορων μαθημάτων (εμπλέκονται όλα τα αντικείμενα).

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ)

3757

Γ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ Α΄ - Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού να γράφει και να διατυπώνει γραπτά νοήματα

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: Αντιλαμβάνεται ότι μπορεί να διατυπώνει τις σκέψεις του και να επικοινωνεί με τους άλλους όχι μόνο προφορικά αλλά και γραπτά. Αντιλαμβάνεται τη στενή σχέση ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής. Αντιγράφει πιστά και γράφει σωστά με σχετική ταχύτητα και με αισθητικώς αποδεκτά γράμματα, λέξεις, φράσεις και προτάσεις τηρώντας τις σωστές αποστάσεις ανάμεσα στα γράμματα και τις λέξεις. Αναγνωρίζει και συγκρίνει διάφορους τύπους γραμμάτων (τυπογραφικά, καλλιγραφικά κ.ά.). Γράφει και ανακοινώνει στους συμμαθητές ή στο δάσκαλο μικρά λεκτικά σύνολα με περιεχόμενο που τον ενδιαφέρει χρησιμοποιώντας τελείες και ερωτηματικό. Παρατηρεί και περιγράφει γραπτά, αντικείμενα του περιβάλλοντος. Εξιστορεί γραπτά με χρονολογική σειρά γεγονότα που βίωσε (προσωπική του εμπειρία). Γράφει τη συνέχεια μιας ιστορίας που διάβασε. Επινόει και γράφει μια φανταστική ιστορία. Αντιλαμβάνεται την ανάγκη να ξαναγράψει ένα κείμενο, για να το βελτιώσει με βάση τις παρατηρήσεις τις δικές του ή των άλλων. Διαπιστώνει ότι επικοινωνεί καλύτερα με τους άλλους, όταν χρησιμοποιεί τις κατάλληλες λέξεις, στη σωστή τους θέση (όταν τα γραπτά δηλαδή είναι σωστά από γραμματική και συντακτική άποψη) και όταν λαμβάνει υπόψη του την κατάσταση επικοινωνίας. Σχολιάζει τα γραπτά των συμμαθητών του. Συνειδητοποιεί ότι γράφει με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με το στόχο και το δέκτη του γραπτού (τον ίδιο, το δάσκαλο, την παρέα, τους γονείς κτλ.).	Φωνημική επίγνωση Πρώτη γραφή Παραγωγή γραπτού λόγου (βιώματα, γνώσεις, αναγνώσματα) Ορθογραφία, τονισμός Αντιγραφή, καλλιγραφία Βασικά σημεία στίξης Στοιχειώδεις γλωσσικές πράξεις (πρόσκληση, ευχή, ανακοίνωση) Σχολιασμός γραπτών Αυτοδιόρθωση, αλληλοδιόρθωση.	Καλλιέργεια συνηθειών ορθής γραφής, τονισμού και στίξης. Ασκήσεις αντιγραφής, καλλιγραφίας και ευανάγνωστης γραφής. Γραφή του ονόματός του, γνωστών λέξεων, πινακίδων κτλ. Επικόλληση στον πίνακα ανακοινώσεων λέξεων, φράσεων, ευχών, καταλόγων κτλ. (εμπλέκονται όλα τα αντικείμενα). Γραπτή αφήγηση (εμπλέκονται όλα τα αντικείμενα). Γράψιμο παραμυθιού. Αυτοδιόρθωση των κειμένων που γράφει ο μαθητής, σύμφωνα με κριτήριο το «πώς θα ταίριαζε καλύτερα». Αλληλοδιόρθωση με τον ίδιο τρόπο.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ)

3761

Δ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α' - Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η επαφή του παιδιού των δύο πρώτων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου με καταξιωμένα από άποψη αισθητική κείμενα κυρίως της ελληνικής, έντεχνης και λαϊκής λογοτεχνίας, η εξοικείωσή του με το εξωσχολικό βιβλίο και η ενθάρρυνσή του να αναπτύξει τη δημιουργική του φαντασία.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: Εξοικειώνεται βιωματικά με τη μορφή και το περιεχόμενο των λογοτεχνικών κειμένων. Ψυχαγωγείται με τα κείμενα και τα απολαμβάνει ως ακροατής. Εξοικειώνεται διαισθητικά και με απλά κείμενα νεωτερικής λογοτεχνίας. Αντιλαμβάνεται τις εναλλακτικές δυνατότητες της γλώσσας τόσο στο σημασιολογικό όσο και στο φωνητικό-μορφολογικό επίπεδο. Έρχεται σε επαφή με την παράδοση του τόπου και το λαϊκό πολιτισμό. Αποκτά αίσθηση του χιούμορ διαμέσου επιλεγμένων λογοτεχνικών κειμένων και να οξύνει τη φαντασία του. Ενθαρρύνεται στη δημιουργία και έκφραση δικών του ιστοριών και εξοικειώνεται με τη χωρο-χρονική αντίληψη. Γνωρίζει, περισσότερο ως ακροατής, κατάλληλα για την ηλικία του κείμενα, των κυριότερων εκπροσώπων και ειδών της ελληνικής -κυρίως- λογοτεχνίας και παράδοσης.	Παραδοσιακά και νεωτερικά λογοτεχνικά κείμενα για ακρόαση και αναδιήγηση Μικρά λογοτεχνικά κείμενα για σιωπηρή και μεγαλόφωνη ανάγνωση Ποιήματα για απαγγελία Λογοτεχνήματα για καλλιέργεια του χιούμορ και της φαντασίας Κείμενα που αντιπροσωπεύουν διάφορα λογοτεχνικά είδη, σχολές και δημιουργούς	Ακρόαση και αναδιήγηση λογοτεχνικών κειμένων (μικρών ιστοριών, διηγημάτων, παραμυθιών). Απαγγελίες ποιημάτων, χρήση μελοποιημένης ποίησης. Γλωσσικά παιχνίδια ρυθμού, ομοιοκαταληξίας, επανάληψης, αστείων λέξεων και συλλαβών, γλωσσοδέτες κ.ά. Συλλογή λαϊκών παραμυθιών, παραδόσεων, παροιμιών, αινιγμάτων από την οικογένεια και ανακοίνωση, ανάγνωση, παιχνίδια, δραματοποίηση στην τάξη. Ποιήματα, ιστορίες, παραμύθια με κωμικό περιεχόμενο, για ακρόαση, ανάγνωση, δραματοποίηση, παντομίμα. Ημιτελείς ιστορίες που το παιδί διαβάζει ή ακούει για να μαντέψει το τέλος τους, να τις συνεχίσει και να τις ολοκληρώσει ή και να δημιουργήσει δικές του εκδοχές (δημιουργική αφήγηση). Παιγνιώδεις ασκήσεις αντιστροφής των στοιχείων συνέχειας μιας ιστορίας (π.χ. κάποτε - τώρα - μετά - χθες - σήμερα - αύριο), προκειμένου να τις τακτοποιήσει με τη φυσική χρονολογική σειρά. Αφήγηση από το δάσκαλο επιλεγμένων κειμένων των κυριότερων εκπροσώπων της ελληνικής παιδικής λογοτεχνίας, καθώς και παραμυθιών άλλων λαών (π.χ. παραμύθια των βαλκανικών λαών, παραμύθια από την Ευρώπη, παραμύθια από την Ασία). Σιωπηρή ανάγνωση κειμένων με σκοπό την κατανόηση του περιεχομένου. Μεγαλόφωνη ανάγνωση, με εκφορά και έκφραση προσαρμοσμένη στο είδος του λόγου, στο περιεχόμενο και στην περίπτωση (λ.χ. ένταση της φωνής ανάλογα με τον χώρο)

ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Γ' - Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η σταδιακή εξοικείωση του μαθητή των μεγαλύτερων τάξεων με την εθνική, αλλά και την παγκόσμια λογοτεχνία καθώς και με πιο επεξεργασμένες και διευρυμένες δυνατότητες της γλώσσας.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: Διευρύνει την αναγνωστική ικανότητα προσεγγίζοντας και το βιωματικό λόγο. Κατανοεί τον τρόπο με τον οποίο ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τα γλωσσικά μέσα, για να προκαλέσει τις εντυπώσεις που θέλει. Εξοικειώνεται με στοιχεία δομής και περιεχομένου των λογοτεχνικών κειμένων.	Ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων Προσέγγιση του μεταφορικού λόγου Ελεύθερη ανάγνωση Απαγγελία Δημιουργική αφήγηση Δημιουργικό	Ανάγνωση κειμένων με σκοπό την κατανόηση σημασιών πέραν των κυριολεκτικών. Ασκήσεις μετασχηματισμού και αντικατάστασης ποιητικών φράσεων με αντίστοιχες του καθημερινού λόγου και αντίστροφα. Συζητήσεις κατά τις οποίες προβάλλονται εναλλακτικές ή συμπληρωματικές ερμηνείες. Διατύπωση επιχειρηματολογίας και αξιολογικών κρίσεων για λογοτεχνικά κείμενα. Αναδιήγηση λογοτεχνικών κειμένων (μικρών ιστοριών, διηγημάτων κτλ.) Σύγκριση νεωτερικών / παραδοσιακών ποιημάτων

3770

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ)

**Ζ. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ³
Α' - Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ**

Σκοπός: Η κατάκτηση δεξιοτήτων αναζήτησης πληροφοριών και η αποκωδικοποίηση οπτικών και ακουστικών σημάτων.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: Εντοπίζει και αξιολογεί τις πληροφορίες που χρειάζεται, χρησιμοποιώντας διάφορες πηγές πληροφόρησης, γλωσσικές και μη.	Τρόποι αναζήτησης πληροφοριών Πηγές πληροφοριών	Εντοπισμός πληροφοριών από διάφορες πηγές. Ενδεικτικές πηγές: Αγγελία, τηλεγράφημα, απλός χάρτης, μετεωρολογικός χάρτης, τηλεφωνικός κατάλογος, πίνακας περιεχομένων, ευρετήρια, κατάλογοι, ενημερωτικά δελτία, οδηγίες (οδηγίες χρήσης παιχνιδιού), διαφημιστική αφίσα (τσίκου, θεάτρου - ώρες παράστασης, τιμές), διαφήμιση τουριστικού γραφείου κ.τ.λ.

κείμενο 1ζ

Α. ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΛΩΣΣΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Το πρόγραμμα της Γλώσσας για το Νηπιαγωγείο στηρίζεται στην άποψη ότι η γνώση και η γλώσσα οικοδομούνται σταδιακά, μέσα από επικοινωνιακές σχέσεις υποστηρικτικού χαρακτήρα.

Ένας από τους κεντρικούς άξονες της προσέγγισης είναι ότι τα παιδιά οικοδομούν τη γνώση κάνοντας αναπόφευκτα λάθη κατά τη διαδικασία, λάθη όμως, που η συγκεκριμένη προσέγγιση μας επιτρέπει να τα δούμε ως εκφράσεις της προσπάθειάς τους να κατακτήσουν τη γνώση. Κατά συνέπεια είναι φυσικό αυτά τα λάθη, που συνδέονται με την αναπτυξιακή πορεία των παιδιών, να γίνονται σ' ένα βαθμό αποδεκτά, αποτελώντας παράλληλα σημείο εκκίνησης του σχεδιασμού της μαθησιακής διαδικασίας που μακροπρόθεσμα στοχεύει στο ξεπέρασμά τους.

Για τη σύνταξη του συγκεκριμένου προγράμματος ελήφθησαν υπόψη τα πορίσματα ερευνών και μελετήθηκαν τα σχετικά με τη γλώσσα προγράμματα και άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Σ αυτά τονίζεται ιδιαίτερα ο σημαντικός ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει το Νηπιαγωγείο στην πρόληψη της σχολικής αποτυχίας, η οποία στις μικρές ηλικίες συνδέεται κατά κύριο λόγο με την έλλειψη εξοικείωσης του παιδιού με εκφάνσεις της γλώσσας που έχουν σχέση με το γραπτό λόγο. Και αυτό, όπως είναι γνωστό, αφορά περισσότερο τα παιδιά που προέρχονται από μη προνομιούχα παιδαγωγικά και κοινωνικά περιβάλλοντα. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα θεωρούμε ότι μπορεί να συμβάλει σε μια προοπτική καλύτερης προετοιμασίας των παιδιών για την ένταξή τους σε μια κοινωνία γραπτής επικοινωνίας, όπως η σημερινή.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ)

4313

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΛΩΣΣΑΣ

Προφορική Επικοινωνία (ομιλία και ακρόαση)

Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	Περιεχόμενο / Ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες*	Θεμελιώδεις Έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
Στο χώρο του Νηπιαγωγείου θα πρέπει να διαμορφώνονται ποικίλες επικοινωνιακές καταστάσεις, ώστε τα παιδιά από την αρχή να ενθαρρύνονται να παίρνουν το λόγο για:		
να διηγούνται / αφηγούνται	Δίνονται ευκαιρίες στα παιδιά να διηγούνται εμπειρίες τους επιδιώκοντας να τηρούν τη διαδοχική σειρά των γεγονότων και να χρησιμοποιούν λέξεις όπως «πρώτα», «μετά», «ύστερα», «μετά από αυτό» κτλ. (Γλώσσα, Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Μουσική). Ενθαρρύνονται να αφηγούνται ένα παραμύθι. Παροτρύνονται να συσχετίζουν τις ιστορίες που ακούν με τη δική τους ζωή και με τις δικές τους εμπειρίες. Παροτρύνονται να συνθέτουν ιστορίες με ή χωρίς καθοδήγηση και περιορισμούς.	Διάσταση (χρόνος)
να περιγράφουν	Ενθαρρύνονται να παρατηρούν και να περιγράφουν γεγονότα, αντικείμενα και προσωπικές εμπειρίες (ενθαρρύνονται π.χ. να περιγράφουν σε άλλους πώς συγκεντρώνουν τα υλικά για καρτεπικόλληση (κολάζ) και πώς το κατασκευάζουν).	
να εξηγούν και να ερμηνεύουν	Παροτρύνονται να δίνουν εξηγήσεις για διάφορες επιλογές και προτιμήσεις τους και να αιτιολογούν απόψεις και πράξεις τους.	
να συμμετέχουν σε συζητήσεις και να χρησιμοποιούν στοιχειώδη επιχειρηματολογία	Δίνονται ευκαιρίες στα παιδιά να συνειδητοποιούν ότι σε κάθε συζήτηση οι συμμετέχοντες είναι διαδοχικά ομιλητές και ακροατές και επομένως παίρνουν το λόγο εκ περιτροπής. Ενθαρρύνονται στην ανάπτυξη μιας στοιχειώδους επιχειρηματολογίας ώστε να αιτιολογούν τις απόψεις τους και να μπορούν να πείθουν τους συνομιλητές τους. Μαθαίνουν να ακούν τους συνομιλητές τους, χωρίς να τους διακόπτουν, και να μιλούν την κατάλληλη στιγμή, αφού λάβουν υπόψη τους τι έχει προηγηθεί.	
να βελτιώνουν και να εμπλουτίζουν τον προφορικό τους λόγο	Ασκοούνται στο να χρησιμοποιούν εύστοχα λέξεις ή εκφράσεις που συνδέονται με ειδικές περιστάσεις, όπως ευχές, χαιρετισμούς κτλ. Εθίζονται να απομνημονεύουν και να απαγγέλλουν ποιήματα, να μαθαίνουν λαχνίσματα, αινίγματα, γλωσσοδέτες, να απομνημονεύουν μικρούς ρόλους στο πλαίσιο των παραστάσεων που θα παρουσιάσουν μέσα στην τάξη. Συνηθίζουν να αναπαράγουν εύστοχα τα λεκτικά σχήματα που συναντούν συχνά στα παραμύθια, όπως «ήταν μια φορά κι έναν καιρό ...», «και έζησαν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα» κτλ.	
	Ασκοούνται στο να κατανοούν απλές μορφές της μεταφορικής χρήσης των λέξεων (π.χ. να μπορούν να διακρίνουν την ουσιαστική διαφορά ανάμεσα στις εκφράσεις «με τρώει η μύτη μου» και «τρώω το φαγητό μου») συμμετέχοντας σε παιχνίδια λέξεων.	

* Οι δραστηριότητες με πλάγια γράμματα στη δεύτερη στήλη συσχετίζονται με τις θεμελιώδεις έννοιες της τρίτης στήλης και αναφέρονται στα αντίστοιχα προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων της παρένθεσης.

Οι οριζόντιες στήλες που παρουσιάζονται στα προγράμματα έχουν τεχνικό χαρακτήρα. Η αντιστοίχιση επιδιώξεων και περιεχομένου δεν έχει αποκλειστικό χαρακτήρα. Συχνά οι επιδιώξεις συνδέονται με δραστηριότητες που δεν παρουσιάζονται σε άμεση αντιστοίχιση.

4314

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ)

	Ασκούνται στο να οργανώνουν το λόγο τους, συνδέοντας τις απλές προτάσεις μεταξύ τους με τις κατάλληλες συνδετικές λέξεις (και, για, ή, αλλά, επειδή κτλ.). Ενθαρρύνονται να αναδιατυπώνουν φράσεις ή προτάσεις, χρησιμοποιώντας εναλλακτικά λέξεις με παρεμφερές νόημα (π.χ. ο άνεμος λυσομανούσε ή ο αέρας λυσομανούσε ή σφύριζε) ή αντίθετο νόημα (π.χ. ένα μεγάλο μπουκάλι γάλα ή ένα μικρό μπουκάλι γάλα) (Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος, Μουσική).	Ομοιότητα - Διαφορά
Να αποκτήσουν φωνολογική επίγνωση	Μέσα από τραγούδια, λαχνίσματα και ρίμες να συνειδητοποιήσουν σταδιακά το φωνημικό χαρακτήρα της γλώσσας και να διακρίνουν τα φωνήματα ως συστατικά των λέξεων.	

Ανάγνωση

Στο χώρο του Νηπιαγωγείου θα πρέπει να εξασφαλίζονται οι προϋποθέσεις ώστε τα παιδιά να έρχονται αβίαστα σε επαφή με διαφορετικές εκδοχές του γραπτού λόγου (βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες, επιγραφές κτλ.) και να τους δίνονται ευκαιρίες ώστε:		
να αναγνωρίζουν τις βασικές εκδοχές του γραπτού λόγου με βάση τα εξωτερικά – τυπογραφικά χαρακτηριστικά και το περιεχόμενο, να συνειδητοποιούν ότι οι διαφορετικές αυτές εκδοχές μεταφέρουν μηνύματα με διαφορετικό τρόπο και χρησιμοποιούνται για διάφορους λόγους	Τα παιδιά έρχονται σε επαφή με εικονογραφημένα βιβλία και με περιοδικά, εφημερίδες, λεξικά, καθώς και με αφίσες, χάρτες, συσκευασίες προϊόντων που γνωρίζουν τα παιδιά (π.χ. κουτιά από γάλα, σακούλες από ζάχαρη ή αλεύρι, κουτιά από φάρμακα κτλ..) στα οποία εικόνες και κείμενο συμπλέκονται για να μεταφέρουν το μήνυμα. Στο πλαίσιο των ποικίλων δραστηριοτήτων, που αναπτύσσονται στο χώρο του Νηπιαγωγείου ενεργοποιούνται τα παιδιά στο να κάνουν υποθέσεις γύρω από το τι είναι γραμμένο σε καθένα από αυτά (Γλώσσα, Εικαστικά, Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος).	Επικοινωνία (πληροφορία)
να υιοθετούν βασικές συμβάσεις ανάγνωσης του αλφαριθμητικού συστήματος γραφής (π.χ. ότι διαβάζουμε από τα αριστερά προς τα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω, ότι τα βιβλία διαβάζονται από την αρχή προς το τέλος κ.λ.π.)	Τα παιδιά «ακούν» κείμενα από βιβλία που τους διαβάζει ο εκπαιδευτικός, ο οποίος τους δείχνει με το δάχτυλο πού ακριβώς διαβάζει, διαβάζοντας σε κανονικό ρυθμό ανάγνωσης και χρωματίζοντας τη φωνή του ανάλογα με το περιεχόμενο του κειμένου. Το βιβλίο ή το έντυπο που διαβάζεται κάθε φορά είναι στραμμένο προς τα παιδιά ώστε να συνειδητοποιούν ότι αυτό που διαβάζεται είναι το κείμενο και όχι η εικόνα.	
να ακούν και να κατανοούν μία διήγηση, ένα κανόνα παιχνιδιού ή άλλα απλά κείμενα που κάποιος τους διαβάζει φωναχτά	Τα παιδιά ενθαρρύνονται να παρεμβαίνουν κατά την ανάγνωση του κειμένου, κάνοντας υποθέσεις για τη συνέχεια και το τέλος της ιστορίας, σχόλια για τους χαρακτήρες κ.λ.π.	
να μπορούν να διακρίνουν σ' ένα κείμενο που τους διαβάζεται τα διαλογικά από τα μη διαλογικά μέρη	Τα παιδιά αναγνωρίζουν τα διαλογικά μέρη σε κείμενα που τους διαβάζονται και επαναλαμβάνουν παρόμοιους διάλογους.	
να απομνημονεύουν πολύ μικρά κείμενα	Κείμενα που αρέσουν στα παιδιά διαβάζονται από τον εκπαιδευτικό κατ' επανάληψη, όταν τα παιδιά το ζητούν, πράγμα που συχνά οδηγεί αβίαστα στην απομνημόνευση. Τα έμμετρα κείμενα (π.χ. λαχνίσματα, ποιήματα) που έχουν ρίμες, παρηχήσεις και ομοιοκαταληξίες απομνημονεύονται εύκολα και βοηθούν τα παιδιά να συνειδητοποιούν, σταδιακά, στοιχεία της γλώσσας που συνδέονται με τον ιδιαίτερο και συλλαβικό χαρακτήρα της συμβάλλοντας έτσι στη φωνημική και συ-	

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ)

4315

	ντακτική συνείδηση της γλώσσας. Τα παιδιά απομνημονεύουν επίσης μικρούς ρόλους, τους οποίους δραματοποιούν στο πλαίσιο σχολικών παραστάσεων.	
να αναγνωρίζουν οικείες λέξεις στο περιβάλλον και μέσα σε κείμενα.	Στο χώρο του Νηπιαγωγείου έχει διαμορφωθεί περιβάλλον πλούσιο σε ερεθίσματα γραπτού λόγου. Στη βιβλιοθήκη συγκεντρώνονται, εκτός από τα βιβλία, έντυπα διαφόρων ειδών, όπως περιοδικά, εφημερίδες, αφίσες. Στο μαγαζάκι π.χ. υπάρχουν συσκευασίες γνωστών στα παιδιά προϊόντων, επάνω στις οποίες υπάρχει γραπτός λόγος. Γραφή υπάρχει και στις συσκευασίες κάθε υλικού που χρησιμοποιούν τα παιδιά στο Νηπιαγωγείο όπως παιχνίδια, μαρκαδόροι κ.λ.π. Επίσης διαμορφώνονται πίνακες αναφοράς για ποικίλα θέματα, στους οποίους υπάρχει αντιστοιχία εικόνων και λέξεων. Οι πίνακες αυτοί επιτρέπουν στα παιδιά, χωρίς συστηματική διδασκαλία, να ανακαλύπτουν το νόημα ορισμένων λέξεων που συνδέονται με δραστηριότητες οι οποίες εκτυλίσσονται στην τάξη. (π.χ. τα ονόματα των παιδιών της τάξης είναι γραμμένα δίπλα στις φωτογραφίες τους, τα μέσα συγκοινωνίας αναγράφονται δίπλα στην αντίστοιχη εικόνα. Με τον ίδιο τρόπο παρουσιάζονται τα χρώματα, τα ζώα του σπιτιού, του αγρού ή του δάσους κτλ).	
	Για κάθε πίνακα αναφοράς υπάρχουν και αντίστοιχες καρτέλες, χωριστή καρτέλα για κάθε λέξη του πίνακα. Στις καρτέλες δεν υπάρχουν οι εικόνες. Τα παιδιά αναζητούν το νόημα της καρτέλας που θέλουν να διαβάσουν συγκρίνοντάς την με τις λέξεις του πίνακα αναφοράς. Όταν εντοπίσουν τη λέξη από την εικόνα που της αντιστοιχεί, κατανοούν και το νόημά της. (Γλώσσα, Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος, Πληροφορική, Φυσική Αγωγή). Οι πίνακες αναφοράς αξιοποιούνται πάντα για την πραγματοποίηση ποικίλων δραστηριοτήτων όπως π.χ. για το παρουσιολόγιο, για διάφορα παιχνίδια, για την καταγραφή του καιρού της ημέρας κτλ.	Αλληλεπίδραση (εξάρτηση)
να παίρνουν πληροφορίες από διάφορες πηγές όπως αφίσες, ταινίες, σχέδια, έργα τέχνης, στις οποίες συνυπάρχουν γραπτός λόγος και εικόνα.	Τα παιδιά, κατά τη διάρκεια εξόδων από το Νηπιαγωγείο, ενθαρρύνονται στο να προσπαθούν να αναγνωρίσουν κάποια ονόματα δρόμων ή ορισμένες από τις επιγραφές των καταστημάτων της γειτονιάς κλπ. (Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος, Μουσική).	Επικοινωνία (κώδικας)
να «χρησιμοποιούν» τη βιβλιοθήκη της τάξης και να κάνουν συγκεκριμένες επιλογές βιβλίων, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους ή το θέμα με το οποίο ασχολούνται κάθε φορά.	Η βιβλιοθήκη του Νηπιαγωγείου οργανώνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε τα παιδιά να είναι σε θέση να δανειζονται εικονογραφημένα βιβλία με παραμύθια λαϊκά και έντεχνα, μύθους, θρύλους, λαχνίσματα, ποιήματα, γλωσσοδέτες, μικρά θεατρικά, αλλά και εικονογραφημένα περιοδικά και λευκώματα καθώς και βιβλία ή έντυπα εγκυκλοπαιδικού χαρακτήρα που απευθύνονται στις μικρές ηλικίες και τα οποία μπορούν να τα επιστρέψουν στη θέση τους (για παράδειγμα τα βιβλία να τοποθετούνται έτσι, ώστε να φαίνεται ολόκληρη η μπροστινή τους όψη και πίσω από κάθε βιβλίο να είναι σταθερά τοποθετημένη η φωτοτυπία του εξωφύλλου του, πράγμα που αποτελεί σημείο αναφοράς για τα παιδιά και τους επιτρέπει, μέσα από συσχετισμούς, να επανατοποθετούν τα βιβλία που δανειζονται στην ορισμένη τους θέση).	
να εντοπίζουν τον τίτλο, το συγγραφέα και άλλα στοιχεία του βιβλίου	Πριν από την ανάγνωση ενός βιβλίου επισημαίνεται από τον εκπαιδευτικό ότι στο εξώφυλλο κάθε βιβλίου είναι γραμμένα σημαντικά στοιχεία (π.χ. ο τίτλος, ο συγγραφέας, ο εικονογράφος, ο εκδοτικός οίκος κ.ά.) και τα παιδιά ενθαρρύνονται να αναγνωρίζουν τις θέσεις αυτών των στοιχείων στο κάθε βιβλίο. Ακόμη ενθαρρύνονται να αντιληφθούν τη σελιδαρίθμηση, καθώς και τον ρόλο του πίνακα περιεχομένων όπου αυτός υπάρχει.	
να συνειδητοποιήσουν ότι ο γραπτός λόγος είναι αναπαράσταση της γλώσσας και η εικόνα είναι αναπαράσταση του κόσμου	Τα παιδιά προοδευτικά ενθαρρύνονται να συνειδητοποιήσουν πως ό,τι λέμε μπορούμε και να το γράψουμε. Επίσης, έχοντας συναντήσει κάποιες λέξεις αρκετές φορές (κατά την ανάγνωση βιβλίων ή στους πίνακες αναφοράς) και έχοντας μάθει μέσα από γλωσσικά παιχνίδια να διακρίνουν τα φωνήματα που δομούν τις λέξεις, αρχίζουν να τις αναγνωρίζουν και σιγά-σιγά μπορεί να είναι σε θέση να απομονώνουν ορισμένα γράμματα αλλά και να κάνουν συνδυασμούς αυτών των γραμμάτων προκειμένου να «διαβάσουν» άγνωστες λέξεις.	

4316

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ)

να κατανοήσουν γενικά στοιχεία από τη σχέση προφορικού-γραφτού λόγου. να συνειδητοποιήσουν σταδιακά ότι στα φωνήματα της ομιλούμενης γλώσσας αντιστοιχούν γράμματα.	Ενθαρρύνονται να αναζητούν λύσεις, να συζητούν και να προβληματίζονται καθώς προσπαθούν να «διαβάσουν», χωρίς να διορθώνονται ή να τους επιβάλλεται η σωστή «ανάγνωση» κάθε φορά.	
να αναγνωρίζουν και να συγκρίνουν διαφορετικές μορφές του γραπτού λόγου, όπως π.χ. το χειρόγραφο και το έντυπο κείμενο, αλλά και την ελληνική και άλλες γραφές.	Στο γραπτό λόγο που υπάρχει γύρω μας (π.χ. στις συσκευασίες προϊόντων, στις επιγραφές καταστημάτων, στις γραφές πάνω στις ενδυμασίες τους κ.λ.π) τα παιδιά έρχονται σε επαφή και με το λατινικό αλφάβητο το οποίο σιγά σιγά και μέσα από παιχνίδια (π.χ. χωρίζονται σε ομάδες ανάλογα με τη «γραφή» κειμένου που κρατούν) αρχίζουν να το διαφοροποιούν από το ελληνικό.	

Γραφή και γραπτή έκφραση

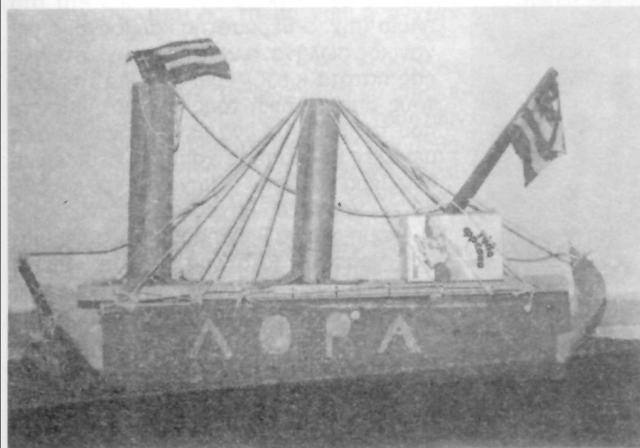
Η εργασία που συνδέεται με το γραπτό λόγο στο Νηπιαγωγείο θα πρέπει να δίνει στα παιδιά ευκαιρίες να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα που συνδέονται με το γιατί και το πώς γράφουμε, να αρχίσουν δηλαδή να συνειδητοποιούν την κοινωνική διάσταση του γραπτού λόγου ώστε:		
να κατανοήσουν τη σημασία της γραφής ως μέσου επικοινωνίας, ανάπτυξης ιδεών, μεταφοράς πληροφοριών και ως πηγής ευχαρίστησης και απόλαυσης. Και σ' αυτό συμβάλει η ενεργός συμμετοχή των παιδιών στη «δημιουργία» δικών τους κειμένων με υπαγόρευση στον εκπαιδευτικό.	Τα παιδιά, σε μικρές ομάδες, στο πλαίσιο ελκυστικών γι' αυτά δραστηριοτήτων, υπαγορεύουν στον εκπαιδευτικό κείμενα που τα διαμορφώνουν συλλογικά (π.χ. γράμματα, προσκλήσεις, καταλόγους, κανόνες παιχνιδιών, συνταγές, παραμύθια, ποιήματα κ.ά.).. (Γλώσσα, Μουσική, Εικαστικά, Δραματική Τέχνη, Μελέτη Περιβάλλοντος, Πληροφορική). Τα παιδιά ενθαρρύνονται να συζητούν για τις διαφοροποιήσεις του γραπτού λόγου από την εικόνα ως μέσου μεταφοράς μηνύματος (π.χ. επιλέγουν τον «καλύτερο» τρόπο έκφρασης ενός μηνύματος σε διαφορετικές περιστάσεις) (Γλώσσα, Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος).	Αλληλεπίδραση (συνεργασία) Επικοινωνία Ομοιότητα-Διαφορά
Εξελικτικά, συνειδητοποιούν ότι τα κείμενα απευθύνονται σε συγκεκριμένους κάθε φορά αναγνώστες και μαθαίνουν να τα βελτιώνουν ακούγοντας το αποτέλεσμα της διόρθωσης – υπαγόρευσης και αναθεωρώντας κατά περίπτωση τις επιλογές λεξιλογίου ή διατύπωσης.	Τα παιδιά ενθαρρύνονται να διορθώνουν και να αναθεωρούν κείμενα, χωρίς να τους επιβάλλεται η σωστή έκδοχή. Σ' αυτό το πλαίσιο ενθαρρύνονται να παίζουν με τη γλώσσα. (Γλώσσα, Εικαστικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Δραματική τέχνη).	Μεταβολή (εξέλιξη)
Τα παιδιά πρέπει να υποστηριχθούν στην προσπάθειά τους: να κρατούν ένα μολύβι, ένα στυλό διαρκείας, μία κιμωλία με τρόπο αποτελεσματικό και να μπορούν να τα χρησιμοποιούν παίρνοντας τη σωστή σω-		

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ)

4317

ματική στάση.		
να γράφουν το όνομά τους στις εργασίες τους με κεφαλαία ή και πεζά γράμματα.	Στο χώρο του Νηπιαγωγείου υπάρχει «πίνακας αναφοράς» στον οποίο είναι γραμμένα τα ονόματα των παιδιών δίπλα στις φωτογραφίες τους. Τα παιδιά μπορούν να τον συμβουλευθούν προκειμένου να γράψουν το όνομά τους στις εργασίες τους, χωρίς όμως αυτό να επιβάλλεται.	
να αντιγράφουν λέξεις που εξυπηρετούν λειτουργικές ανάγκες και ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντά τους.	Τα παιδιά π.χ. ενθαρρύνονται να σημειώνουν, το όνομά τους ή τον τίτλο του βιβλίου που δανείστηκαν από τη βιβλιοθήκη, να γράφουν όπως μπορούν κάτω από τις ζωγραφιές τους, συμπληρώνοντας ή ερμηνεύοντας το νόημα της εικόνας και να εκφράζονται δημιουργώντας κάρτες με ευχές, προσκλήσεις ή καταλόγους από πράγματα που θα έπρεπε να θυμηθούν. Σε αυτή τους την προσπάθεια χρησιμοποιούν, αν θέλουν, τους πίνακες αναφοράς που είτε είναι αναρτημένοι στους τοίχους του Νηπιαγωγείου είτε αναρτώνται ανάλογα με τις αναπτυσσόμενες δραστηριότητες.	
να ενθαρρύνονται να γράφουν όπως μπορούν.	Το σημαντικό σ' αυτό το πλαίσιο είναι να συνειδητοποιούν τη χρησιμότητα του γραπτού λόγου και να αποκτούν κίνητρα για την κατάκτησή του. Ο εκπαιδευτικός αποδέχεται τα τυχόν λάθη που κάνουν τα παιδιά επιχειρώντας να γράψουν και τα αξιοποιεί στη μαθησιακή διαδικασία.	

Τα καράβια δεν ταξιδεύουν μόνο στη θάλασσα...

Η εφαρμογή μιας μορφής της ολικής προσέγγισης της γλώσσας, που ακολουθεί, έχει πραγματοποιηθεί στα πλαίσια μιας ευρύτερης έρευνας δράσης, που είχε ως στόχο την ανάδειξη της σχολικής ύλης ως ενιαίας γνωστικής ενότητας.

Η έρευνα δράση πραγματοποιήθηκε στην Α' τάξη του 11ου Δημοτικού Σχολείου Βύρωνα κατά τη σχολική χρονιά 1992-93. Για την εκμάθηση της γραφής και της ανάγνωσης εφαρμόστηκαν παράλληλα η αναλυτικοσυνθετική μέθοδος, την οποία ακολουθεί το σχολικό βιβλίο, και η ολική προσέγγιση, μέσα από μια σειρά επάλληλων διαδοχικών δραστηριοτήτων μέσα και έξω από το σχολείο (μουσεία, εκθέσεις, εργαστήρια).

Η επιλογή των δραστηριοτήτων ολικής προσέγγισης της γλώσσας στηρίχθηκε:

1. Στα ενδιαφέροντα και τις ενασχολήσεις των παιδιών (παιχνίδι, παραμύθι, κατασκευές).
2. Στο συνδυασμό των ενδιαφερόντων τους με τη σχολική ύλη της τάξης.
3. Στη μεταξύ των δραστηριοτήτων σύνδεση και αλληλουχία.

Η χρήση του λόγου στην προφορική και τη γραπτή του εκδοχή αντιμετωπίστηκε ως κοινωνικό φαινόμενο. Στόχος ήταν τα παιδιά να νιώσουν ότι η εκμάθηση γραφής και ανάγνωσης είναι σημαντική για τα ίδια, διότι συνδέεται με τα ενδιαφέροντά τους και καλύπτει πραγματικές τους ανάγκες: η γραφή και η ανάγνωση καθώς και τα μαθηματικά γίνονται παιχνίδι, επικοινωνία, έκφραση, γνώση που

διευρύνει τα ενδιαφέροντά τους. Με τη χρήση τους σε πραγματικό περιβάλλον αποκτούν λειτουργικό χαρακτήρα. Δεν είναι πια για τα παιδιά μόνο σειρά μηχανικών ασκήσεων και τεχνικές που πρέπει να μάθουν.

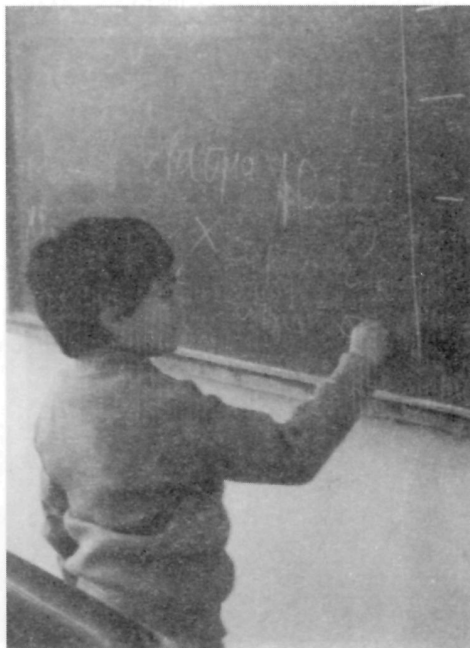
Ξεκινώντας από την υπόθεση ότι οι γονείς «διαβάζουν» τα παιδιά τους στο σπίτι και θεωρώντας εξίσου σημαντικό παράγοντα για τη μάθηση το περιβάλλον αυτό, ζητήσαμε από τους γονείς και σε ορισμένες περιπτώσεις από τους παππούδες και τις γιαγιάδες την εμπλοκή τους και την ενεργό συμμετοχή τους στις δραστηριότητες. Για το λόγο αυτό προηγήθηκαν αρκετές συναντήσεις-συζητήσεις, ώστε: 1. Οι γονείς να συνειδητοποιήσουν ότι οι δραστηριότητες αποτελούν μέρος του μαθήματος και να ξεπεράσουν την αντίληψη ότι τα παιδιά μαθαίνουν γραφή και ανάγνωση με ασκήσεις, επανάληψη και διόρθωση. Ακόμη να προσπαθούν να περιορίζουν τις κανονιστικές παρεμβάσεις τους στα κείμενα των παιδιών, ώστε αυτά να γίνονται κατά την άποψή τους «καλύτερα». 2. Να άρουν τις επιφυλάξεις τους απέναντι στο σχολι-

κό θεσμό και να κατανοήσουν την αναγκαιότητα της συνεργασίας σχολείου - οικογένειας. 3) Να θέσουμε μαζί τους στόχους και να βρούμε τούς τρόπους αυτής της συνεργασίας.

Στις δραστηριότητες ολικής προσέγγισης της γλώσσας επιδιώχθηκε η συμμετοχή των γονιών σ' ένα πλαίσιο αλληλοσυμπλήρωσης και συνεργασίας με τα παιδιά τους. Συχνά οι δραστηριότητες συνεχίζονταν και στο σπίτι.

Σύντομη περιγραφή της θεματικής ενότητας «Τα πλοία»

• **Δεκέμβριος 1992:** Συζήτηση στην τάξη με τα παιδιά για τα πλοία-παιχνίδια που έχουν. Καταγραφή από τα παιδιά στον πίνακα και στη συνέχεια στο τετράδιο των υλι-

κών κατασκευής τους.

• **Ιανουάριος 1993:** Παιδιά και γονείς επισκέπτονται την έκθεση «Ξαναφτιάχνω τα παιχνίδια των παιδικών μου χρόνων» των ΚΑΠΗ στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων. Ανάμεσα στα παιχνίδια δύο μοντέλα πλοίων (θωρηκτό Αβέρωφ και καϊκι Νικολής). Μέσα από συζήτηση, παρατήρηση και σύγκριση, μαθαίνουν για τα μέρη και τα εξαρτήματα των πλοίων καθώς και για τον διαφορετικό τρόπο κίνησής τους. Αργότερα στην τάξη θα γράψουν τις καινούριες λέξεις. Στη συνέχεια οι γονείς δείχνουν στα παιδιά πώς να κατασκευάζουν караβάκια από χαρτί. Τα παιδιά χαρίζουν τα χαρτίνα караβάκια τους στους παππούδες και τις γιαγιάδες των ΚΑΠΗ, λέγοντας μ' αυτό τον τρόπο ευχαριστώ, αφού γράψουν σ' αυτά το όνομά τους και το όνομα τους караβιού τους. Η γραφή γίνεται αναγκαία, γιατί απευθύνεται σε συγκεκριμένα πρόσωπα.

• **Φεβρουάριος 1993:** Αποφασίζουμε να κατασκευάσουμε μεγάλα караβάκια-παιχνίδια. Συζητάμε στην τάξη για τα υλικά που θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε και τα καταγράφουμε.

Παίζουμε γράφοντας ένα μαθηματικό παιχνίδι πρόσθεσης-αφαίρεσης, με θέμα τον αριθμό από σημαίακια, φουγάρα, κατάρτια που κάθε παιδί θέλει να βάλει στο πλοίο που θα κατασκευάσει (πόσα, περισσότερα, λιγότερα, ίσα, πόσα λιγότερα ή περισσότερα).

• **Φεβρουάριος 1993:** Τα παιδιά χωρισμένα σε ομάδες κατασκευάζουν από ποικιλία υλικών τα δικά τους караβάκια. Στη συνέχεια τους δίνεται η αρχή μιας ιστορίας, που συμπληρώνουν στο σπίτι με τη συνεργασία των γονιών τους: «Μια φορά ήταν ένα караβάκι και ήμουν ο καπετάνιος», γράφει η Άννα. «Ταξίδεψε πολύ μακριά και είδε νησιά και πολύ ωραία δέντρα. Μετά ο καπετάνιος άρχισε να τραγουδάει. Είδε δελφίνια και πολλά ψάρια. Μετά ήρθε ένας караβιάρης και κινδύνεψε ο καπετάνιος. Αλλά ήρθε το δελφίνι...»

• **Μάρτιος 1993:** Τα παιδιά διαβάζουν, μαθαίνουν και τραγουδούν λαϊκά τραγούδια για караβάκια (Ένα караβάκι από τη Χίο, Ψαροπούλα).

• **Μάρτιος 1993:** Ο δάσκαλος διηγείται το μύθο της γοργόνας, της αδελφής του Μεγαλέξαντρου.

Τα παιδιά θα συμπληρώσουν άλλη μια ιστορία, που τους δόθηκε η αρχή της. Έχοντας αποφασίσει ότι θα φτιάξουν ένα βιβλίο με τις ιστορίες τους, που θα το εικονογραφίσουν και θα το χαρίσουν στους γονείς τους, προσπαθούν για το καλύτερο.

Η Γοργόνα, σύμφωνα με τον Θησέα, όταν άκουσε την απάντηση «δεν ζει», «το πήρε και το βούλιαξε... έκαναν μπάνιο και βγήκανε και σωθήκανε και έβαλαν τα ρούχα τους στον ήλιο. Είδε κι άλλο караβάκι, είπε ζει η δε ζει; Είπε ζει και βασιλεύει και το άφησε».

• **Μάιος 1993:** Επίσκεψη μαζί με τους γονείς στο θωρηκτό Αβέρωφ, που βρίσκεται

ως μουσείο πλέον σε όρμο του Π. Φαλήρου. Τα παιδιά θέλουν να γνωρίσουν από κοντά το πλοίο που το παιχνίδι-μοντέλο του στάθηκε αρχή της σειράς αυτής των δραστηριοτήτων.

Έτσι, διαπιστώνουν και γράφουν σε σχετικό φυλλάδιο εργασίας ότι «έχει το χρώμα της θάλασσας»... «για να φαίνεται σαν κύμα»... «για να μην φαίνεται», ότι μοιάζει με χελώνα (θωράκιση), ότι το πιο μεγάλο του κανόνι είναι μακρύ όσο 6 παιδιά που κάνουν μια γραμμή με απλωμένα χέρια, ότι χρειάζονται 24 παιδιά και γονείς για να κάνουν κύκλο γύρω από κάθε φουγάρο.

Ακόμη, μικροί και μεγάλοι μετρούν με τα πόδια τους το μήκος του καταστρώματος και παίζοντας ανακαλύπτουν τη σχετικότητα των μονάδων μέτρησης, καθώς έχουν διαφορετικά μεγέθη ποδιών. Καταγράφουν τις ειδικότητες των ναυτικών ζητώντας τη συνδρομή των γονιών τους και των ναυτών του πλοίου. Ρωτούν τώρα πια για την ορθογραφία των λέξεων.

Παίρνοντας -γονείς και παιδιά- με τυχαία διανομή κάποιο αντικείμενο, που παρέμεινε σε συγκεκριμένη ειδικότητα στο πλοίο (π.χ. ο θερμοστάτης κάρβουνο, ο μηχανικός σωλήνα, ο ναύτης σχοινί, ο μάγειρας πατάτα κ.ο.κ.) γράφουν για το ταξίδι τους από τη δική τους σκοπιά: «Κάποτε που ταξίδευα με ένα μεγάλο караβάκι στις μεγάλες θάλασσες είχαμε μια περιπέτεια. Μια μέρα χάλασαν οι μηχανές του караβιού...», γράφει ο «μηχανικός» Διονυσίου.

Ακόμη, για να βοηθήσουν τον ασυρματιστή, γράφουν το όνομά τους με σημάτι Μορς (συνειδητοποίηση ηχογράμματος γραφής - αντιστοιχίας ήχου με σύμβολο).

Από το πλοίο μας όμως κάποιοι ναυτικοί ξεμπαρκάρουν: «10 ναύτες, 3 θερμοστές 1 μηχανικός, 1 μάγειρας». Τα παιδιά αναλαμβάνουν να λύσουν το πρόβλημα για τον καπετάνιο βρίσκοντας πόσους καινούριους ναυτικούς χρειάζεται το πλοίο.

• **Μάιος 1993:** Τα παιδιά παρουσιάζουν τις κατασκευές τους κι ανάμεσά τους τα караβάκια τους, σε έκθεση με θέμα την ανακάλυψη, στο Χαλάνδρι. Για το λόγο αυτό γράφουν δελτία-καρτέλες, που περιέχουν τα απαραίτητα στοιχεία -όπως τα ίδια τα παιδιά τα όρισαν-, για να κατανοήσει το κοινό τα έργα τους. Ποιοι κατασκεύασαν τα караβάκια, από ποια υλικά, πότε, τι είδους караβάκια είναι, πόσο μεγάλα. (Μέτρησαν το μέγεθος με τις παλάμες τους έχοντας από πριν συμφωνήσει στη συγκεκριμένη μονάδα μέτρησης.)

• **Ιούνιος 1993:** Σε βιβλίο που κατασκευάζουν οι γονείς της τάξης για τα παιδιά τους, «ένα βιβλίο για το καλοκαίρι», όπως το ονομάζουν, δίνονται οδηγίες για την κατασκευή παιχνιδιού-πλοίου που μπορεί να πλεύσει.

Το επόμενο βήμα θα είναι η επίσκεψη-εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο Ναυτικό Μουσείο.

Γραφή, αναγνώση, μαθηματικά, μελέτη, περιβάλλοντος, αισθητική αγωγή ακόμα και σωματική αγωγή διασταυρώνονται στη σειρά των δραστηριοτήτων που περιγρά-

φθηκαν. Τα παιδιά χρησιμοποίησαν τη γραφή αβίαστα θέλοντας να παίξουν και να επικοινωνήσουν, ανακαλύπτοντας έτσι τη βαθύτερη ουσία της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- A parent-involvement programme for disadvantaged schools, Dublin, Educational Research Centre, 1990.
- Βαρνάβα-Σκούρα. Τζ. Θέματα γνωστικής ανάπτυξης, μάθησης και αξιολόγησης, Αθήνα, Εκδ. Παπαζήση, 1990.
- Calkins L. The art of teaching writing, U.S.A., Heinemann, 1986.
- Cohen R., D' Arcy P., Dombey H. and others La découverte et la construction de l'Écrit., I.E.D.P.E. - Université Paris - Nord, 1976.
- Copeland T. A Teacher's guide to maths and the historic environment, U.K., English Heritage, 1991.
- Corbishley, M. «Not much to look at», Remnants 1, pp. 1-2, English Heritage, 1986.
- Docking J. Primary schools and parents: rights, responsibilities and relationships, U.K., Hodder and Stoughton, 1990.
- Downing J., Fijalkow J. Lire et raisonner, Toulouse, ed. Privat, 1984.
- Durbin G., Morris S., Wilkinson S. Learning from objects, U.K., English Heritage, 1990.
- Hooper-Greenhill E. (ed) Initiatives in Museum education, Department of Museum Studies, University of Leicester, 1989.
- Kyrdi P., Sioutis A. «Making old toys together. Create a new purpose for literacy learning in Athens» in Dombey H., Meek M. (ed) First steps together, home school early literacy in European contexts, U.K., Trentham Books, 1994.
- Lentin L., Clesse C., Hebrard J., Jan I. Du parler au lire, interaction entre l'adulte et l'enfant, Paris, ed. E.S.F. 1977.
- Rieben C., Perfetti Ch. (sous la direction de) L' apprenti lecteur, Paris, ed. Delachaux et Niestlé S.A., 1989.
- Ροντάρι Τζ. Γραμματική της φαντασίας, Αθήνα, Εκδ. Τεκμήριο, 1985.
- Tann S. (ed) Developing topic work in the primary school, U.K., Falmer Press, 1988.
- Wolfendale S. (ed) Parental involvement: Developing networks between school, Home and Community, London, Cassell, 1989.
- Weinberger J., Hannon P., Nutbrown C. Ways of working with parents to promote early literacy development, USDE, Papers in Education, No 14, Sheffield, 1990.

Πόπη Κύρδη

ESPERANZA PILAR GUTIERREZ 59

Η γωνιά των παραμυθιών

Τον επόμενο χρόνο, με τα ίδια παιδιά, που ήταν πια πέντε ετών, έθεσα κάποια στιγμή στον εαυτό μου το εξής πρόβλημα: πώς να προγραμματίσω τις ελεύθερες δραστηριότητες, ώστε είναι επωφελείς και στα πιο προχωρημένα παιδιά.

Σε γενικές γραμμές η τάξη μου ήταν οργανωμένη ως εξής: μόλις τα παιδιά έμπαιναν στην τάξη, χαιρετούσαν το ένα το άλλο, μιλούσαν για τα καθημερινά τους ενδιαφέροντα, άλλαζαν ρούχα, έδειχναν τι είχαν φέρει, και μετά επέλεγαν αυθόρμητα με ποια δραστηριότητα ήθελαν να ασχοληθούν. Γι' αυτό το σκοπό είχα προετοιμάσει ορισμένους χώρους με πολλά και διάφορα υλικά: υλικά για κατασκευές, πλαστικές δραστηριότητες, ζύγισμα, μέτρηση όγκου, διάβασμα, γραφικές δραστηριότητες, λογικές και μαθηματικές δραστηριότητες. Όταν έπαιναν αυτές οι δραστηριότητες, μαζεψόμασταν όλοι μαζί για να πουν τα παιδιά τι είχαν κάνει, τι είχαν μάθει, τι είχαν ανακαλύψει, και να μοιραστούν με τους άλλους ό,τι είχαν βρει. Τέλος, όλη η ομάδα ασχολούνταν με κοινές δραστηριότητες.

Είχα παρατηρήσει πολλές φορές ότι, όταν άρχιζαν τις ελεύθερες δραστηριότητες, μερικά παιδιά καταγίνονταν με το γράψιμο, με το δικό τους, βέβαια, τρόπο. Προσπαθούσαν, παραδείγματος χάριν, να γράψουν και να ζωγραφίσουν ιστορίες τις οποίες είχαν επινοήσει. Τα παιδιά είχαν μάθει εντωμεταξύ αρκετά γράμματα, και, με βάση το αυθόρμητο γράψιμό τους, τα περισσότερα εντάσσονταν στη συλλαβική κατηγορία ή στο μεταβατικό στάδιο προς την αλφαβητική κατηγορία (Ferreiro και Terberosky, 1979).

Υπήρχαν όμως και παιδιά που δεν επέλεγαν ποτέ αυτήν τη δραστηριότητα. Παρόλο που αργότερα, την ώρα των προγραμματισμένων δραστηριοτήτων, όλα τα παιδιά δούλευαν μαζί πάνω σε διάφορα θέματα σχετικά με τη γραφή, ήταν φανερό ότι η ομάδα που καταγινόταν με το γράψιμο και στις ελεύθερες δραστηριότητες προχωρούσε πιο γρήγορα από τους άλλους.

Το πρόβλημα που είχα θέσει στον εαυτό μου ήταν, όπως είπα, να δώσω στην πιο προχωρημένη ομάδα την ευκαιρία να συνεχίσει να προοδεύει γρήγορα. Ήθελα να δημιουργήσω τις κατάλληλες συνθήκες ώστε οι ελεύθερες δραστηριότητες που αφορούσαν τη

Εικ. 6: Αυθόρμητη συγγραφή παραμυθιού.

γραφή να προκαλέσουν το ενδιαφέρον και των δυο ομάδων. Ήθελα να προκαλέσω το ενδιαφέρον της δεύτερης ομάδας για το γράψιμο, και συνάμα να βοηθήσω την πρώτη ομάδα να προσχωρήσει ακόμα περισσότερο. Βασίστηκα στις παρατηρήσεις μου για τις δραστηριότητες που άρεσαν στην πρώτη ομάδα, και για τον τρόπο με τον οποίο ανταλλάσσαν κατά καιρούς απόψεις με τους συμμαθητές τους, και οργάνωσα ένα χώρο που τον ονόμασα γωνιά των παραμυθιών.

Τα παιδιά είχαν συνηθίσει να χρησιμοποιούν τα παραμύθια που είχαμε στην τάξη. Συχνά τους διάβαζα παραμύθια και επί τη ευκαιρία τους έδειχνα πού ήταν ο τίτλος, το όνομα του συγγραφέα, οι αιτιμοί των σελίδων. Πίστεψα πως θα ήταν μια καλή ιδέα να τα παροτρύνω όχι μόνο να γράφουν ιστορίες, αλλά να φιλοτεχνήσουν βιβλία σαν αυτά που τόσο τους άρεσε να κοιτάζουν. Δεν ήταν δύσκολο να φανταστώ πώς θα ήταν αυτά τα βιβλία: τα εξώφυλλα θα φτιάχνονταν από χαρτόνι, μέσα θα έμπαιναν οι σελίδες, αριθμημένες κατάλληλα και στερεωμένες με συρραπτικό. Θα βάζαμε βέβαια τον τίτλο, το όνομα του συγγραφέα, ακόμα και το όνομα του εκδότη. Το κείμενο και η εικονογράφηση θά ήταν έργο των παιδιών. Θα μπορούσαν να δουλέψουν είτε ατομικά είτε ομαδικά. Θα μπορούσαν να ξεκινήσουν είτε με την εικονογράφηση είτε με το κείμενο. Θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τον υπολογιστή ή να γράφουν με τα χέρια τους. Όποιο τρόπο κι αν επέλεγαν, το τελικό προϊόν θα ήταν ένα βιβλίο.

Έλενα

Ένα βιβλίο είναι κάτι πολύ σοβαρό. Είναι κάτι που μπορούν να το διαβάσουν οι άλλοι – η Κυρία, οι συμμαθητές, ακόμα και οι μαμάδες και οι μπαμπάδες. Δεν μπορεί να γραφτεί όπως όπως. Αυτό η Έλενα το ήξερε πολύ καλά, γιατί όταν διάβασε στους άλλους το παραμύθι που είχε γράψει το Δεκέμβριο, “Τα πουλάκια που πετάνε”, συνέβη κάτι παράξενο. Η Έλενα μπορούσε να το “διαβάσει” τέλεια. Όταν όμως προσπάθησε να το διαβάσει και η φίλη της, διάβασε:

“Τα πουλάκια που πετάνε”. Και μετά:

“e-p-a-i-t-o-d-e-t l-o-r-a-s-u-m-a...”

62 *Πρώτη Ανάγνωση και Γραφή*

Όσπου, φανερά κουρασμένη από την προσπάθεια να αναγνωρίσει τις λέξεις γραμμα-γράμμα, σταμάτησε και είπε: “Μα δεν καταλαβαίνω τίποτα!”

Προσπάθησαν και άλλοι, με το ίδιο αποτέλεσμα. Η Έλενα ξαναζοίταξε το παραμύθι της:

“Ξέρω τι φταίει, λένουν μερικά γραμμικά”. Και η έκφρασή της ήταν πολύ σκεπτική.

Αυτή είναι η μεταγραφή του παραμυθιού της Έλενας. Χρησιμοποίησα τη διπλή κάθετο // για να δείξω πού αλλάζει η σελίδα. Η μεταγραφή που ακολουθεί είναι μόνο κατά προσέγγιση!

<i>Κείμενο Έλενας</i>	<i>Μετάφραση</i>
epito – det	*πολακα
lorasumama	μιαματούλει
ioaiesufiz//	κα
etoz – seaoatop – zaoes	τότε –
grio – ueouaoru	γέλασε – πήγε
ietoz – esue – oauo	κατοτε – αποπυγε –
ito – zfeofi z	ακ –
po – oeiauc amigo//	καμενο – φίλος//
iet – z – ieto – zes	
asenoa – roias	πεται – εγινε
uie – rsesudeo	κα ετι εγινε
iseose	

Είχα διαπιστώσει από την προηγούμενη χρονιά πόσο σημαντικό είναι να ενθαρρύνεις ένα παιδί στις προσπάθειές του να γράφει. Κάθε φορά που άρχιζαν να εμφανίζονται σιγά σιγά κάποια γραμμικά και κάποιες λέξεις, η αντίδρασή μου ήταν πάντα θετική: “καταπληκτικό”. Η μετάφραση όμως στη συμβατική αλφαβητική γραφή είναι ένα πολύ δύσκολο βήμα. Δεν αρκεί πια να αντιγράφεις περίπου τα κείμενα και τα βιβλία των μεγάλων, ή να τα ερμηνεύεις συλλαβικά. Το παιδί πρέπει να εντοπίζει με μεγαλύτερη ακρίβεια τα

ESPERANZA PILAR GUTIERREZ 63

φωνήματα και να αποδίδει σωστά τα συμβατικά γραφικά σύμβολα που αντιστοιχούν σ’ αυτά. Η δουλειά αυτή απαιτεί μια τεράστια προσπάθεια, που αξίζει μόνο αν το παιδί έχει πολύ μεγάλη επιθυμία να γράφει. Στην περίπτωση μας, να γράφει τα δικά του βιβλία.

Η Έλενα συνέχισε να γράφει. Ένα πρωί, τον Ιανουάριο, διάβαξε ένα παραμύθι από τη βιβλιοθήκη. Το έλεγαν “Το μικρό σχολείο”. Μετά άρχισε να γράφει. Είχε το βιβλίο μπροστά της. Αντέγραψε μερικές προτάσεις και επινόησε μερικές άλλες. Του έδωσε καινούριο τίτλο: “Ο δήμαρχος που έχτισε ένα σχολείο”. Στο κείμενο υπάρχουν προτάσεις που αντέγραψε από το βιβλίο, μαζί με μερικές που τις έφτιαξε μόνη της. Σε σύγκριση με το προηγούμενο γραπτό της που είδαμε, υπάρχουν σημαντικές διαφορές:

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΠΟΥ ΕΧΤΙΣΕ ΕΝΑ ΣΧΟΛΕΙΟ//
Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΠΟΥ ΕΧΤ//

το σπιτι που πανε τα παιδια.// η χορα ειναι λυπημενη// η χορα ειναι χαρουμενη τορα// ετοιμεταξι ι αλλοι επεζαν και ετρεχαν// ο Πεσο - ιρθε ολι τραγουδιαν μαζι παμε για ψαρεμα// αλλα ο δημαρχος. ο δη μαρχος εχτζε ενα σχολιο// ευχαριστο - πολι που - μας εκανες σχολιο ΤΕΛΟΣ//

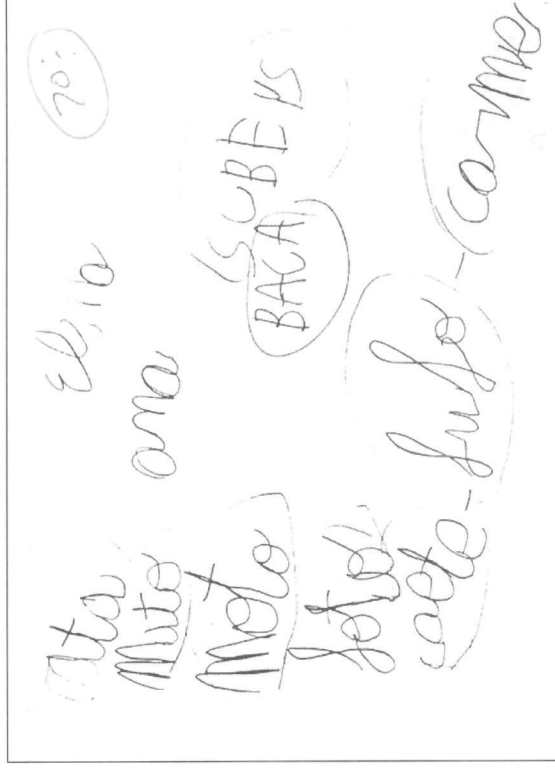
Μερικές μέρες αργότερα, την είδα να γράφει σ’ ένα χαρτί.

“Τι κάνεις, Έλενα;”
“Παίζω. Φτιάχνω δικές μου λέξεις”.

Μερικές από τις λέξεις που είχε γράψει υπήρχαν στις κάρτες που ήταν κρεμασμένες στον τοίχο. Άλλες όχι. Αντέγραφε, αλλά μάθαινε. Θυμήθηκα τα ψελλίσματα των μικρών παιδιών που κάνουν ότι μιλάνε ή που απλώς παίζουν ήχους. Παίζουν και μαθαίνουν. Με τον ίδιο περίπου τρόπο, η Έλενα εξερευνούσε το γραμμικό.

Μια συνάδελφος που συμμετείχε στο πρόγραμμα της γραφής και δούλευε με μεγαλύτερα παιδιά είχε ζητήσει από τους μαθητές της να γράψουν ένα παραμύθι για να το στείλουν σε άλλες τάξεις του σχολείου. Έφτιαξαν και μια εκδοχή του παραμυθιού για το νηπιαγωγείο, κι ένα πρωί μας το έδωσαν. Το παραμύθι λεγόταν “Τα τρία σύννεφα”. Μετά, ασχοληθήκαμε με διάφορες δραστηριότητες

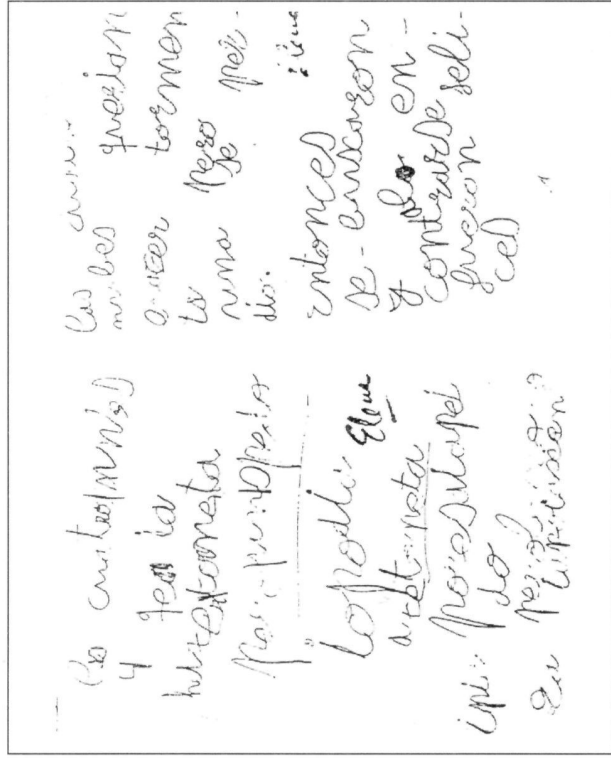
Εικ. 7: Από το παραμύθι της Έλενας "Ο δήμαρχος που έχτισε ένα σχολείο".

Εικ. 8: Οι λέξεις που επινόησε η Έλενα.

γνώω απ' αυτό το παραμύθι. Και τέλος, γράφτηκαν ορισμένα παραμύθια, παραμύθια που διέφεραν από το πρωτότυπο. Πριν όμως φτιάξουν το βιβλίο τα παιδιά έπρεπε να προσέξουν πολύ για να γράψουν σωστά, με τρόπο που να μπορούν να διαβάσουν και οι άλλοι τα κείμενά τους.

Η Έλενα είχε ήδη κάνει την πρώτη απόπειρα να γράψει ένα παραμύθι για τα σύννεφα (1). Εκείνο το πρωί βρισκονταν στην τάξη και δυο φοιτήτριες παιδαγωγικής που έκαναν την πρακτική τους εξάσκηση. Μας είχε επισκεφθεί και ο Lino, από την ερευνητική ομάδα του Πανεπιστημίου. Μια από τις φοιτήτριες άρχισε να βοηθάει την Έλενα στο παραμύθι της, ενώ ο Lino κρατούσε σημειώσεις. Η Ισαβέλλα, η φοιτήτρια, διάβαζε δυνατά το αρχικό κείμενο της Έλενας, αναλύοντας φωνητικά κάθε λέξη, προφέροντας προσεκτικά το κάθε φώνημα για να να μπορέσει η Έλενα να το αναγνωρίσει και να γράψει το κατάλληλο γραφικό σύμβολο. Μετά απ' αυτό, το παραμύθι άλλαξε τόσο στη γραφή, όσο και στο νόημα (2):

Εικ. 9: Η πρώτη και η δεύτερη εκδοχή του παραμυθιού "Τα τέσσερα σύννεφα" που έγραψε η Έλενα.

- (1)
Τα τέσσερα σύννεφα
ήθελαν
να κάνουν μια καταιγίδα
αλλά το ένα χάθηκε
δεν μπορούσαν
να κάνουν καταιγίδα
αλλά
(τα υπόλοιπα είναι ακατανόητα)
- (2)
Τα τέσσερα
σύννεφα ήθελαν
να κάνουν μια καταιγίδα
αλλά

το ένα χάθηκε
τότε έψαξαν
να το βρουν
και όταν βρέθηκε
ήταν χαρούμενα

Ο Lino μού έδωσε τις ακόλουθες σημειώσεις:

“Η Έλενα περιμένει συστηματικά να προφέρει η Ισαβέλλα και να κάνει τα σημεία που αντιστοιχούν στο κάθε γράμμα· τότε την κοιτάζει προσεκτικά και γράφει το σωστό γράμμα. Μου έδωσε την εντύπωση ότι αυτή ήταν μια στερεότυπη συμπεριφορά, κάτι σαν παιγνίδι που τη διασκεδάζε. Μου φάνηκε ότι ακόμη κι όταν ήξερε ποιο γράμμα έπρεπε να γράψει, πάλι παρίστανε στην αρχή ότι αμφιβάλλει, περιέμενε την Ισαβέλλα, την κοιτούσε με προσοχή και μετά έγραφε... (έγραφαν περίπου 25 λεπτά)”.

Τα παιδιά χρειάζονται βοήθεια και, φυσικά, τους αρέσει να τα βοηθούν. Έρχονται συνεχώς και ρωτάνε “Έστε, πώς γράφεται αυτό;” ή “Έστε, μου διαβάζεις αυτό;” Θέλουν να γράψουν και μετά βρίσκουν μπροστά τους δυσκολίες. Ζητούν βοήθεια. Πρέπει όμως να μάθουν να είναι αυτόνομα.

Τέλος, η Έλενα έχει ολοκληρώσει το κείμενό της και πηγαίνει να το τυπώσει στον υπολογιστή. Κάθεται μπροστά στο πληκτρολόγιο, μου λέει το κείμενο και ζητάει να της το υπογορεύσω. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να προφέρω πολύ καθαρά το κάθε φώνημα. Το κάνω ενώ εκείνη αναζητεί το αντίστοιχο πλήκτρο, και συγχρόνως συνδυάζει το κάθε γραφικό σύμβολο με το όνομα ενός από τους συμμαθητές της: “Ί όπως Ιωσήφ, Ρ όπως Ρούμπεν...”

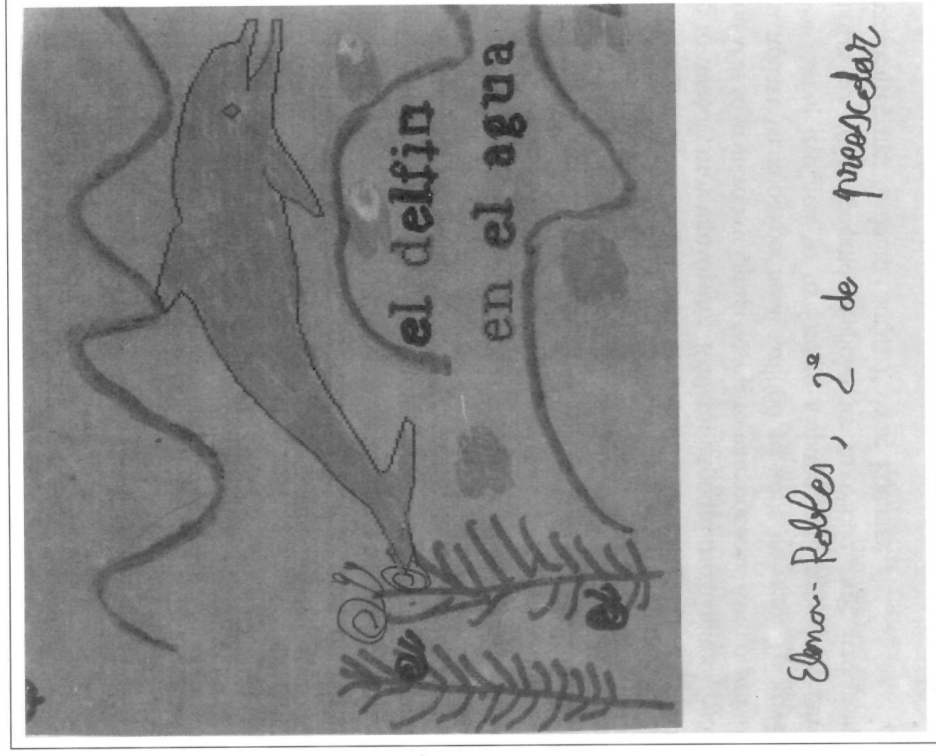
ΤΑ 4 ΣΥΝΝΕΦΑ ΕΛΕΝΑ ΝΤΙΕΖ//

τα 4 σύννεφα//

Τα τέσσερα σύννεφα ήθελαν να κάνουν μια καταιγίδα αλλά το ένα χάθηκε. Τότε έψαξαν να το βρουν και όταν βρέθηκε ήταν χαρούμενα. Έλενα//

ΤΑ 4 ΣΥΝΝΕΦΑ ΕΛΕΝΑ ΡΟΜΠΛΕΣ ΝΤΙΕΖ ΤΕΛΟΣ//

Εικ. 10: "Το δελφίνι στο νερό".

ESPERANZA PILAR GUTIERREZ 69

Εκδόθηκε στη 2η τάξη του νηπιαγωγείου

Έγραψαν κι ένα ομαδικό παραμύθι για τα σύννεφα. Πρέπει όμως να είχαν κουραστεί, γιατί μόνο η Έλενα ήθελε να το τελειώσει:

TOR MEN TA SI NAI KAT AI TI ΔΑ

Έλενα Ρομπλές Ντιεζ 2η τάξη νηπιαγωγείου//

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν 4 σύννεφα που ήθελαν πολύ να κάνουν μια καταιγίδα (tormenta)

με αστραπές και βροντές, tor ta men ta//

θέλουμε να κάνουμε μια καταιγίδα και ο Μεν είπε θα πάμε σε μια χώρα και ο Τορ είπε: τότε

τα παιδιά δε θα μας ενοχ λούν tor men ta//

πήγαν στη χώρα που άρχισε να βρέ χει και ένιωθαν καλά tor men ta//

και τους πέταξαν έξω από τη χώρα και έφυγαν από τη χώρα. - tor men ta//

να οι φίλοι μας σ αυτή τη χώρα, tor men ta// έμειναν εδώ σ αυτή

την άλλη

χώρα.-//

ΤΕΛΟΣ

Αξίζει να παρατηρήσουμε ότι την πρώτη μέρα το παραμύθι υποτίθεται ότι τελείωσε: "Τότε τα παιδιά δεν θα μας ενοχλούν". Την επόμενη μέρα όμως η Έλενα συνέχισε να το γράφει μόνη της, και πρόσθεσε ένα καινούριο τέλος: "Και τους πέταξαν έξω από τη χώρα και έφυγαν από τη χώρα". Μετά από λίγο, ένιωσε ότι έπρεπε να δουλέψει λίγο ακόμη το παραμύθι και πρόσθεσε την τελευταία πινελιά: "Να οι φίλοι μας σ' αυτή τη χώρα. Έμειναν εδώ σ' αυτή τη χώρα".

Μίλησα πιο πάνω για τον υπολογιστή. Παρόλο που δεν παίζει κεντρικό ρόλο στην αφήγησή μου, θα ήθελα να μιλήσω για μια από τις λειτουργίες που επιτέλεσε. Μου δόθηκε η ευκαιρία να έχω στην τάξη μου έναν υπολογιστή κι έναν εκπαιδευτή, χάρη στη συμμετοχή μου στο Πρόγραμμα Atepea και στο πρόγραμμα για την ένταξη των ανάπηρων παιδιών. Ο αρχικός στόχος ήταν να διευκολυνθούν

70 *Πρώτη Ανάγνωση και Γραφή*

τα παιδιά με ειδικές ανάγκες. Σύντομα όμως άρχισαν να τον χρησιμοποιούν όλα τα παιδιά. Όσον αφορά το γράψιμο, βοήθησε να υπερξηδηθούν κάποια εμπόδια στα συνήθη πρώτα βήματα της διαδοχής προς τη συμβατική γραφή. Το ίδιο σκεπτικό με οδηγία να χρησιμοποιήσω το μικρό τυπογραφικό μηχανήμα και τα γράμματα στένσιλ (scratched letters): ώστε οι γραφο-μνημικές δυσκολίες να μην εμποδίζουν τα παιδιά να εκφραστούν γραπτώς. Μεταξύ των προγραμμάτων που μας είχαν δώσει υπήρχε κι ένα πρόγραμμα γραφικών τεχνών. Έτσι ο υτολογιστής έγινε ένα ερέθισμα για το γράψιμο. Μας έδινε πρόσωπα και θέματα για τα οποία τα παιδιά έγραφαν μετά ιστορίες.

Ιδού τι έγινε με το βιβλίο που έφτιαξε η Έλενα στο σχολείο. Στην πρώτη σελίδα βλέπουμε το δελφίνι που βρήκε στο πρόγραμμα γραφικών τεχνών, τον τίτλο και το όνομα της συγγραφέως:

το δελφίνι
στο νερό

Elena Robles, 2η τάξη νηπιαγωγείου

Έλενα και Βίβι

Η σημασία της συνεργασίας σχολείου και οικογένειας, ιδίως στα πρώτα χρόνια του σχολείου, δεν πρέπει να υπερεκτιμάται. Όπως το ιδανικό θα ήταν να εξασφαλιστεί μια συνέχεια ανάμεσά τους, ώστε τα παιδιά να μην έχουν την αίσθηση μιας βαθιάς τομής όταν περνούν τα σύντομα από το ένα περιβάλλον στο άλλο. Βέβαια, τη χρονιά κατά την οποία έγιναν τα όσα περιγράψω εδώ, η κατάσταση πλησίαζε πολύ σ' αυτό το ιδανικό. Η ατιμόσφαιρα συνεργασίας που είχε δημιουργηθεί ήταν πολύ θετική. Είχαμε συχνές συναντήσεις με τους πατέρες και τις μητέρες. Εξηγούσα τα βήματα που έκαναν τα παιδιά καθώς μάθαιναν να γράφουν, και τους έδειχνα τη δουλειά που είχαν κάνει στην τάξη. Ήμουν οίγουρη γι' αυτό που έκανα κι έτσι μπορούσα να τους πείσω για τη μέθοδο που ακολουθούσα. Τόνιζα πάντα την ανάγκη για συνεργασία: τους έλεγα ότι πρέπει να μιλάνε στα παιδιά, να τους λένε ιστορίες, να διαβάζουν και να γράφουν μαζί τους, να κλίνουν θετικά τα επιτεύγημά τους και να

ESPERANZA PILAR GUTIERREZ 71

ερεθίζουν την επιθυμία τους για μάθηση. Οι γονείς συνήθως αντιδρούσαν με περιέργεια και έκπληξη μπροστά σε κάτι το οποίο αγνοούσαν. Στις συναντήσεις μιλούσαν και οι ίδιοι για τις συζητήσεις που είχαν κάνει με τα παιδιά τους. Για τις ερωτήσεις που τους έκαναν τα παιδιά στο σπίτι, για τη βοήθεια που τους ζητούσαν: “Πώς να το πω αυτό;” Οι ερωτήσεις δεν διέφεραν από εκείνες που έκαναν και σ' εμένα στην τάξη.

Καταλαβαίνω ότι ο βαθμός συνεργασίας με τους γονείς εξαρτάται από το κοινωνικό και πολιτισμικό τους επίπεδο – όπως έχει αποδείξει και η έρευνα. Η εμπειρία μου όμως σήμερα είναι περισσότερο πλούσια. Αυτήν την εποχή εργάζομαι σ' ένα νηπιαγωγείο της επαρχίας, πάλι με παιδιά πέντε ετών. Μόλις πριν μιλούσα για συνέχεια, τώρα όμως βιώνω τις συνέπειες ενός κλονισμού των σχέσεων ανάμεσα στην οικογένεια και το σχολείο, και προσπαθώ με δυσκολία να γεφυρώσω το χάσμα.

Στην περίπτωση της Έλενας, η συνεργασία ήταν η καλύτερη δυνατή. Εκτός από αυτά που έγραφε στην τάξη, μου έφερε συχνά και πράγματα τα οποία είχε γράψει στο σπίτι: παραμύθια, γράμματα, ποιήματα, ειδήσεις κτλ. Μια μέρα μου έδωσε ένα βιβλίο που είχε φτιάξει στο σπίτι. Στο εξώφυλλο είχε αφιερώσει το βιβλίο στον μπαμπά της. Μέσα, η κάθε σελίδα είχε την εικόνα ενός φρούτου που συνοδευόταν από ένα επεξηγηματικό κείμενο. Άρρησα λίγο να καταλάβω ότι το σημαντικότερο βρισκόταν στην απέναντι σελίδα. Εκεί έβαζε συνήθως το όνομά της, το όνομα του συγγραφέα. Στο βιβλίο που μου έδωσε είχε γράψει: (βλ. εικόνα 11).

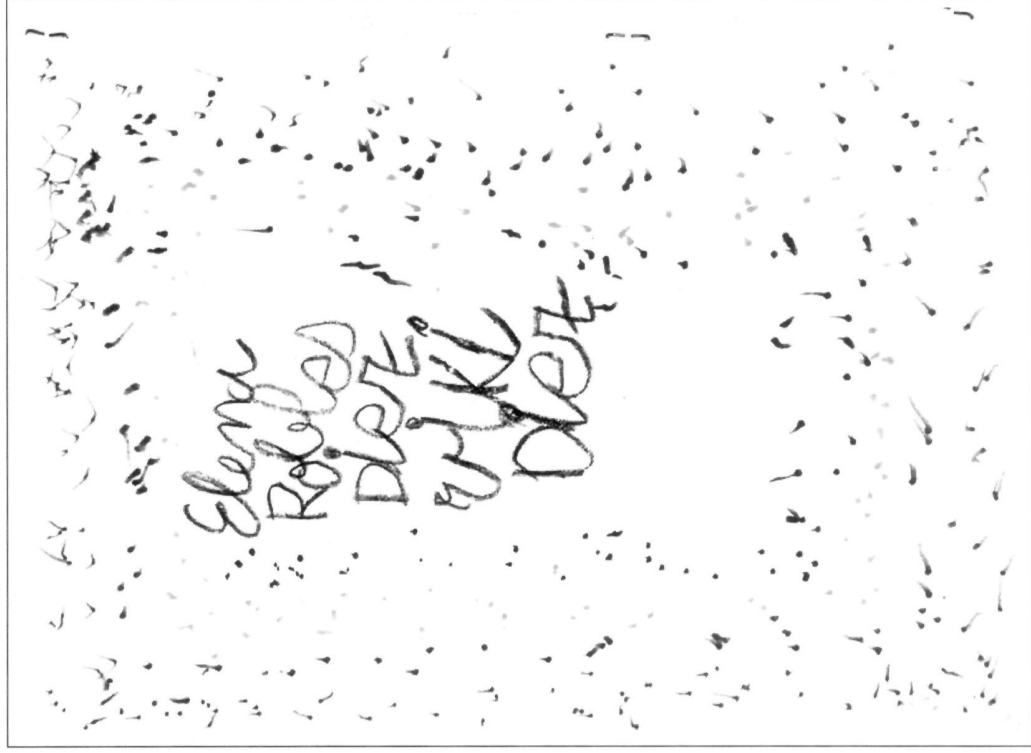
Πριν από λίγες μέρες έζησα ένα αντίθετο παράδειγμα στο καινούριο μου σχολείο. Η Alicia μπήκε στην τάξη κλαίγοντας. Είχε αφιερώσει πολλές μέρες στη συγγραφή του πρώτου της βιβλίου. Επιτέλους το τελείωσε. Ήθελε να το πάρει μαζί της στο σπίτι, κι έτσι της το έβαλα σ' ένα φάκελο για να μη λερωθεί. Της είπα να το διαβάσει στον μπαμπά και τη μαμά.

“Τι συμβαίνει Alicia;”

“Η μαμά πέταξε το παραμύθι μου στα σκουπίδια”.

Μίλησα με τη μητέρα της και κατάφερα να ξαναπάρω το παραμύθι.

Εικ. 11: Συνεργαζόμενοι συγγραφείς.

Θα το κρατήσω για πάντα. Η ράχη του έχει ένα λεκέ από τοματούζουμο.

Περισσότερο γράψιμο

Εκείνη τη χρονιά η Έλενα έγραψε πολλά παραμύθια. Σίγουρα έμαθε να γράφει. Μελετώντας τα προϊόντα της γραφής, παρατηρούμε πολλά ενδιαφέροντα φαινόμενα: βλέπουμε τα ίχνη μιας δύσκολης, μη γραμμικής πορείας, με βήματα προς τα εμπρός και προς τα πίσω, ενίοτε διστακτικά, με πρόσκαιρες επιτυχίες που αναστέλλονται από δυσκολίες φαινομενικά ήδη ξεπερασμένες. Εν ολίγοις, δεν υπάρχει συνεχής πρόοδος. Μπορεί όμως να διαπιστώσει κανείς πώς βελτιώνεται η αφηγηματική ικανότητα των παιδιών, πώς αποδεσμεύονται από τα άμεσα συμφραζόμενα, πώς αλλάζει η σχέση ανάμεσα στην εικονογράφηση και το κείμενο. Και, βέβαια, πώς βελτιώνεται η ποιότητα του γραφικού χαρακτήρα των παιδιών.

Αφετέρου, η συγγραφή παραμυθιών και η κατασκευή βιβλίων αποτελούν μία όψη μόνο της δουλειάς που έγινε, και μόνο ένα μέρος των κειμένων που έγραψε η Έλενα. Έγραψε επίσης γράμματα στους γονείς της και σ' εμένα, έγραψε ειδήσεις, λεζάντες σε φωτογραφίες, διαφημίσεις, κόμιξ, επιγραφές... Την καθοδήγησα σε όλα αυτά τα είδη γραφής. Συχνά όμως ζητούσε η ίδια να γράψει, και ρωτούσε αν μπορούσε να το κάνει με διαφορετικό τρόπο. Με το σκοπό αυτό αναζητούσε στον υπολογιστή προγράμματα γραφής που θα της έδιναν καινούριες ιδέες, έψαχνε για καινούρια σχήματα για τα βιβλία, και μάλιστα επεδίωκε καινούριες δυσκολίες.

Μια από τις τελευταίες ιστορίες που έγραψε στο σχολείο είναι “Το βάζο”. Μου είπε ότι ήθελε να φτιάξει μια πολύ μικρή ιστορία. Έψαξε στο πρόγραμμα του υπολογιστή για μια γλάστρα με λουλούδια, αλλά δεν βρήκε τίποτα. Τελικά αποφάσισε να τυπώσει ένα ανθοδοχείο, την πλησιέστερη εικόνα σ' αυτό που έψαχνε. Χρησιμοποίησε το ως σημείο αναφοράς, έγραψε την ιστορία της σε λιγότερο από δέκα λεπτά:

Το Βάζο

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένα βάζο που δεν είχε νερό κι

74 Πρώτη Ανάγνωση και Γραφή

επειδή δεν μπορούσε//
να περπατήσει ή να κουνηθεί, επειδή το νερό ήταν κοντά, το
έφτασε μόνο του//
και έπινε όλο χαρά κι έζησε αυτό καλά// κι εμείς καλύτερα.
Τέλος
(colorin colorado este cuento se ha acabado. Fin).

Συμπέρασμα

Σήμερα, όσο αναλογίζομαι την περίπτωση της Έλενας, δίνω ακόμα μεγαλύτερη σημασία στη συνεργασία ανάμεσα στους γονείς και το κέντρο προσχολικής αγωγής. Το πρόβλημα που έχω θέσει τώρα στον εαυτό μου είναι να προωθήσω την εκμάθηση της γραφής σε μια αναλφάβητη κοινωνία. Παράλληλα με τη δουλειά μου μέσα στην τάξη, είναι απαραίτητο να προβληματιστώ για το πώς θα συνεργαστώ με τους γονείς, ώστε να εκτιμήσουν τις προσπάθειες των παιδιών τους, να τα υποστηρίξουν καθώς μαθαίνουν, και να καταλάβουν με ποιον τρόπο προσπαθούμε να τα βοηθήσουμε στο σχολείο. Όσον αφορά το γραπτό λόγο, είμαι πεπεισμένη ότι το κάθε πρόγραμμα διδασκαλίας της γραφής που απευθύνεται στα παιδιά πρέπει να συνοδεύεται από ένα παράλληλο πρόγραμμα που θα απευθύνεται στους γονείς. Ο απώτερος στόχος μου είναι να κάνω ένα παιδί να έρθει στο σχολείο και να μου δείξει ένα παραμύθι που να το υπογράφει μαζί με τη μητέρα του. Εντωμεταξύ, θα εξακολουθήσω να σκουπίζω τους λεκέδες του τοματόζουμου από τα εξώφυλλα των βιβλίων τους.

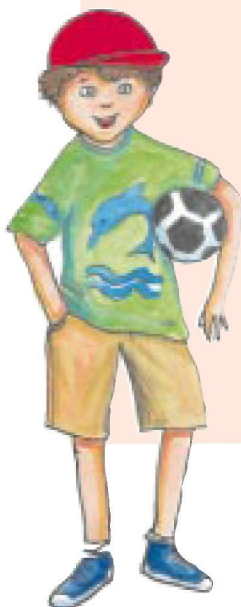
Πώς διαβάζουμε;

Συμφύωα με μια έυρενα στο Πμανιποήτειο του Κμτρηπιαί, δεν πεαίζι ρλόο με τι οριεά ενίαι τοθοπεμππέντα τα γταμάμρα μσέα σε μία λξέν, αεκρί το πώτρο και το ταελείτυο γάμρμα να ενίαι στη στωσί θσέν. Τα υλοπιόπα μπροούν να ενίαι σε τχίυεας θιέεας και μπροπετίε να τις δαβιάε-στε χρωίς πλβημόρα. Ατυό γνίταιι γαιτί ο απρώνθονις εκέγλφοας δεν δαεβζιάι γάμρμα γάμρμα κθάε λξνέ αλλά τη λξνέ σαν ονύλοο. Ατίπτουεο, ε;

Διάβασε και συμπλήρωσε στις γραμμές
τι φωνάζουν ο Άρης και η Μαρίνα.

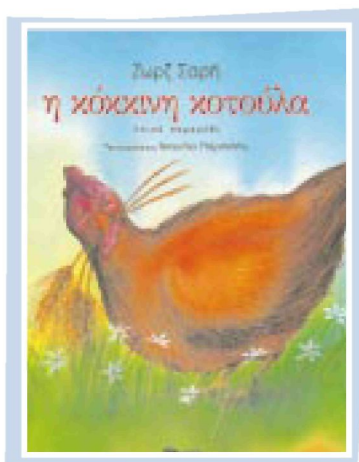

Α α α α

Α α α α

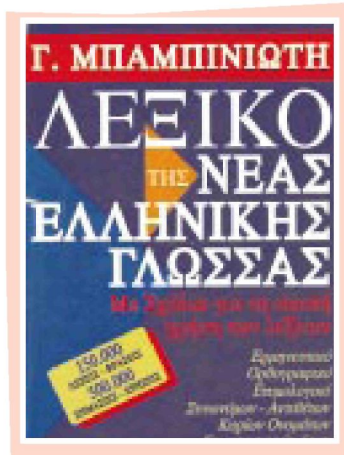
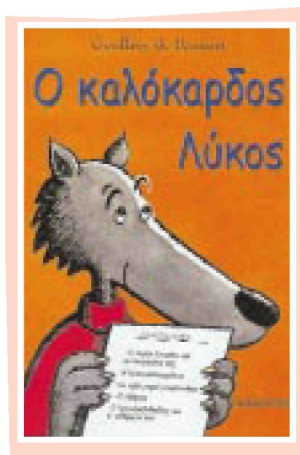
Ο κύριος με το καπέλο

1. Γράψε Κ κ όπως εγώ.

Κ κ

Ένα λεμόνι με φτερά

1. Γράψε Λ λ όπως εγώ.

Λ λ